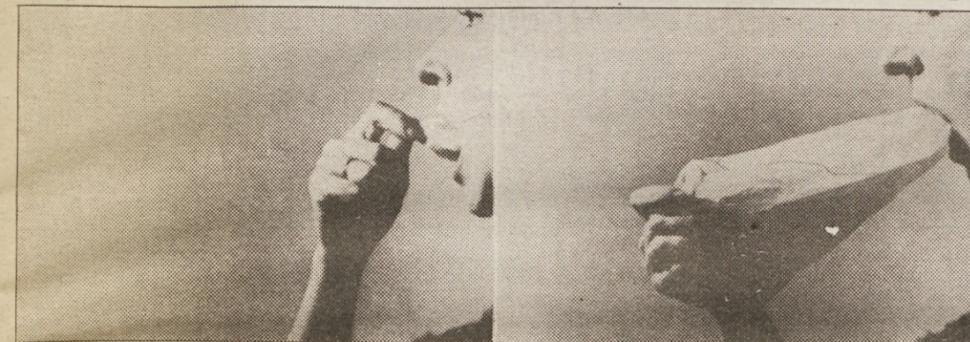

DENAR IMA VLADA, TRAVO JE VZELA SUŠA, BO TREBA RES UGRIZNITI V KAMEN?

**o socialni politiki
pišemo na 4.
strani, v Zaupniku
pa vam povzro-
čamo slabo voljo
s podatki o živ-
ljenjskih stroških**

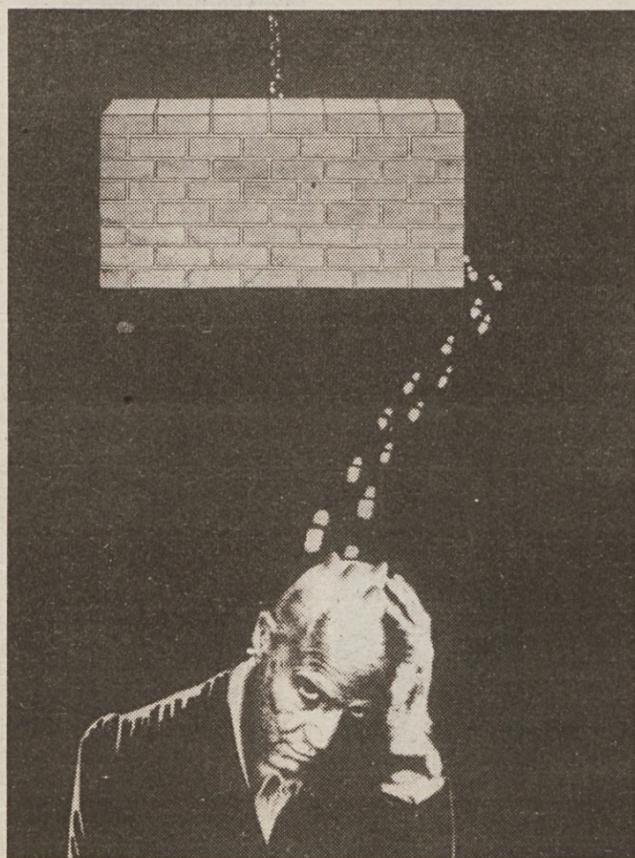
DELAVCI ZAHTEVAJO VRNITEV UKRADENE TOVARNE

50 let slovenskih partizanskih brigad

Tako pomembna slavnostna prireditev kakršna bo v soboto, 19. septembra ob 11. uri v Ljubljani na Trgu republike – na njej bo govoril Milan Kučan, mi pa o pomenu tega zgodovinskega dogodka pišemo na 12. strani – ne more mimo imena Franc Rozman – Stane. O trikrat ranjenem narodnem heroju, komandantu slovenskih partizanov, pravi general Jaka Avšič takole:

Komandant Stane je maja 1944. leta podpisal ukaz o slovenskem poveljevanju in rabi slovenščine v NOV Slovenije in predpisal slovenska povelja. To je bila poživiljajoča utrditev slovenskega borca v času hudih preizkušenj. Sicer je bila slovenščina v NOV in POS v rabi od samega začetka narodnoosvobodilne borbe, ker je to bil eden od osnovnih ciljev revolucije in ker je bila prepoved slovenščine v stari jugoslovanski vojski eden od vidikov nesvobode in meščanske diktature...

Kako je delovala mafija v sežanskem KRASMETALU, opisujemo na 6. strani

**Novo vodstvo
ADRIE CARAVAN
poskuša vse,
da bi preprečilo
katastrofo.**

**Nad glavo jim
visijo slovensko-
francoske
menedžerske
barabije,
ki nas bodo stale
milijone mark.**

**Preberite
v Ravbarkomandi
na 15. strani**

DE, sreda, 14⁰⁰

Viktor Žakelj, podpredsednik vlade je predstavnik sindikatov povabil na pogovor o zagotavljanju socialne stabilnosti in sklenitev takšnega sporazuma. Pogovor bo 18. septembra ob 12. uri. Vlada ne predlaga nič novega, kar pomeni, da bodo znova govorili o že znanih izhodiščih, ki imajo datum 21. julij 1992.

Po dogovoru z nekaterimi sindikati je Boris Mazalin, predsednik Konfederacije 90 kot »turnusni sklicatelj« koordinacije sindikatov sklical predhodni sestanek. V vabilu sindikatom predlaga, naj se opredelijo do vabila, določijo izhodišča in skupino za pogajanje z vlado. Po njegovem predlogu bodo govorili tudi o načinu obveščanja javnosti. Po julijskih izkušnjah lahko napovemo, da bodo tudi tokratni pogovori neuspešni, kljub temu da je Herman Rigelnik napovedal podpis socialnega sporazuma že v tem mesecu.

V predsedstvu Svobodnih sindikatov je v času dopustov nastalo gradivo, ki bi ga sindikati lahko ponudili kot alternativo vladnemu predlogu socialnega sporazuma. Prvo preverjanje med sindikati, povezanimi v Zvezo svobodnih sindikatov, je pokazalo bolj možnost novih med-sindikalskih sporov kot poenotenje v nastopanju do vlade in drugih partnerjev.

Ta mesec bomo dobili nov oziroma prvi pravi slovenski denar. Ministri bodo vsak mesec nosili domov za okoli sto tisoč novih lepotcev. Sami pravijo, da ni veliko, še posebej v primerjavi z nekaterimi direktorji.

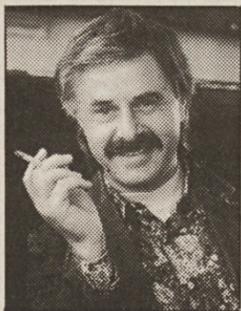
Res je menda za vselej minil čas uravnolovk in vse manj bo glasnih primerjav. Primerjali pa bomo dotlej, dokler zajamčena plača ne bo le nizka oziroma tolikokrat nižja od najvišjih, ampak z njo nihče ne bo mogel preživeti. Pri nas je že aktualna Maova primerjava o bogastvu, ki se razlikuje po pesti in petih pesteh riža.

Zajamčena neto plača je namreč 11.700 tolarjev, je pojasnila Lučka Böhm na tiskovni konferenci svobodnih sindikatov. Že nekaj mesecev je niso popravili, in če vemo, da so minimalni stroški tričlanske družine 37.990 tolarjev, štiričlanske pa 45.242 tolarjev, je vse jasno.

Zajamčena plača potemtakem ni desetkrat nižja od ministrove, ker to ni pomembno. Je pa toliko nižja od minimalnih življenjskih stroškov, da z njo ne moreš ne umreti ne živeti. To pa je že razmisleka vredno.

Inflacijo torej spet brzdamo na plečih največjih siromakov!

Več na 4. strani

Piše: Ciril Brajer

Iz sindikatov zaradi visokih plač

Na tiskovni konferenci svobodnih sindikatov sem poslušal srhljive številke. Več kot 7.000 članov je bilo letos prisiljeno zaprositi za socialno pomoč prišlih dobiček v plače in s tem uničujemo lastno samostojnost. »Ko bi smele biti plače največ 150 DEM na zaposlenega, prelivamo kapital in dobiček v plače in s tem uničujemo lastno samostojnost.«

Niti najmanj ne dvomim o tehtnosti njegovih izračunov, toda marsikaj pogrešam – recimo nadaljevanje računa, če slučajno zmaga takomenovana črna vladna varianta. Bi ne bilo potem 150 mark preveč, bi ne prišli na 50 mark na zaposlenega ali morda v občini dr. Petra Glaviča, kjer gospodarstvo ne cveti, kaj kmalu na 30 mark?

V najslabših pogojih pa bi prišli do recimo – 100 mark in bi jih delavci vsak mesec prinesli v tovarno. Kar pripravimo se vsi skupaj na vračanje.

V redu. Morda res ni jasno, kje je nafta jugoarmade, ki so jo pustili verjetno Janši in jo zdaj tudi verjetno prodaja. Kam gre denar? Od kod je prišel denar za vse te gromozanske naložbe vojnega ministrstva oziroma TO? Kaj je z obrestmi naših zavoženih bank? Kdo se je polotil še vedno drage, neučinkovite režije, predrage države v celoti, volilnih denarcev, diplomacije, obnove cerkva...

Kar naj vse ostane, kot je, saj je vselej moč zarezati v plače delavcev in nadomestila brezposelnih. Če pa se bodo sindikati še trmasto zavzemali za to, da delavec in njegova družina vendarle ne moreta krakavati ob miloščini, bo najbolje, da vsi izstopimo in se včlanimo v – hm, to je pa že problem. Najbolje bi bilo, če se vsi včlanimo v TO ali pa gremo med begunce.

O zadevi Vinko Levstik

Še tako huda predvolilna srbečica, še tako nujna potreba spreobrnencev, da bi javnosti dokazali svojo spreobrnitev, ne morejo biti sprejemljivi opravičila za način, s katerim poskušajo stranke skrajne desnice utreti vrtnice v domovino bivšemu domobrancu in domnevemu vojnemu zločincu.

Sporočilo celotnega dogajanja okrog te vrtnice je namreč, da so moralni zmagovalci druge svetovne vojne v Sloveniji tisti, ki so prisegli zvestobo okupatorjem in se z njegovim orožjem borili proti edinim praviim zaveznikom anti-fašistične koalicije ter za ceno strahotnih žrtev in trpljenja, skupaj z njimi, v tej vojni tudi zmagali. Če je komu to prav ali ne, del te koalicije je bila tudi partizanska vojska, politične sile, zbrane v takratni OF. Rezultat tega zaveznitva je bila osvobodena in prvič v tisoletni zgodovini tudi ozelejsko povečana Slovenija!

Ta rezultat je vgrajen v najboljše, kar tvori samozavest, kulturo in zgodovinsko identiteto slovenskega naroda. Nobenega dvoma ni, da domobranec za demokracijo sodobni svet nima niti enega, za ta svet upoštevanja vrednega argumenta, da bi na to bil lahko ponosen. Ali pa je bil kdo tudi vojni zločinec, pa je stvar, ki mu jo lahko dokaže samo sodišče v neoporečnem pravnem postopku.

Dokler ta postopek ni bil še niti prav začet, kaj šele končan, pa tudi za ta primer velja, da je osumljenec nedolžen, dokler mu ni krivda dokazana. Pravico ima, kot vsakdo v pravni državi, da ga

Vabilo

Kri je življenje, vaša darovana kri je dragoceno darilo ob pravem času. Vabimo vas na krvodajalsko akcijo! Prijavite se na občinski organizaciji Rdečega križa, v delovni organizaciji pa aktivistu RK, odgovornemu za krvodajalstvo.

SEPTEMBER 92

KOMEN	18.
JAKOBSKI DOL	18.
LJUBLJANA CENTER	21.
LJ. MOSTE POLJE	22.
SLOV. KONJICE	23., 24., 25.
ŠENTILJ	24.
RUŠE	25.
LJUBLJANA BEŽIGRAD	28.
RIMSKE TOPLICE	29.
LJUBLJANA ŠIŠKA	30.

OKTOBER 92

TREBNJE	1., 2.
LJUBLJANA ŠIŠKA	5.
AJDOVŠČINA	6., 7., 8., 9.
TOLMIN	13., 14., 15., 16.
LITJA	20., 21.
KRŠKO	22., 23.
LJUBLJANA VIČ RUDNIK	26.
BREŽICE	27., 28.
TRZIC	29., 30.
RIBNICA NA POHORJU	1.
VELKA	2.
MESTINJE	7.
ŠČAVNICA	8.
CERKVENJAK	16.
POLJČANE	22.
LOVRENC NA POHORJU	23.
JUROVSKIDOL	29.

Rdeči križ Slovenije

tako tudi obravnavam. Omogočiti osumljenemu, da se šopiri kot heroj, da moralno izničuje svoje politične nasprotnike, prišepetava potencialnim pričam zoper njega, da ni varno pričati, da je prenehalo biti moralno nujno preprečiti tistim, ki so vojne zločine zagrešili, da bi jo odnesli brez kazni, ne zavoljo preteklosti, ampak zavoljo prihodnosti.

Bedasto bi se bilo pustiti speljati v dodatno politizacijo sodnega postopka, ki mora nepristransko ugotoviti krivdo ali nedolžnost osumljenca za vojne zločine. Tako politizacijo si neodgovorno in poniglavo privoščijo samo tisti, ki so za svoj vzpon na oblast pripravljivi porušiti vsak pravni red in poseči po kakršnih koli sredstvih. Neodgovorno pa bi bilo molče gledati, kako rablji postajajo žrtve in njihove žrtve krivci. Demokratični svet ni pozabil, da je zrasel iz zmage nad nacizmom, da vojni zločini ne zastarajo, da je znamenje najnevarnejše ideološke zaslepljenosti in tiranije vsak poskus spreminjati

zgodovinska dejstva v skladu s potrebami strankarske dnevne politike. Slovenijo vidim kot del tega demokratičnega sveta.

Zgodovina se je zgodila. Da se ne bi ponovila, dvigam svoj glas moralnega ogorčenja zoper taka ravnanja, ki zanikajo spravo, ki nas vračajo k tistemu v naši nacionalni preteklosti, kar bi morali poznati, razumeti, pomniti – in nikoli več ponoviti.

Sonja Lokar,
poslanka SDP v DPZ

Kako si zamišlja volitve v svet zavoda direktor Kliničnega centra dr. Primož Rode – še enkrat

Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije je, kot je v članku z gornjim naslovom zapisal I. K. v DE z dne 4. 9. 1992, dal tri pobude ustavnemu sodišču, ker meni, da gre za kršitev ustave in zakona o zavodih, ki daje pravico do soupravljanja zaposlenim v za-

vodih, kot tudi legitimnemu sindikatu, da predlaga kandidate zaposlenih v svet. Ob tem članstvo direktorja in politični stranki za sindikat ni relevantno, niti ni v omenjenih pobudah omenjeno. Sindikata in strankarske organizacije in zato njihov pobud ali dejavnosti ne bi bilo treba povezoovati s takšno ali drugačno politično usmeritvijo direktorjev. Prav bi bilo, da to pripombo na članek I. K. objavite.

V. K. (naslov v uredništvu)

Opomba avtorja:

Nekaj stvari je, ki jih bodo morali slej ko prej spoznati sindikalni zastopniki, še bolj pa pravnik. Predvsem pa bi se morali naučiti ločevati posamezne zvrsti novinarskega pisanja. In če gre za komentar, za kar je v omenjenem primeru šlo, potem novinar lahko po mili volji posamezne »pobude povezuje s takšno ali drugačno orientacijo direktorjev«. Vse drugo je stvar preteklosti oziroma agitpropa!

Ivo Kuljaj

DOBER GOSPODAR MISLI NA JUTRI!!!

Že danes si priskrbite, kar boste potrebovali prav kmalu:

ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

- da boste točno vedeli kdaj in kje,
- da boste imeli vse zapisano,
- da boste z njim obdarili partnerje, izkazali pozornost do svojih članov, ga dali v zahvalo za požrtvovalno delo,
- ker ga preprosto morate imeti.

V prednaročilu je cena zelo ugodna: SAMO 700 SIT, za večje količine pa nudimo poseben popust.

Vaša naročila sprejemamo na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon: (061) 321-255.

P. S.: Ne pozabite – za dober nakup ni nikoli prezgodaj!!!

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo izvod(ov) ROKOVNIKA-PRIROČNIKA ZA LETO 1993.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne:

Žig

Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju

Izjava za javnost

SDP Slovenije proti poseganju države v neodvisnost javnih glasil

Tudi v času volilne kampanje moramo zagotoviti politično neodvisnost javnih glasil. Zato nasprotujemo predlogom, da se uredništvom javnih glasil z zakonom predpiše brezplačno odstopanje prostora za objave sporočil strank v volilni kampanji. Nesprejemljivo je tudi poseganje v uredniško politiko v obliki zakonsko predlagane »koordinacije strank« pri posameznih uredništvih. Prepričani smo, da so ekonomski in profesionalni razlogi, da se bodo javna glasila aktivno vključila v volilno kampanjo s svojimi informacijami in da bodo enakovredno obravnavala kandidate in stranke.

Ciril Ribičič
predsednik SDP
Miran Potrč
vodja poslanskega kluba SDP

Informacija vodstva koncerna TVT Maribor, d. d. in vodstva sindikata TVT Maribor

Na skupnem sestanku vodstva koncerna, predstavnika skupščine, upravnega odbora in sindikata TVT je bilo doseženo soglasje

o postopku pri ugotavljanju začasnih presežkov delavcev v TVT.

Sklepi o napatitvi delavcev na čakanje na delo doma, ki so jih sprejeli delavci v času od 24. 8. 1992 dalje, se pravno prekvalficirajo in veljajo kot sklepi o prerazporeditvi delovnega časa, kar pomeni, da delavcem pripada za ta čas čakanja nadomestilo plače v skladu s podjetniško kolektivno pogodbo (70% plače, kot da bi delali – razliko do 100% se delavcu izplača takrat, če čakajoči čas od dela).

Po sklepu upravnega odbora koncerna se 19. 9. 1992 izdajo zakoniti sklepi o začasnem prenehanju potreb po delu delavcev in o napatitvi na čas čakanja na delo doma.

Na podlagi doseženega soglasja sindikat podjetja umika kolektivni ugovor z dne 8. 9. 1992

Vodstvo koncerna TVT
Maribor d. d.
Sindikata ZSSS SKEI – TVT
Maribor

Sporočilo za javnost

Potem ko je Slovenija 7. maja letos postala polnopravna članica Svetovne zdravstvene organizacije, bo med 14. in 19. septembrom prvič sodelovala na 42. rednem letnem sestanku Regionalnega komiteja te organizacije za Evropo. Zasedanja v Kopenhagnu se bo kot predstavnik Republike Slovenije udeležil minister za zdravstvo, družino in socialno varnost dr. Božidar Voljč.

Z direktorjem Regionalnega urada in vodji posameznih oddelkov se bo minister Voljč v dneh zasedanja neposredno dogovarjal o prihodnjem sodelovanju z našo državo, predstavil bo plan zdrav-

stvenega varstva v Republiki Sloveniji, sodeloval pri razpravah o problematiki kajenja in drog ter o zdravstvenem varstvu ogroženih skupin prebivalstva. Sestal se bo z ustreznimi eksperti urada za pomoč pri oblikovanju statističnih programov in informacijskega sistema v slovenskem zdravstvu.

Minister bo aktivno sodeloval v razpravi o problematiki AIDS-a v Evropi. Slovenija bo sledila strategiji Svetovne zdravstvene organizacije v zvezi s to boleznijo, ki pri nas sicer nima zaskrbljivih razsežnosti; v Sloveniji imamo 27 bolnikov in ocenjuje se, da imamo do 400 HIV pozitivnih oseb. Vendar število pozitivnih in bolnih tudi pri nas narašča.

Služba za obveščanje pri Ministrstvu za zdravstvo, družino in socialno varstvo

Programirana likvidacija delovne skupnosti zveze svobodnih sindikatov

Pred dvema letoma (11. 9. 1990) je tedanjemu vodstvu Zveze Svobodnih sindikatov uspelo izvesti programirano likvidacijo delovne skupnosti – poenostavljeno rečeno – večino zaposlenih (razen funkcionarjev) – jim je uspelo postaviti na cesto. Z lepimi obljubami seveda: o ponovnih zaposlitvah, o »skrbni za socialni položaj« svojih hlapcev in po-

dobno – za nekatere, za druge pa nič. Pa se je ta Zveza finančno opomogla (malo od članarine, pretežno pa od oddaje v najem prostorov in objektov, ki so jih 45 let s članarino zgradili vsi zaposleni Slovenije) in pričela ponovno zaposlovanje, malo svoje bivše delavce, malo upokojenca. Za nekatere pa zopet nič. Niti odpravnine ne. Ničesar za lepo število let dela v sindikatih, za odpuščanje dela regresa za letni dopust v korist »sindikalnega premoženja«. Cigavega?

Pa so se nekateri »zbudili« in glasneje zahtevali, kar naj bi jim pripadalo, saj ta sindikalna organizacija takšno odpravnino proklamira v svojih dokumentih. Nekateri so šli na sodišče. Odgovor pa je molk ali pa: do svojih bivših delavcev smo poravnali vse obveznosti!

Tisti, ki so ostali brez odpravnin, pa se vprašajo: je takšna organizacija sposobna zastopati članstvo, ko pa najprej lastne delavce grobo vrže na cesto – pardon, oprostite – odpove samoupravni sporazum o medsebojnih itd. – potem jim pa še odpravnine ne prizna?

P. S. Tedanje vodstvo je – razen nekaj izjem – enako sedanjemu.

Brane Jakopič
Mengeš

Priljubljeni odbor za srečanje brigadirjev mladinskih delovnih brigad (MDB) in mladinskih aktivistov

V a b i

brigadirke in brigadirje MDB ter mladinske aktiviste na srečanje, ki bo v soboto, 19. septembra 1992 v Ljubljani ob 11. uri na Trgu republike ob proslavi 50. obletnice ustanovitve prvih slovenskih brigad NOV.

Ob 10.30 se zberemo pri Cankarjevem spomeniku ob vhodu v Cankarjev dom. Dogovorili se bomo o nadaljnjih srečanjih. Po proslavi se bomo z drugimi udeleženci zbrali na tovariškem srečanju na Gospodarskem razstavišču.

Brigadirke in brigadirji, graditelji naše domovine, podajmo si spet roke. Obvestite se med seboj. Udeleženci izven Ljubljane se za prevoze dogovorite tudi z občinskim odborom ZZZ NOV. Pridite v čimvečjem številu.

Pripravljalni odbor

• Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (živiljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kržižnik (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugej (Na trznem prepihu), Andrej Ulaga (Na trznem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžl (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 85 tolarjev • Žiro račun: 50101-603146834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Gospod Butros Gali, če mislite, da bomo v Sloveniji trpeli takšno svinjarijo, kot ste si jo privoščili na londonski konferenci o Jugoslaviji, se hudo motite. Našemu zunanjemu ministru smo zabičali, da na tej konferenci srbsčina ne more biti uradni jezik. Ko pa je minister Rupel to na konferenci, ki ste jo vodili, zahteval, ste ga preprosto preslišali. To je nezaslišana nesramnost. Menda ne mislite, da je Slovenija mačji kašelj. Ignoranca, ki ste jo pokazali do najbolj demokratične dežele na svetu, se vam bo še hudo opletala. Najprej bomo seveda opravili s svojim zunanjim ministrom, ker vam ni znal na kraju samem dopovedati, da kar si izmislimo pri nas, velja za ves svet. Nato pa lahko pričakujete interpelacijo

Egocentrik

za vašo razrešitev, pri nas namreč znamo proizvajati interpelacije po tekočem traku. Prav tako vam bomo odslej budno gledali pod prste, da nazaj se pa kar začnete prešteti, ker brez izjave o svojem morebitnem sodelovanju s kakšno obveščevalno službo ne boste več dolgo generalni sekretar. Za prihodnje pa vedite, da je vse, kar povedo naši predstavniki, stališče parlamenta in mora biti brez pomislekov obvezujoče za ves svet. V nasprotnem primeru se boste morali skupaj s somišljeniki v najkrajšem času zagovarjati pred našimi poslanci. In ko vas bodo vzeli v precep gospodje Gros, Golija, ali Pirnat, se boste na Rumeno reko vrnili brez hlač.

Toliko v vednost in opozorilo, Žarko Pregelj iz Ljubljane, Slovenija, Evropa.

Tole pismo je kajpak izmišljeno. Hudo resnično pa se je gospod Pregelj spravil na gospoda Rupla in je njegovo londonsko poslanstvo ocenil za neuspešno, ker ni nagnal srbsčine z nje. Resnično je tudi to, da je gospod Gali gospoda Rupla preslišal, ker se mu je najbrž zdelo hudo nespametno, da bi se v Londonu prepirali o jezikih. Pri tem si je najbrž mislil, ali Slovenci nimajo pametnejšega dela. Sicer pa je gospod Gali imel kar srečo, da v Londonu ni bilo gospoda Preglja, ki bi mu pojasnil, da se svet mora vrteti okrog Slovenije. No ja, lahko pa je gospod Gali takih egocentričnih tipov in izlivov tudi vjen, da je take nadobudne najbolje prezreti. In ker je gospod Gali diplomat, bi tudi gospoda Preglja uglajeno preslišal, nakar bi gospod Pregelj, ki ni diplomat, napovedal izstop Slovenije iz Združenih narodov. Pa naj kar Gali o tem razmišlja.

predvolilna arena

Naivneži

vinarjem in eno tv ekipo. Z malce dlake na jeziku se temu ne da reči drugače kot oslarija. Če bi na TV imeli krave, bi se tudi one smejale taki domiselnosti. Ta novinar in ena ekipa namreč lahko z najboljšimi močmi naredita za kakšnih deset minut programa na dan – če si osemurni delavnik kajpak zatakneto za klobuk. Takšne lovske zamisli najbolje govorijo o kvalificiranosti idej, ki jih rojevata naša politika in njeni politiki.

Zadeva o opozicijskem drugem programu pa ima poleg čisto obrtniške tudi politično stran. Edini, ki si je pri tem vzel čas za strokovni ugovor zahtevam za opozicijski program, je prof. dr. Slavko Splichal. O tej zadevi smo sicer brali tudi TV generala doktorja Jerovška, toda blagor tistemu, ki si z njegovim javnim spisom lahko kaj pomaga.

Za doktorja Splichala seveda dobro vemo, da je strokovnjak za novinarstvo in množične medije. In hvala Bogu, da ga imamo, vsaj enega na Slovenskem, saj nekateri njegovi kolegi in kolegice, ki so znali biti vedno precej glasni, sedaj modro molčijo. Kakor da bi čakali za grmom, kaj se bo v tej deželi zgodilo z mediji, še posebej s TV. Ta, kakor pravi prof. Splichal, ne kaže prav nobene želje, da bi se branila pred flagrantnim kršenjem načela enakopravnosti državljanov pri komunikacijskih pravicah. Povedano po domače, TV in tudi drugih medijev bi se radi polastili razni kolektivi, ki se jim reče stranke ali pa združbe strank, ki se jim lahko reče opozicija, koalicija in podobno, posameznik pa si lahko svojo pravico po objektivnem obveščanju nekam vtakne.

Predsednik parlamenta bi lahko poslancem vsaj enkrat na mesec privoščil kakšna predavanja strokovnjakov, ki bi zmedo v opozicijskih zahtevah ali Kacinovih zakonih pometli čez prag človekove potrpežljivosti in strpnosti. Seveda ni objektivnost, če bi se na enem kanalu prodajala ena resnica, na drugem pa druga in po možnosti še obe ob istem času. Splichalovo predavanje v parlamentu bi bilo res krvavo potrebno.

Boža Gloda

JARA KAČA VOLILNE ZAKONODAJE

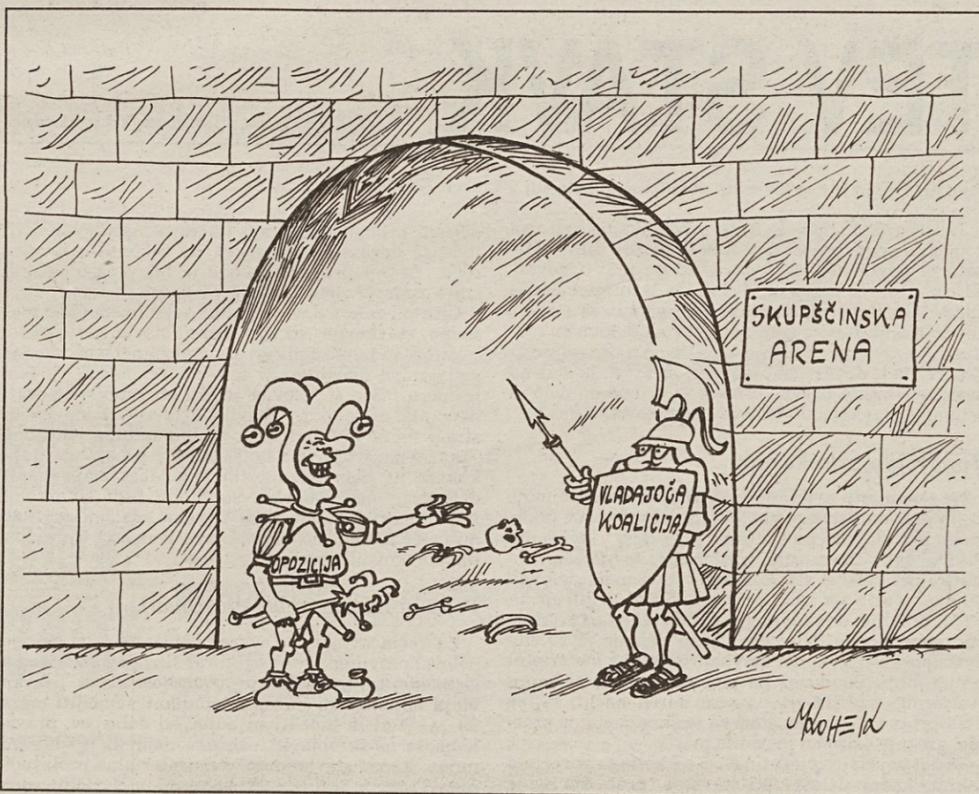
Če se nekoliko ozremo na začetek bitke za volilno zakonodajo v januarju – začela se je na zaprtih in kasneje na javnih sejah parlamentarnih strank, najprej ob prisotnosti predstavnika izvenparlamentarnih strank in kasneje brez njega in se zavlekla tja v sredino septembra – se moramo seveda vprašati, kje je tičal vzrok nenehnega zavlačevanja, odlaganja volitev in merjenja moči posameznih političnih strank in njihovih koalicij ali celo nastajanja sprotnih volilnih zavezništva, vsaj na prvi pogled med seboj izključujočih se strank. Ključna bitka je potekala prav v zvezi z zakonom o volitvah v državni zbor, ki je tudi sicer najpomembnejši od vseh treh temeljnih in do zdaj sprejetih (poleg zakona o volitvah v državni svet in zakona o volitvah predsednika republike, ki je bil sprejet že v mesecu juliju). V teh dneh se bodo poslanci odločali še o dodatnih, sicer malo manj pomembnih, a prav tako prepotrebni osnutkih zakonov, to je zakonu o volilni kampanji, o evidenci volilne pravice, o poslancih, o političnih strankah in o konkurenčni klavzuli. Rešitve v prvih treh že sprejetih zakonih je zasnovala sedanja opozicija in kasneje z vsemi še

dopustnimi sredstvi parlamentarne demokracije te zakone tudi prilagajala svojemu novonastalemu, nepredvidenemu in »nelegitimnemu« opozicijskemu položaju. Preostala volilna zakonodaja pa je produkt nove vladne koalicije. Kakšna bo njena usoda, ali jo bo opozicija izrabila za nova izsiljevanja in barantanja, bomo seveda videli. Kljub temu da ta zakonodaja za Slovence ni posebej usodna, pa je za izpeljavo volitev še kako nujna, ne nazadnje tudi tista o načinu vodenja volilne kampanje, za katerega novi Demos meni, da je povsem odveč prav zato, ker ga evropske države ne poznajo. Je pa hkrati tudi res, da evropske države ne poznajo provincialnih medijskih vojn in uporabe nedemokratskih sredstev za doseg volilnih ciljev in da imajo demokratske volilne postopke bolj ali manj utečene in jim zato pravil politične kulture ni potrebno posebej uzakonjati in sankcionirati. Na kakšni stopnji politične kulture bodo tokratne volitve, bomo videli že na tem zasedanju parlamenta. O tem, kakšne zanke je volilcem postavila nova volilna zakonodaja in njena strankarsko kompromisna vsebina, pa kaj več prihodnjic. Branka Preželj

NA LEVICI SE NEKAJ PREMIIKA

Sedemindeset odstotkov politično ali bolj strankarsko neopredeljenih državljanov in državljanek (po raziskavi Slovenskega javnega mnenja, o verodostojnosti katere ne gre dvomiti, saj so se njeni rezultati že ničkolikokrat potrdili v praksi) nedvomno sili politične stranke, da intenzivno razmišljajo o tako visokem odstotku »abstinence« volilcev pri njihovem političnem izjasnjevanju, hkrati pa seveda tudi o strukturi teh volilcev in njihovih pričakovanjih.

Levosredinskim strankam, zlasti tistim malce bolj na levi, postaja vse bolj jasno, da velik del slovenskih volilcev po skoraj dveh letih izkušnjah Demosovega vladanja pričakuje od stranke, za katero so se pripravljeno opredeliti, predvsem novo kvaliteto življenja in možnost takšne koalicijske naveze svoje stranke, ki bo sposobna družbo popeljati po vseh preživetih socialnih stiskah in tistih, še najavljenih, v humanejšo družbo novega tisočletja. Potrebujemo ne le ekonomsko uspešno, ampak tudi socialno bolj pravično in bolj varno družbo, ki bo znala vrednotiti delo in znanje in ki ju ne bo pripravljena za vsako ceno podrežati kapitalu. Skratka, potrebujemo stranko ali koalicijo strank, ki bo znala to družbo popeljati iz krize temeljnih političnih, socialnih in moralnih občloveških vrednot in se hkrati upreti kakršnemukoli vsiljevanju teh vrednot po preživelih ideoloških ali celo verskih merilih. Stranka nove kvalitete bi morala povezati svoje interese z ideali, voljo in pripravljenostjo ljudi za aktivno sodelovanje pri njenem demokratično naravnem ekonomskem, socialnem in razvojnem programu in se v svojem politično preživetnem materialističnem nagonu solidarizirati z vsemi družbenimi skupinami, ki bi takšen program podprle, ne nazadnje tudi v nasprotju z lastnimi interesi. Ali povedano preprosteje: ne le sindikati, delavska(e) stranka(e), stranka(e) upokoencev, precejšen del politično odmaknjene mladine in inteligence, tako tehnične kot družbene, ampak tudi vse levosredinske stranke, ki prisegajo na socialdemokratske reforme kot obliko prehoda v moderno postindustrijsko družbo, bi se morale odločneje upreti grozeči nevarnosti socialne strukturalnosti družbe, ki bi ohranjala siromaštvo

in brezposelnost velikega dela te družbe. Preprečiti bi morale kapitalistično logiko izkoriščanja poceni delovne sile, ki se bo poskušala kot rakasta tvorba zažreti v vse vitalne celice mladega, neizkušnega slovenskega državotvornega organizma.

Še nikoli doslej namreč niso bile razlike v položaju delavstva tako velike kot prav sedaj, v obdobju nujnega prestrukturiranja gospodarstva in s tem povezane naraščajoče brezposelnosti. Nenadzorovan proces privatizacije, ki bo slejkoprej sprožen, pa bi lahko še dodatno sprožil plaz odpuščanja delavcev. Noben dela-

Delavska Stranka Slovenije

vec pa si ne želi, da bi mu zavlada slovenska železna lady – Margaret Thatcher, ki so se je delavci v Angliji zaradi »enostrankarskega« volilnega sistema uspeli rešiti šele po dolgem desetletju vladanja. Smo v občutljivem prehodnem obdobju, ko še vedno lahko računamo na eksplozivnost razrednega konflikta, tudi zato, ker le-ta ni ustrezno institucionaliziran, niti v obstoječih sindikatih kot obliki institucionalnega zavezništva, niti s socialnim paktom kot usklajevalnim mehanizmom med vlado, sindikati in delodajalci (gospodarsko zbornico), niti s konkurenčnim zastopanjem interesov v parlamentu. Nova kriza, ki bo nastala po končanem lastninjenju, bo izhajala iz razmerja delavca do kapitalističnega mezdnege dela, kar stranke vladajočih koalicij v Zahodni Evropi zavestno spregledujejo in poskušajo nastajajoče konflikte reševati prek institucionalne ureditve množične demokracije socialne države. Dejstvo je, da v Zahodni Evropi nihče več ne razmišlja o tem, da je socialna država pravi odgovor za reševanje problemov kapitalističnega gospodarstva, vendar ta še naprej ostaja nujnost, ker doslej še niso našli boljše rešitve za zagotavljanje procesa akumulacije in socialne »blaginje« spodnje tretjine družbe.

Če so do zdaj bolj ali manj drug za drugim propadali poskusi posameznih levosredinskih strank za tesnejše koalicijsko predvolilno povezovanje – o tem pričajo tako pogovori demokratov iz LDS, Zelenih, Pučnikovih socialdemokratov in socialistov, pa žal tudi skupine sedmih in kasneje šestih strank, to je socialistov, SDU, upokoencev, krščanskih socialistov, Delavske stranke in SDP – pa je del leve socialdemokracije kljub temu ocenil, da je za uspešen nastop na volitvah in prodor v slovenski politični prostor z možnostjo ponudbe nove kvalitete življenja in dela nujna povezava socialne demokracije s socialno delokracijo, tako tistimi, ki delo imajo, tistimi, ki ga nimajo, tistimi, ki so na tem, da ga vsak hip izgubijo, kot tudi tistimi, ki si s svojim delom zaslužijo socialno varnost, dostojno človeka. Vse kaže, da bo tokratna levosredinska koalicija strank uspela.

Branka Preželj

PRAVA SOCIALNA POMOČ JE LE DELOVNO MESTO

Ponedeljkovo tiskovno konferenco svobodnih sindikatov o socialnih stiskih je Dušan Semolič začel z ugotovitvijo, da se z njimi spopadajo na dveh ravneh – s prizadevanji za sistemsko zaščito in oblikami konkretne pomoči ljudem, ki se ponjo zatečejo k sindikatom. Osnovno izhodišče pa je, naj bo temelj socialne varnosti delovno mesto in človeka vreden zaslužek.

Rešitev je torej v socialno tržnem gospodarstvu, saj popolna prevlada in slepo čaščenje zgolj kapitala že dokazuje svoje tragične posledice.

Lučka Böhm je povedala, da svobodni sindikati od oblasti ne zahtevajo ničesar drugega kot to, kar so zapisali v svoje programe že na prvem kongresu:

»Sicer ocenjujemo, da je zakonodajalec predlog o socialnem varstvu pripravil dovolj kakovostno in tudi večino naših pripomb je upošteval. Le s predlogom, naj EMŠO izključijo iz socialno materialnih evidenc, sindikati nismo uspeli. Številka bi namreč omogočala tudi dostop do podatkov, ki bi človeku lahko zmanjšale možnosti pri iskanju zaposlitve. Kljub še tako trdnim zagotovitvam, da zlorabe ne bodo mogoče, bomo stvar poskušali urediti z amandmajem.«

Lučka Böhm je opozorila na dobri dve leti znan problem, ki se je razrasel v fenomen – **DOLGOTRAJNA BREZPOSELNOST**. Kar 40 odstotkov vseh, ki na novo iščejo zaposlitev, trka na vrata zaman več kot leto. Vsak, ki na novo zgubi delo, ima vse manj možnosti, da bi ga spet našel v vsaj znosnem času. Perspektiva se zapira:

»Stečajni plaz, takšni in drugačni presežki množično, denarna nadomestila za brezposelne pa za omejen čas!

Smo tik pred tem, da bo pravcata množica ostala brez talarja podpore in možnosti za novo zaposlitev.«

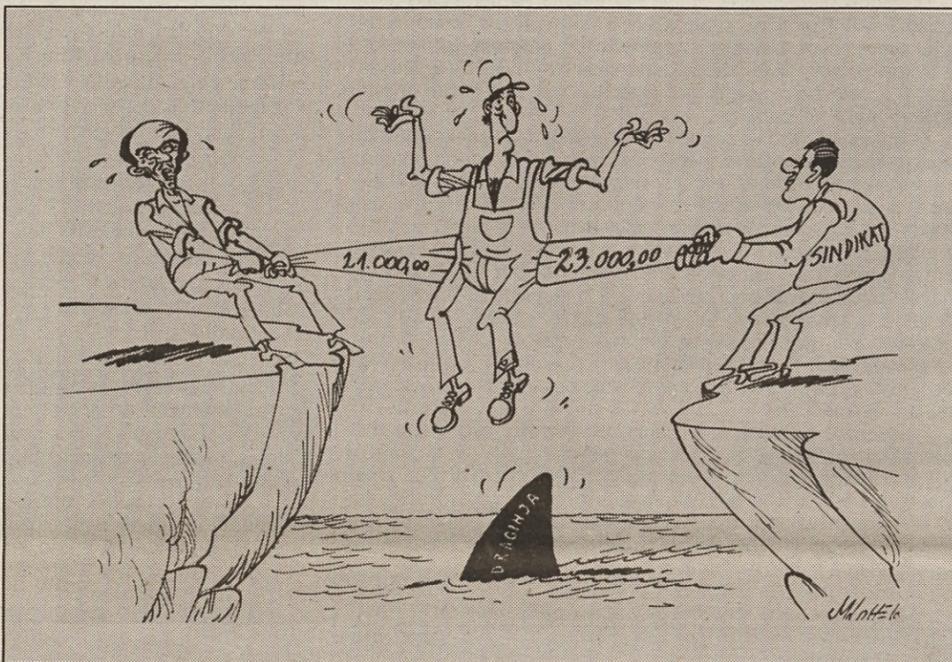
Zakonodajalec zdaj predvideva vsaj minimalen dodatek, menda iz proračuna, kar zbuja upanje, da se vlada zaveda katastrofe in pravočasno

Pomoč 7.000 članom

Med članskimi pravicami, zapisanimi na izkaznici svobodnih sindikatov, je tudi pravica do socialne pomoči. Milan Utrša je povedal, da sindikati to rešujejo po sprejetih merilih in v ta namen so ustanovili tudi Delavsko hranilnico.

Pomoč se začne kajpak na ravni podjetja in šele potem seže v dejavnost oziroma območje. Za sklade v ta namen je odmerjenih 10 odstotkov članarine, do pomoči pa ima član pravico po pol leta članstva v svobodnih sindikatih. Letos je za pomoč prosila oziroma jo je dobilo 7000 članov, pri čemer pa niso upoštevani podatki o pomočeh, dodeljenih v podjetjih. Za družine z begunci so bili organizirani posebni paketi.

Ne upoštevaje podjetja, so svobodni sindikati v letošnjem letu nudili za 13 milijonov tolarjev enkratnih socialnih pomoči, nekaj več kot 100 milijonov tolarjev pa je šlo za izredno ugodna posojila.

pripravlja osnove za blažitev. Manj pa smo lahko zadovoljni z osnovami za socialno varstveni program. Pogrešamo namreč analize posledic dolgotrajne nezaposlenosti. Pri tem bi se ne smeli omejiti na doslej znane oblike socialne pomoči, saj bodo to nove, večplastne zagate, tako po količini kot po vsebini. Posledica namreč ne bo le gmotna beda, vse težave se že zdaj prenašajo na družinske člane in socialna beda se kopiči prav v družinah ljudi, ki so dolgotrajno brezposelni.

Tudi druge analize bi potrebovali, denimo o padcu realnih plač in sploh vseh prejemkov. Tudi zaposlitev in delo 8 ur dnevno ne omogoča vsem dostojnega življenja. Preti tudi nova struktura odhodkov in tu bo gotovo največji šok povzročil nov sistem zdravstvenega zavarovanja. Kratko rečeno, ogromno ljudi bo ostalo brez kompletne zdravstvene oskrbe.

Če upoštevamo še to, da ves sistem sloni na zamčenih plači in če sindikati zanjo ugotavljamo, kako bedna je, moramo vlado ostro opozoriti na njeno zmotno metodologijo. Brez upoštevanja rasti

življenjskih stroškov je nična. Še tako lep sistem se ob prenikrih zajamčeni plači podre kot grad na pesku.

Prva in zadnja letošnja uskladitev je bila 1. marca! Večina na zavodih dobiva le 80 odstotkov te zajamčene bede, kar ne presega 9.360 tolarjev! Tisoči ne dobivajo niti tega, kar jim jamči zakon!

Kdaj in do kod usklajevati zajamčene plače, je vladin monopol. Sindikati imamo le pravico do mnenja, ki nikoli ne odmeva. Sprožili smo spor na ustavnem sodišču in dočakali že polleten molk... K sreči nas vlada malce bolj poslušala pri resoluciji o družinski politiki in kaže, da ne bo posegala v že pridobljene pravice do denarnih nadomestil za porodniško – čeprav je bilo kar nekaj pritiskov v to smer.

Skratka, ta in druga nadomestila bi morali usklajevati po eskalacijski klavzuli in z upoštevanjem rasti življenjskih stroškov – in kar naprej ponavljati:

LE PRAVA ZAPOSILITEV IN PRAVŠNJA PLAČNA POLITIKA LAHKO REŠUJETA VEČINO TEH PROBLEMOV!

Ciril Brajer

DUŠAN SEMOLIČ SPREJEL NEMŠKEGA VELEPOSLANIKA

Predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije Dušan Semolič je sprejel na krajši pogovor nemškega veleposlanika v Republikli Sloveniji dr. Güntherja Seibertta. Slednjega je zlasti zanimala sindikalna ocena gospodarstva in socialnega položaja v Sloveniji ter vloga svobodnih sindikatov pri prestrukturiranju slovenskega gospodarstva. Pogovarjala sta se tudi o vlaganju tujega kapitala v naše gospodarstvo, pri

čemer je Dušan Semolič kot prvi pogoj omenil čimprejšnjo ureditev lastninskih odnosov, kot drugega pa, da Republika Slovenija ne sme postati rezervat poceni delovne sile in odlagalnice zastarele, ekološko oporečne tehnologije. Omenjeno je bilo tudi zelo dobro sodelovanje svobodnih sindikatov z nemško centralno sindikatov DGB, še posebej pa tesno sodelovanje z DGB Svobodne dežele Bavarske.

P. V.

USTAVNOPRAVNA IN PRAVNA OPREDELITEV STAVK (5)

Piše: mag. Viktor Lednik

Besedilo je avtor objavil v reviji Naše gospodarstvo. Za objavo v DE ga je z avtorjevim dovoljenjem priredil Franček Kavčič.

Poleg že naštetih elementov pravil igre pa velja še eno načelno pravilo, in sicer, da se stavka izvede tako, da delavci zapustijo delovno mesto oziroma podjetje. Vendar pa pravna teorija pozna in priznava za zakonite tudi »sedeče stavke«, »zasedbo podjetja« in stavke na delovnem mestu. V teh primerih delavci ne zapustijo podjetja, saj prihajajo na delo, vendar ne delajo normalno »s polno močjo« ali pa sploh ne delajo, ker sedijo ob strojih ali pa zasedejo podjetje.

Privatna lastnina je nedotakljiva

Kadar gre za stavko na delovnem mestu, delavec v bistvu krši določbe delovne pogodbe, ki ga zavezujejo, da mora delati kvalitetno s primerno produktivnostjo. Delavec torej krši delovno pogodbo in lahko za tak prekršek disciplinsko odgovarja. V skrajnem primeru pa lahko pride tudi do prekinitve delovne pogodbe in s tem do odpovedi. V tem primeru kot razlog ne bo navedeno, da je dobil odpoved zaradi tega, ker je stavkal na delovnem mestu, ampak zato, ker je s svojim nekvalitetnim in neproduktivnim delom kršil delovno pogodbo, kar pa je razlog za prekinitve delovne pogodbe. Seveda je takšna odločitev subjektivna presoja in volja delodajalca, ki ima svojo pravno podlago v sklenjeni delovni pogodbi. Te vrste stavk so zakonite, zato menim, da bi ob takih odločitvah delodajalca delavci morali imeti možnost pravnega varstva svojih pravic, saj bi se na ta način zavarovali pred opisanimi in podobnimi šikanami delodajalca.

Drugi problem predstavljajo sedeče stavke ali stavke z zasedbo podjetja. Zastavlja se teoretično vprašanje, ali ima delavec pravico zasesti stroj, tovarno, ki ni njegova last, ob predpostavki, da je v vseh ustavnih kapitalističnih držav zapisano, da je privatna lastnina nedotakljiva in celo sveta. V tem primeru gre prav gotovo za motenje posesti oziroma zasebne lastnine, kar je že po sami ustavi nedopustno in kaznivo. Kljub temu pa pravni teoretiki priznavajo takšne stavke za zakonite. Seveda pa je povsem druga stvar, če bi šlo za takšno obliko stavke pri nas, ko so delovna sredstva še večinoma v družbeni lasti in jih upravljajo in z njimi razpolagajo praktično delavci.

Takšne vrste stavke v ZDA predstavljajo oziroma pomenijo odgovornost delavcev in morda tudi sindikata za povračilo škode, ponekod pa tudi odgovornost iz naslova nezakonite zasedbe lastnine delodajalcev. Gre za privatnopravno nezakonitost stavke, ker ostajanje stavkajočih delavcev na delovnem mestu ni vezano na funkcijo dela in je zato zgrešena trditve, da je obveznost osebnega opravljanja dela na delovnem mestu pravna osnova za prihod na delo in ostajanje stavkajočih delavcev na delovnem mestu.

Boj proti stavkokazom

Na tem mestu se moram dotakniti še dveh pojmov, ki jih pozna predvsem angleška zakonodaja in sindikalna pravila, oba pa sta tesno povezana s stavkami. Prvi je tako imenovani »rattering«, ki pomeni, da stavkajoči delavci stavkokazom odvezemajo delovna orodja, včasih pa tudi delovne obleke in jih na ta način prisilijo, da tudi oni ne delajo ali pa se priključijo stavkajočim delavcem. Tako dejanje je seveda moč uporabiti le, kadar stavkajo delavci v materialni proizvodnji. Poudariti pa je potrebno, da se mora »rattering« izvršiti na povsem miren način, saj se v nasprotnem primeru šteje za kaznivo dejanje pretnje, grožnje oziroma privatne prisile.

Drugi pojem je »picketing«. O picketingu govorimo takrat, kadar delavci, ki stavkajo, postavijo svoje stavkovne straže, zato da stavkokazom preprečijo vstop na delovno mesto oziroma v podjetje, hkrati pa imajo stavkovne straže nalogo poskušati stavkokaze prepričati, naj se pridružijo stavkajočim delavcem. Picketing – stavkovne straže – so urejene v angleškem zakonu o sindikatih in delovnih razmerjih iz leta 1974, ki je bil dopolnjen leta 1980 z zakonom o delovnih razmerjih. Seveda se morajo stavkovne straže uporabljati samo kot sredstvo proti delodajalcu. Stavkovne straže so zakonite, če so predvidene kot sredstvo sindikalnega boja v sindikalnih statutih in če se izvajajo na miren, nenasilen način. Stavkovne straže lahko delujejo izven območja tovarn. Le izjemoma lahko stavkovne straže na miren način prepričujejo na delovnih mestih stavkokaze, naj ne delajo.

V primeru, da stavkovne straže nastopajo nasilno,

ovirajo promet, blokirajo ulice, se upirajo policiji ipd., so kazensko odgovorne po zakonih o javnem redu. Zadnji primer te vrste je bil v času velikih stavk rudarjev leta 1984/85 v Angliji.

Citirani zakon dovoljuje tudi tako imenovano masovno stavkovno stražo. Torej stavkovno stražo, v kateri so lahko tudi vsi stavkajoči delavci, vendar veljajo vse omejitve, ki sem jih že omenil. V tem primeru mora stavkovna straža obvezno spoštovati navodila miličnikov. Število delavcev v stavkovni straži mora biti določeno s sindikalnim statutom. Stavkovna straža, ki na miren način prepričuje stavkokaze na delovnih mestih ima lahko največ šest delavcev, med katerimi so lahko tudi sindikalni funkcionarji. Omenim naj še samo, da je leta 1980 minister za zaposlovanje objavil kodeks o opravljanju stavkovnih straž.

Pravila igre je treba spoštovati

Za način izvajanja stavke je pomembno, da morajo delavci praviloma spoštovati vse štiri pogoje oziroma elemente, ki opredeljujejo zakonitost stavk. Stavko mora organizirati in voditi sindikat, temeljiti mora na zavestni in kolektivni odločitvi delavcev, praviloma se mora objaviti oziroma najaviti (najava ni nujna, kadar stavkajo delavci materialne proizvodnje v Franciji, Italiji, Luksemburgu in Nemčiji), njen cilj pa mora biti zahteva za izboljšanje ekonomsko-socialnih pravic. Stavka se izvede v skladu z določili sindikalnega statuta, ki mora upoštevati vso pozitivno zakonodajo s tega področja za svojo panogo.

V nekaterih državah je predvideno, da mora sindikat, preden organizira stavko, storiti vse, da se nastali interesni delovni spor reši v poravnalnem postopku ali pred arbitražo. Če sindikat ne uspe rešiti spora v poravnalnem postopku ali pred arbitražo, sprejme sklep o izvedbi stavke. V primeru, da poravnalni postopek ali arbitražno reševanje nista predvidena, bo sindikat takoj pozval delavce, da se izjasnijo o tem, ali bodo stavko organizirali ali ne. Večina, ki je potrebna za sprejem odločitve, je zapisana v statutu sindikata. Statut avstrijske sindikalne zveze ne vsebuje obveze o predhodnem glasovanju, zato se takšna glasovanja tudi redkokdaj izvajajo. Glasujejo

lahko vsi delavci, torej tudi tisti, ki niso člani sindikata, vendar pa vodstvo sindikata upošteva le večinsko mnenje svojih članov. Vodstvo sindikata je dolžno upoštevati tisto večino pri glasovanju svojih članov, ki jo določa statut. Če takšna večina v statutu ni določena, potem vodstvo sindikata po glasovanju samo presodi, ali stavka bo ali je ne bo. Po sprejeti odločitvi o stavki vodstvo sindikata začne organizirati stavko. Imenuje interni stavkovni odbor, ki pozove delavce – člane sindikata, kdaj naj začne stavkati. Istočasno se s posebnim pozivom obrne tudi na tiste delavce, ki niso člani sindikata, naj se pridružijo stavki. Stavkovni odbor imenuje tudi stavkovne straže, ki bodo nečlane sindikata na delovnem mestu prepričevali, naj se priključijo stavki (picketing). Če gre za stavko v celi panogi, potem stavkovni odbor sindikata panoge hkrati s sklepom o stavki imenuje tudi svoje pododbore v posameznih krajih, ki pa morajo v celoti spoštovati navodila centralnega stavkovnega odbora. Stavkovni pododbori morajo o poteku stavke in delu stavkovne straže stalno obveščati centralni stavkovni odbor.

Stavkajoči imajo pravico do sindikalne podpore

V novejšem času sindikalna vodstva s pridom uporabljajo tudi sredstva javnega obveščanja in na ta način dosežejo, da se širša javnost seznanja s problemi, težavami in upravičenimi zahtevami stavkajočih delavcev. S tem pa seveda nemalokrat dosežejo, da širša javnost s svojim delovanjem doseže intervencijo državnih organov, da bi hitreje in uspešneje reševali interesni delovni spor.

Ves čas stavke imajo delavci pravico do t. i. stavkovne podpore, ki jo izplačuje sindikat. Sindikat daje takšno stavkovno podporo tudi tistim delavcem, ki so se priključili stavki, pa niso člani sindikata. V času stavke tečejo tudi pogajanja med vodstvom sindikata in delodajalci o zahtevah delavcev. Stavka je uspešna takrat, ko sindikat popolno ali vsaj delno uspe uresničiti zahteve delavcev. Stavka se konča s sporazumom oziroma pisnim dogovorom, ki ga skleneta sindikat in delodajalec. V tem dogovoru se določi dan, od katerega naprej bodo delavci spet normalno delali, preklicajo pravila, ki so veljala za izvedbo in potek stavke, dogovorijo se finančne določbe v zvezi s stavko in druge zadeve, za katere meni sindikat, da so potrebne. Mnogokrat pa se v takšnem dogovoru tudi sindikat zaveže, da določeni čas v zvezi z istim predmetom oziroma ciljem delavci ne bodo stavkali.

Stavka, ki je ne vodi sindikat, je divja stavka. Do nje lahko pride zato, ker sindikat ni hotel organizirati stavke, pa so jo izvedli sami delavci, člani sindikata, ali pa, da se za stavko odločijo delavci, ki niso člani sindikata. V primeru divje stavke se ta odvija podobno kot stavka, ki jo organizira sindikat. Vendar pa delavci ne dobe stavkovne podpore, delodajalcu pa je tudi prepuščena odločitev, kaj bo s sklenjeno delovno pogodbo.

Konec

Lastninjenje Kmetijske zadruge Ilirska Bistrica

KAKO SO KMETJE ODRINILI DELAVCE

Zadruga v Ilirski Bistrici se je razvila kot trgovska organizacija, ki je zaradi bližine meje prodajala zlasti na sosednjem Hrvaškem. Bolj kot pridelke članov zadruge, mleko, meso in zelje, je prodajala pridelke drugih slovenskih proizvajalcev. Po osamosvojitvi Slovenije z novo državno mejo pri Rupi bistveno težje prodaja v Istri, na Reki in Kvarnerskih otokih. Sosednja Hrvaška pobira kar 23-odstotne davščine in tudi tečaj njihovega dinarja je bil vsekozi precenjen. Zaradi vsega tega je trgovanje Kmetijske zadruge s Hrvaško za pol manjše in v prvem polletju letos so imeli precejšnjo izgubo.

Prav v teh težkih časih se je zadruga začela preoblikovati v skladu z novo zakonodajo. Vajeti so prevzeli nekdanji združni kmetje, bilo jih je 120, ki so z lastninskimi postopki prestrašili 135 zaposlenih v kmetijski zadrugi.

Lastninjenje je potekalo po združnih pravilih, ki so se na koncu spremenila tako, da v zadrugi zaposleni delavci niso mogli vplačati lastninskih deležev. Čeprav bi o teh pravilih morali odločiti kmetje in zaposleni delavci, so kmetje s tajnim glasovanjem sklenili, da bodo o njih odločali sami. Z večino glasov so delavcem odvzeli pravico do udeležbe v lastninskih postopkih. To se je zgodilo kljub temu, da so v predhodnih pripravah združenih pravil delavci aktivno sodelovali in jim je pri tem pomagal republiški odbor sindikata pod vodstvom Srečka Čaterja.

Predlog za črtanje pravice delavcev do udeležbe pri lastninjenju je dal Ivan Boštjančič, šef Kmečke - ljudske stranke, ki je v ilirskobistriški občini po volitvah 1990 prevzela oblast. Prav ta Boštjančič, ki je bil podpredsednik združenega sveta, je zdaj postal novi predsednik upravnega odbora kmetijske zadruge, ki v imenu lastnikov upravlja firmo in odloča o usodi zaposlenih delavcev. Tako Srečko Čater kot Gordana Grubič, predsednica svobodnih sindikatov v kmetijski zadrugi, menita, da je izločitev delavcev iz postopka sprejemanja združnih pravil vprašljiva. Srečko Čater ugotavlja, da se enako slabo godi le še delavcem v poročniški in škofjeloški zadrugi. Gordana Grubič misli, da so se kmetje odločili tako, ker so se bali, da

bi delavci vplačali več kot oni in postali večinski lastniki. Kmetje so po njenem mnenju s takšnim sklepanjem izrazili

tudi nezaupanje vodstvu kmetijske zadruge. Do zdaj je le 27 kmetov vpisalo po 250 DEM lastninskega vložka v kmetij-

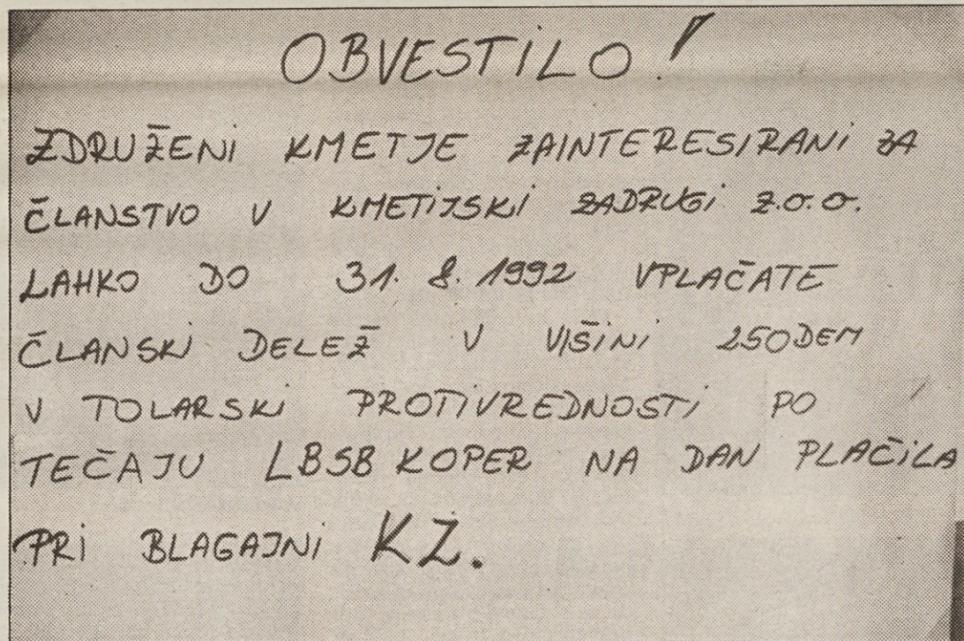
ske zadrugo in to kaže, da je bila njihova bojazen zelo upravičena. Kmetje naj bi do novega leta vplačali še po 250 DEM in tako bodo s skupno vsoto 13.500 DEM postali edini lastnik zadruge, katere premoženje je nastalo z vložki bivše države, ki je razvijala trgovino na tem področju, in tudi z delom in odrekanjem delavcev.

Po zakonu bi tudi v tej kmetijski zadrugi lastninjenje moralo potekati na podlagi ocene vrednosti premoženja. Tudi če se bo to zgodilo, je velika verjetnost, da bodo navedena majhna vplačila skupini združnikov omogočila dokončno prilastitev vsega premoženja.

Zaradi omenjenih težav v trgovini s Hrvaško je zadruga v letošnjem prvem polletju pridelala 74 milijonov tolarjev izgube. Kljub izgubi in težavam v poslovanju so delavci do polletja prejeli stodontne plače po panožni kolektivni pogodbi. Poleti pa je prišlo do dvomesečnega zamika izplačil osebnih dohodkov. Delavci, ki so dolgo potrpežljivo čakali nanje, so dvakrat grozili s stavko in s tem od direktorja izsilili tedensko izplačevanje osebnih dohodkov. Zadnje četrtno junijske plače so dobili 31. avgusta, prvo četrtno julijske pa so jim vpisali 14. septembra. Po besedah Gordane Grubič so delavci, ki so v veliki večini organizirani v svobodni sindi-

Gordana Grubič

Druga plat medalje

Premoženje KZ je nastalo iz podržavljene lastnine italijanskih državljanov z vlaganjem družbe v razvoj predelovalne industrije, vlaganjem posameznih delovnih organizacij v razvoj strateškega pomembnega izhodišča na Kvarner in tudi z odrekanjem vseh zaposlenih v organizaciji.

Zanesljivo so v premoženje najmanj vložili tisti, ki so ga z zlorabo zakona uzurpirali. V najboljših časih je poslovanje z lastno bazo pomenilo 7 do 8 odstotkov celotnega bruto prihodka do nedavnega uspešne zadruge.

Desetletja so ti kmetijski proizvajalci po utečenih kanalih sami spravljali svoje tržne presežke na Kvarner. Prodajali bruto za neto po svoji tržni logiki in poslovali z zadrugo samo toliko, kot je bilo nujno potrebno, da so ohranili status, ki jim je zagotavljal možnost ugodnih kreditov in nepovratnih sredstev iz proračuna. Zdrušni pospeševalci so z enim ali kar obema očesoma mižali tudi pri nenamenski porabi teh sredstev. Nikoli v zgodovini zadruge nihče ni bil kaznovan zaradi neizpolnenih pogodbenih obveznosti.

Sprememba delavcev lastnikov ustvarjenega kapitala v sužnje brez zakonsko opredeljenih pravic je potekala po scenariju tamkajšnjih veljakov SLS - KZ. Vodilo pa je bil ozek interes posameznika in želja po obračunu z vodstveno strukturo, ki je v preteklosti imela preveč izenačen kriterij za vse člane.

Toda novi lastniki KZ Ilirska Bistrica, sedemindvajset jih je, bodo preživeli tudi potem, ko bo propadla zadruga. Stotridaset delavcev pa bo romalo na zavod za zaposlovanje. Postavlja se resno vprašanje, kaj bo s premoženjem, kaj bo s preostalimi kmeti, ki z lumparijami ne marajo imeti nič skupnega in zaradi tega niso vplačali deleža.

Srečko Čater, predsednik ROS ŽIK

kat, ostali le pri stavkovni grožnji, saj so se zavedali, da bi v primeru stavke njihov trg takoj prevzeli drugi proizvajalci in trgovci, zlasti tisti, ki imajo velike presežke mleka.

Svobodni sindikat se je z direktorjem zadruge sporazumel o podpisu listin za zaostala izplačila in druge pravice delavcev, kot so regres, jubilejne nagrade in prevozniki stroški. Sindikalisti upajo, da bodo s temi papirji uveljavili vsaj delček pravice do premoženja kmetijske zadruge.

Novi upravni odbor zadruge je ta teden zadolžil direktorja, naj v mesecu dni pripravi sanacijski program. Sindikat so obvestili, da kmetijska zadruga načelno ne bo zmanjševala obsega dejavnosti, kar pomeni tudi ohranitev sedanjega števila delovnih mest. Prav obseg dejavnosti pa je ključ za materialno in socialno varnost zaposlenih, saj bi za to, kar pridelajo člani kmetijske zadruge, menda zadostovalo le 35 delavcev. Delavci, ki poznajo člane upravnega odbora zadruge, pa se prav zaradi tega bojijo za svoja delovna mesta. Strah jih je, ker se po Ilirski Bistrici širijo govorice, da bodo namesto sedanjih delavcev kmetje zaposlili

člane svojih družin.

Upravni odbor zadruge je na sejo 14. septembra poklical tudi predsednico svobodnih sindikatov. Povedali so ji, da bodo plače še naprej dobivali tedensko oz. po četrtrih in v skladu s panožno kolektivno pogodbo. O številu zaposlenih pa upravni odbor še ni sklepal. Verjetno je vse odvisno od sanacijskega programa, za katerega je zadolžen dosedanji direktor. Gordana Grubič misli, da so ti predlogi upravnega odbora ustrezna podlaga za pogajanja. Računa tudi na pomoč RO sindikata in območne organizacije svobodnih sindikatov. Ta hip je težko oceniti, kaj lahko sedanji, očitno premalo sposoben direktor stori za kmetijsko zadrugo in v njej zaposlene delavce. Delavci poznajo njegove neuspešne poslovne poteze in nemoč vodenja zadruge. Mislijo, da je nepopravljiv optimist ali celo naivnež. Verjetno bodo kmetje, ki so v tem času, ko pripravljajo sanacijski program zadrugo vzeli v svoje roke, našli tudi zase bolj primerno osebo, saj so zaradi tega spremenili tudi razpisne zahteve o izobrazbi.

Franček Kovatič

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila - Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje - Prenehanje potreb po delavcih - Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev - varstvo pravic delavcev - Varstvo pri delu - Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo - Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priručnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija - vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● ROKOVNIK - PRIROČNIK '93

Koledarski del - Blok za zapiske - Vsebinski-sindikalni del. Cena 700 SIT.

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki - Kritična raven - Evropske cene in balkanske plače - Izhodiščni osebni dohodki - Kaj ve in misli vlada - Načrtovanje najnižje osnovne plače - Konkretni predlogi - Podcenjeno znanje - Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko

NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji - Spremembe pogojev za upokojevanje - Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni - Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 500 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE - PRIROČNIKE

Pri Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti izv. ● Rokovnik-priročnik '93
 izv. ● Moje pravice na izv. ● Nova del. zakon.
 izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Plačni sistem
 izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Nova ureditev ...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
 2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah - priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

KRASMETALOVCI ZAHTEVAJO UKRADENO TOVARNO

Članki v DE in drugih glasilih so, kot vse kaže, sprožili organizirano sindikalno akcijo, da bi naredili konec nepravilnostim v Krasmetalu in firmah, ki delujejo na njegovem pogorišču. Svobodni sindikati nameravajo onemogočiti skupino ljudi, ki si je prilastila najbolj urejeno tovarno na tem območju, ne da bi zanj plačala vsaj tolar iz svojega žepa. Ta skupina, ki se skriva za firmo Finor, bo onemogočena, če bo sodišče razveljavilo kupoprodajno pogodbo, s katero je stečajni upravitelj Boris Masten tovarno prodal oz. podaril samemu sebi in tej skupini.

Območna organizacija svobodnih sindikatov je 14. septembra sklicala zbor 120 delavcev, za katere je TKM prejela dodatna denarna sredstva

rovalcem je Kramar povedal, da ga je dvakrat iskal Iztok Bandelj, predsednik izvršnega sveta občine Sežana in član upravnega odbora Finorja.

čanem štiridnevem dopustu odšel v bolniško. Verjetno so ga suspendirali, ker so mislili, da si je samovoljno podaljšal dopust. Tako Dakič kot Rodica sta bila oškodovana tudi z razporeditvijo v prenizko tarifno skupino po KP. Dakič je prepričan, da vodstvo TKM ni skrbelo za več dela in za služka, ampak za zmanjševanje števila zaposlenih. Delavci, ki jih je TKM odstopil Marmorju, so šele tam izvedeli, da lahko podpišejo zanje

Imamo se pravico bojevati

Albert Vodovnik, predsednik SKEI je zborovalcem povedal, da lahko svoje cilje dosežejo le z enotnim nastopom prek svobodnih sindikatov. Večkrat jim je zatrdil, da imajo pravico do lastninskega deleža in da jih te pravice ne morejo oropati tisti, ki so kradli družbeno premoženje. Delavce je opozoril, da bodo z listinami iz 62. člena KP uveljavili pravico do lastnine podjetja. Če ne gre drugače, je po Vodovnikovem mnenju treba od direktorjev zahtevati poročila in jih tožiti za pravice delavcev. Delavci direktorjev ne smejo imeti radi, saj so večinoma slabi in tudi zaradi svoje nesposobnosti delavce zelo radi mečejo na cesto.

obrt. Boris Masten je bil imenovan za stečajnega upravitelja zato, ker občina ni imela nikogar. Vendar za to zahtevno delo ni imel ne znanja ne izkušnje. Vse kar so strokovnjaki prej delali, je Masten izničil v eni minuti, saj je razbil celotno razvojno ekipo. Le enega inženirja so uspeli skriti v proizvodnjo. Mastenu je bil za takšno proizvodnjo odveč celo računalnik. Stečajni upravitelj je uničil zdravo jedro firme, ki zaradi tega ni več sposobna dobiti nobenega novega programa. Delitvena bilanca s SIKOM ni narejena in tudi ne bo, saj so v Sežani po kriminalni napaki ostali brez arhiva. Govornik je omenil tudi nekatera druga kriminalna dejanja stečajnega upravitelja in njegovo okoriščanje v firmi. Zatem je dejal, da so ustanovitelji SIKA, sam je bil prvi, mislili resno in da je več takšnih bay-pas firm v Sloveniji uspelo. SIKO je bilo treba zapreti zato, ker je Masten ugotovil, da pri njegovih ustanoviteljih ne bo dobil soglasja za položaj direktorja. Prav zato je Masten začel izvajati projekt TKM. Po njegovem mnenju je Masten tovarno prodal kljub temu, da bi lahko upnike plačal brez prodaje. Za Albina Kreucenbaherja ni slučajno, da stečajni postopek Krasmetala še ni

Na delu je mafija

Večinsko mnenje poznavalcev problematike je, da se podobne stvari kot v Krasmetalu dogajajo vsepovsod, ne da bi se javnost zaradi tega vznemirjala. Mislijo da, je sežanski problem širši, saj vse kaže, da tam deluje nekakšna mafija. Poznavalci sodijo, da je spregovoril nekdo od tistih, ki ga je mafija izločila iz svoje srede. Prepričan sem, da gre v Krasmetalu za vzajemno delovanje in sodelovanje večjega števila lobijev, in vsem ne moremo pripisati mafijaštva. Nadomestila za nezaposlene v znesku več kot milijon nemških mark so se nakazovala na žiro račun fiktivnega podjetja. Naknadno izdani papirji potrjujejo, da ta velik denar za ohranitev delovnih mest legalno pripada firmi, ki ji je možno dokazati načrtno zmanjševanje proizvodnje in zaposlenosti.

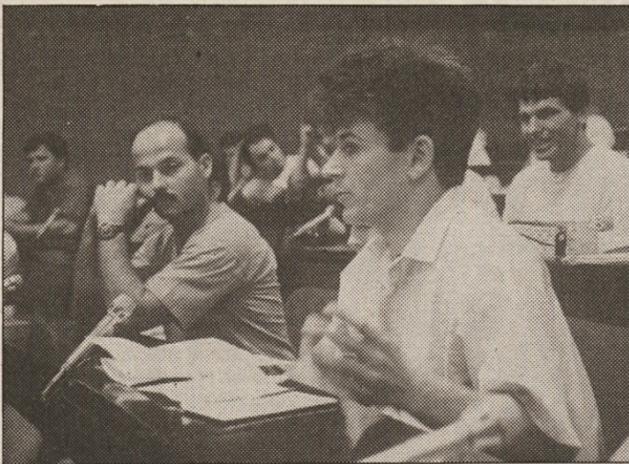
Za vse, kar so delali zaposlovalci, ne kaže napadati resorskega ministristva, zlasti pa ne ministrice, ki pomaga, kjer zmore. Kaže pa opozoriti, da se s takšnim delom strokovnih služb okoriščajo posamezniki z imenom in priimkom. V sežanskem Krasmetalu gre za ljudi, katerih hrbet varuje tako banka kot lokalna oblast. K temu je treba dodati, da inšpekcija za delo sploh ne deluje in isto velja tudi za službo družbenega knjigovodstva. Za vse to pa je nekdo odgovoren.

iz naslova kolektivne kapitalizacije nezaposlenih po uvedbi stečaja Krasmetala. Na TKM je ministrstvo za delo preneslo tudi sredstva kapitalizacije za 140 delavcev, ki jih je pred tem prejela firma Siko, ki je prva nastala na pogorišču Krasmetala. Zbora delavcev, ki je bil tudi članski sestanek svobodnih sindikatov v firmi TKM, se je udeležilo 80 od 120 povabljenih, prišla sta celo dva nepovabljeni. Več kot triurni pogovor sta vodila Oskar Komac in Bojan Kramar, funkcionarja območne organizacije SS.

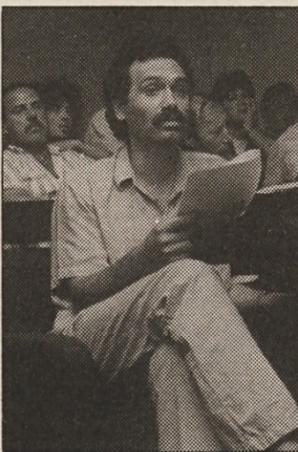
Bojan Kramar je uvodoma povedal, da je zaradi pisanja v časopisih javnost zelo razburjena, najbolj pa tisti, za katerih kožo gre. Za takšen sestanek oz. zbor delavcev so se svobodni sindikati dogovorili, potem ko se je pri njih oglasila skupina sedmih delavcev zaradi kršitve zakona o delovnih razmerjih in kolektivne pogodbe. Tudi številni posamezniki iz te firme, ki iščejo pomoč pri pravni službi, ne vidijo možnosti za uveljavitev svojih zakonitih pravic. Zato vodstvo svobodnih sindikatov na kraškonostranskem območju predlaga delavcem, da bi se v njihovem imenu pogajalo z vodstvom TKM in tudi s Finorjem. Sindikati menijo, da bodo delavci na ta način prej prišli do svojih pravic, saj je pot prek sodišč združenega dela predolga in delavci praviloma pridejo do pravice takrat, ko je zanje prepozno. Po Kramerjevem mnenju so kršene pravice delavcev iz kolektivne pogodbe. Najbolj grobo kršenje pa je prerazporejanje delavcev v druga podjetja, ne da bi za to obstajali vsaj minimalni programi.

Krasmetal je velika grozljivka

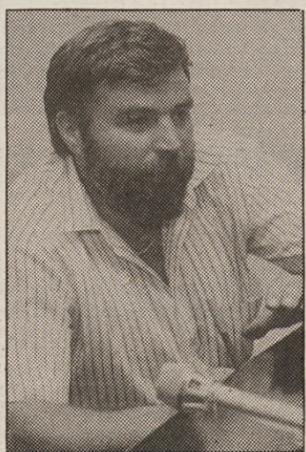
Ker stečajni postopek Krasmetala še ni končan, saj ni bil opravljen glavni narok, lahko sindikati na sodišču še kaj dosežejo v korist delavcev. Zbo-

Branko Dakič

Albin Kreucenbaher

Igor Bole

Bandelj mu je sporočil, da so se pripravljali pogovarjati o vseh zakonitih pravicah delavcev, ne pa o lastninskem vprašanju. Oskar Komac je dogajanja v Krasmetalu pomenoval velika grozljivka. Omenil je izdajanje odločb za nazaj, nepriznavanje bolniških listkov. Kritiziral je inšpekcijo dela, ker v Sežani sploh še ni posredovala.

Delavca TKM Branko Dakič in Stojan Rodica sta opisala odločanje o položaju delavcev, kot sta ga sama izkusila, in vprašljiva prerazporejanja v drugo firmo. Branko je bil suspendiran, ker je po kon-

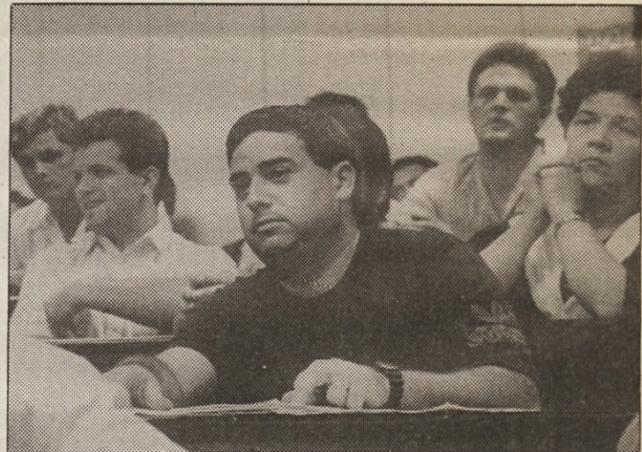

Zborovalci v dvorani občine Sežana

neugodne delovne pogodbe ali pa dvignejo delovne knjižice. Kljub temu pritisku sta v Marmorju ostala le dva delavca. Dakič zdaj doma čaka na pravico do dela, za katero ga lahko vodstvo ogoljufa, saj si lahko izmislijo vse, kar hočejo.

V razpravo se je vključil tudi Matej Bezeljak, predsednik svobodnih sindikatov v TKM, ki je dan pred sestankom izjavil, da odstopa in izstopa iz svobodnih sindikatov. Njegov odstop je posledica neuspešnega uveljavljanja dogovorov z območnim sindikatom, saj v treh mesecih niso uspeli narediti ničesar. Bezeljak je spoznal, da na svoja vprašanja nikjer ne dobi pravega odgovora in zato ne more narediti ničesar. Pri iskanju pravic za delavce pa je videl, da so o zadevi obveščeni tudi pravobranilci in celo policaji so nekaj iskali v firmi. Bezeljak je zameril tudi nam novinarjem, da smo pisali o zadevi, ne da bi njega kdorkoli kaj vprašal.

Po kratkem pojasnjevanju so razpravljalci želeli zvedeti, ali imajo delavci TKM kljub temu, da je ta firma zanje prejela denarno nadomestilo, v primeru novega stečaja pravico do denarnega nadomestila. Bojan Kramar je dejal, da to pravico imajo, saj z zavodom niso podpisali nobene pogodbe. Zatem je Kramar

Matej Bezeljak

povedal, da svobodni sindikati dobivajo očitke, ker menda podpirajo skupino bivših delavcev Krasmetala, ki bi rada zrušila TKM, zato da bi se sama polastila tovarne. Jedro te skupine naj bi tvorili ustanovitelji SIKA, ki jih je Boris Masten kot direktor TKM spomladi 1991 nagnal na cesto.

Prišli so črni možje

Na pravi tir, to je na razpravo o lastninskem vprašanju, je razpravo vrnil Albin Kreucenbaher, eden od članov stečajne ekipe Krasmetala in soustanovitelj firme SIKO. Kljub temu, da ga je za to delo pridobila občina, je tudi on prijavljen na Zavodu. Po njegovem mnenju se Krasmetal ni mogel ločiti od SIPA Šempeter po rednem postopku in prav zato je občina uvedla stečaj. S tem pa je v tovarno prišla nesreča v podobi »black menov« to je črnih mož, kar pojasnjuje njihovo krutost do delavcev. Narobe je bilo, ker je bila vsa stečajna ekipa povezana z Aluminijem iz Komna. Po Albinovem mnenju zdaj v podjetju planirajo »na prst« in računajo le s 30 do 40 delavci. Bivši Krasmetal pa ima novo proizvodno dvorano v izmeri 7500 m², ki je najlepša na tem koncu Slovenije in je škoda za navadno

končan, saj bi v tem primeru bilo marsikaj pojasnjeno.

Razpravljalci, ki so se oglasili za njim, so dogajanje v Krasmetalu primerjali sosednjemu bivšo Iskrino Elektrokustiko, ki je po več poskusih zdaj povsem v rokah zasebnikov, kar jim je omogočila občina Sežana.

Po tej razpravi so zborovalci izglasovali zahtevo za razveljavitev kupoprodajne pogodbe tovarne Krasmetal med stečajnim upraviteljem in firmo Finor iz Kopra. Dodali so, da jim je bila tovarna ukradena. Zatem so sklenili, naj sindikalna ekipa naslednji dan dostavi predsedniku izvršnega sveta zahteve delavcev glede kršenja pravic po zakonu o delovnih razmerjih in kolektivni pogodbi. Območna organizacija svobodnih sindikatov bo skušala za delavce čimveč narediti brez pravičanja pred sodiščem.

Zborovalci so se pogovarjali tudi o novem vodstvu svobodnega sindikata, v katerega je včlanjeno 32 zaposlenih, to je toliko, kot jih zdaj menda dela v tovarni. Sklenili so, da bodo o tem še razmislili, do novega sestanka pa jih bo vodil Bojan Volk, ki je do zdaj nadomeščal Mateja Bezeljaka. Zdelo se nam je, da se bo po tem sestanku Bezeljak mogoče odločil drugače.

Franček Kavčič

Tudi šef se je včlanil v svobodni sindikat

Razpravo je popestril tudi Igor Bole, katerega organizatorji niso povabili v dvorano občinske skupščine. Na očitke so mu odgovorili, da ni na spisku tistih, ki so se strinjali, da TKM dobi njihova denarna nadomestila. Bole je v firmo prišel kasneje in je zdaj njen tehnični direktor. Zborovalcem je večkrat povedal, da naj sodišče ugotovi in obsodi tiste, ki so krivi, če obtožbe držijo. Gonje po časopisih lahko po njegovem mnenju vodijo le podležji ali osli.

Pred koncem zbora pa je Bole izrazil željo po članstvu v svobodnih sindikatih, v katere se je vključil že kot delavec Aluminija Komen. Ko so delavci soglasno sprejeli zahtevo za vrnitev Krasmetalove tovarne, pa se je Igor Bole vzdržal.

NEDOVOLJENE AKTIVNOSTI

Nadaljevanko Staneta Uhana o možnostih za realno višje osebne dohodke končujemo z njegovim razmišljanjem o velikih zmogljivostih razvitega davčnega sistema tako za proračun države kot za manjše obdavčitve. Na koncu Uhan opozarja na nevarnosti vse večjega boga vrhunskih strokovnjakov iz Slovenije in na možnost, da nas Zahodna Evropa obtoži dampinške politike pri plačah...

Če je davčna utaja kriminal, ki škoduje družbi dvakrat – prvič zaradi premajhnega priliva za družbene potrebe in drugič zaradi nemajhne moralne škode v nepravni državi – potem si je vredno iz zgodovine zapomniti tole:

»Ko se je Cortez zadrževal v Sempoalli, so se pojavili Montezumovi pobiralci davkov in zahtevali dvajset mladeničev in deklet, ker Totanaki niso pravčasno plačali davkov... Cortez se je prepričal, da so pobiralci davkov v Montezumovi državi nedotakljivi.«

Iz današnjih dni kaže posnemati nekatere zahodne države z najbolj razvitim ne le davčnim sistemom, ampak tudi razvito finančno policijo (izterjavo davkov). Sicer bomo imeli po krivem revnejšo družbo (državo) poleg nekaterih bogatejših državljana-ov.

Poleg bogatenja na račun davčnih utaj lahko uvrstimo tudi špekulacije. Zanimiva je ugotovitev naše davčne službe, da ljudje ustanavljajo hkrati obrt in podjetje tudi zato, da prelivajo sredstva, da podvajajo stroške; da potem, ko so izkoristili bonus olajšav kot obrtniki, izkoriščajo olajšave, ki jih prinaša ustanovitev podjetja. Naši inšpektorji ne znajo ugotavljati dohodka pri neposrednem plačevanju z gotovino, saj tega ne kontrolira (skoraj) nihče. Tako bi (skoraj) morali dati spretnim gostincem namesto davčne položnice socialno podporo zaradi prikazane izgube. Registrske blagajne so pri nas še precej predpotopne, v tujini pa uvajajo inteligenčne blagajne z davčnimi čipi.

Oba »i-ja« (inicijativa in invencija) sta lahko zelo plodna za posameznike, četudi z negativnim predznakom (gospodarskega) kriminala. Nad vse bogato prakso in dolgo tradicijo na Zahodu na področju zatiranja te dejavnosti bomo morali v Sloveniji čimprej in čim bolj spoznati in potem tudi upoštevati. Škarje in platno ima v rokah slej ko prej finančna uprava.

Zato bomo morali prenehati še naprej obremenjevati redne plače in dohodke in jih (davke in

prispevke) celo zniževati na račun njihove bolj strokovne izterjave.

Zasluzki zunaj gospodarstva

Tudi družbe z razvitimi finančnimi upravami nimajo točnih evidenc o ponekod enormnih zaslužkih vrhunskih športnikov, umetnikov in »umetnikov« ter njihovih menedžerjev. Spričo neprestanega skrajševanja delovnega časa in daljšanja prostega časa se že dolgo časa povečujejo dejavnosti, ki naj bi človeku pomagale kar najbolj prijetno preživeti prosti čas. V te namene smo pripravljene žrtvovati neverjetne zneske, tudi če smo revni. Kaže, da še vedno ali celo še bolj velja pravilo: kruha in iger.

V ZDA so estradni umetniki in vrhunski športniki po zasluhkah močno presegli najvišje zaslužke (z dividendami vred) najbolj plačanih top menedžerjev. Po podatkih iz časopisa Business Week sta na primer v letu 1990 zaslužila Michael Jackson več kot 50 milijonov dolarjev, Madona pa 25 milijonov dolarjev. V letu 1991 je v ZDA zaslužilo deset top menedžerjev več kot 10 milijonov dolarjev letno.

Tudi majhne ribe v Sloveniji so relativno velike. Žal pri nas niso niti zbirani niti dostopni tovrstni podatki o najvišjih zasluhkah ljudi tovrstne populacije. Recimo, da je »splošno znano«, kdo je pri nas (relativno) bogat in s čim se ukvarja. To »dejstvo« ima vsekakor tudi pozitiven vpliv (zakaj pa naj bi bil sploh negativen?) na nemajhno število ljudi, ki se spopadajo z neuspehi na številnih, zlasti negospodarskih področjih, nekateri celo z namenom, s čim manjšim trudom čim hitreje priti do čim višjih zaslužkov. Toda žal in hvala bogu hkrati so res le redki, ki jim uspe »veliki met«, in še redkejši, ki dosežejo tudi malo krajšega (nižje zaslužke) z malo vloženega truda – in kapitala.

V Sloveniji bomo morali bolj načrtno kot doslej onemogočati vplivne zavistneže, ki so praviloma kot mediokriteta (povpreč-

neži) zatirali ali vsaj poskušali zatolči vse, ki so bogateli predvsem po zaslugi uveljavitve svojih dveh i-jev. Koliko pa je ne- uveljavljenih?

Beg možganov

Doma veliko, preveč. Nekaj jih je šlo bolj z glavo kot s trebuhom, bolj za slavo kot za kruhom – v tujino. Taki migraciji ljudi pravimo »beg možganov«.

Zdaj v Sloveniji živimo in delamo v času, ko so osebni dohodki mizerno nizki; realno pa padajo že nekaj let. Če ne bomo znali zaustaviti – in zaobrtniti! – takega gibanja, ne bomo le vse bolj v nevarnosti pred socialnim nemirrom, če ne v najbolj črni inačici pred socialno eksplozijo, ampak kar je dolgoročno bolj nevarno, zbežali nam bodo ljudje z največjimi možnostmi izpeljati naš voz iz težkih gospodarskih in družbenih razmer.

Zahod že daljši čas pozna slovenskega delavca, ki je (skoraj) povsem enakovreden povprečnemu delavcu Zahodne Evrope. Kupuje poceni delovno silo – doma pri nas ali (malo težje) pri sebi – iz vzhodnega tabora, kamor (še vedno) šteje tudi Slo-

venija. Če pa Sloveniji proda še bolj ali manj umazano ali celo zastarelo tehnologijo, potem moremo govoriti o čistem izkoriščanju. Zeleni nas vedno glasneje opozarjajo pred najhujšim in dolgoročno najperfidnejšim (potuhnjenim) izkoriščanjem manj razvitih držav v obliki najnovejšega izuma: ekološki imperializem. Letošnji največji svetovni ekološki shod vseh časov v Rio de Janeiru je pokazal vso bedo in blišč vse bolj razrahljanih sodelovanj na tem področju med Severom in Jugom in med Vzhodom in Zahodom. In Slovenija – je nekje vmes.

Končno nas Zahod, Evropska skupnost na primer, ne bo mogel ali hotel sprejeti kot polnopravno članico, če bomo imeli petkrat ali celo večkrat nižje plače od njih, iz enostavnega razloga, ker bomo preveč ogrozili njihov trg delovne sile, ki bo slej ko prej zavarovan tako ali še bolj, kot je zdaj zavarovan njihov trg kapitala in blaga s prelevnami in protidampinškimi ukrepi ter še z drugimi skupnimi obstoječimi ali (z belo knjigo) predvidenimi sankcijami.

Konec

VSAK DAN V VEČERU

VELIKA NAGRADNA IGRA VEČER

VEČ VEČ VEČER

VSOU IN SVA NAGRADA

Renault 5, pohištvo, televizorji, pralni stroji, mali gospodinjinski aparati, vrtni kamini, armature, svetila, trezorji,...

Vsak teden nova priložnost za bralce Večera!

Nagrade tedensko, VEČJE mesečno, še VEČJE v super nagradnem žrebanju!

Vse o nagradni igri in nagradah, vsak ponedeljek v dnevniku Večer!

VEČ VEČ VEČER

ATRIS Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 35

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.00 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

- Počitniška hišica v Bohinju** – opremljena za 6 oseb, tri spalnice, kopalnica, WC, dnevni prostor, kuhinja, ograjen vrt, garaža. V oktobru cena 40 DEM. Termini najmanj 5 dni.
- Apartmenti na Pokljuki** – veliki apartma za 4 osebe, garsonjera za 2 osebi. V celoti opremljeni. Cena od 26 do 35 DEM na dan v tolarški protivrednosti.
- Dom v Planici** – dve-, tri- in štiriposteljne sobe. Penzion 15 DEM. Termini po 15. septembru.
- Najem garsonjere v Kranjski Gori** – možen najem za eno leto. Informacije na ATRISU.

Zdravilišča

- Bivalni kontejnerji v Podčetrtku** – za 4 osebe, cena 45 DEM v tolarški protivrednosti. Termini v septembru.
- Naravno zdravilišče »Triglav« Mojstrana** – bivanje v dve-, tri- ali štiriposteljnih sobah. Cena polnega penziona 24 DEM, polpenziona 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM in za dijake do 18. leta 16 DEM. Pokličite (064) 891-020.
- Programi na Koroškem** – eno-, dvo- ali tridnevni programi. Srečanje s Koroško; doživljanje treh alpskih skupin, treh dolin, kmečkega življenja in prostrane narave. Pokličite (0602) 42-295.
- Terme Lendava** – izberite srebrni program: sedem ali deset dni, polni penzion, neomejeno plavanje v termalnih bazenih, razgovor z zdravnikom, družabni program. Telefon (069) 75-721.

Morje

- Počitniška stanovanja v Maredi** pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 9. 1992 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo
Revalorizacijska stopnja za september 1992 znaša 1,4% mesečno, preračunano na letno raven 18%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRETNOSTI MERE ZA TOLAR-SKE DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	0,56%–0,63%	7,05%–7,96%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,81%–1,96%	23,90%–26,26%
– vezava sredstev nad 2 meseca	1,96%–2,04%	26,26%–27,44%
– vezava sredstev nad 3 mesece	2,04%–2,19%	27,44%–29,80%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	2,19%–2,27%	29,80%–30,98%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	2,34%	32,16%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezavo sredstev od 31 do 90 dni:	MESEČNE	LETNE
– do 10.000 SIT	1,88%	25,08%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	1,96%	26,26%
– nad 50.001,00 SIT	2,04%	27,44%

KREDITNA PONUDBA:

– Kratkoročni krediti privatnim osebam:		
– z rokom vračila 6 mes.	2,77%	39,24%
– kratkoročni krediti z rokom vračila 12 mes. v višini 300% od vezanih sredstev	2,19%	29,80%
– polog se obrestuje z	0,56%	7,05%
– kratkoročni krediti pravnim in drugim osebam	2,92%–3,60%	41,60%–53,48%

Predsednikom sindikatov in članom

Delavska hranilnica že tretji mesec odobrava kratkoročne gotovinske kredite delavkam in delavcem, članom tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

Zaradi vse večjega povpraševanja po kratkoročnih kreditih smo morali postaviti novo razmerje med depozitnimi sredstvi in višino kreditov, ki je za naprej 1:3 (npr.: za depozit v višini 500.000,00 SIT imajo člani pravico do 1.500.000,00 kreditov).

Zato pozivamo sindikate in sindikalne organizacije, naj prosta sredstva vežejo v Delavsko hranilnico in jih nakažejo na žiro račun 50101-625-7316. Samo tako bomo lahko zadovoljili interes in potrebe članov po kratkoročnih kreditih in jim zagotovili sredstva za ozimnico, kurjavo, šolo in drugo, povezano s potrebami in časom, ki je pred nami.

Naredimo to v korist delavk in delavcev – naših članov.

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH. NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. Termini v septembru. Cena 30 DEM v tolarški protivrednosti.

2. Oddih v Poreču – možnosti najema apartmajev v Lanterni ali Picalu. Cene od 25 do 42 DEM. Apartmaji imajo opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, spalnico, kopalnico in verando oziroma balkon.

Polpenzijska ponudba na otoku Sv. Nikola pri Poreču – Splendid – dvoposteljni apartmaji s TWC. Možnost posebnih programov za upoko-jence. Po 18. septembru polni penzion 19 DEM.

3. Hotel v Piranu – dve- in triposteljne sobe, etažne sanitarije. Polpenzion 29 DEM. Poseben vikend program – od petka do nedelje. Cena 58 DEM v tolarški protivrednosti.

4. Trisobno stanovanje v Novigradu. Termini od 20. septembra dalje. Cena 32 DEM na dan.

Prikolice

- Prikolica v AC Izola** – opremljena za 4 osebe, baldahin. Termini po izbiri. Cena septembra 1.300 SIT na dan.

C. PRODAMO

- Garsonjere v Stinici** – velikost 25m² in 24m² + 20m² atrija. Ponudbe zbira ATRIS.

D. ENODNEVNI IZLET V SLOVENSKEM PRIMORJU

- Križarjenje z barko** – kosilo, ribji piknik, sončenje. Skupine od 25 – 40 oseb. Primerno za sindikalne izlete po slovenski obali. Cena 2000 tolarjev na osebo. Možnost kvalitetnih aranžmajev za poslovneže.
- OKTOBERFEST** – že nekaj let niste šli »na sindikalca«. Letos se vam ponuja ta možnost od 19. 9. do 4. 10. Skupine do 40 oseb imajo za enodnevni izlet pri ceni 56 DEM nekoliko popusta.

E. POSEBNO OBVESTILO – sindikalne organizacije in druge lastnike počitniških domov, stanovanj in bungalovov, ki bi bili zainteresirani za skupno holdinško podjetje v Republiki Hrvaški, vabimo k sodelovanju. Svojo namero sporočite Atrisu.

F. IŠČEMO POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI

Lastnike počitniških zmogljivosti v hribih vabimo, naj proste termine ponudijo Borzi sindikalnega turizma.

Informacija gostom Atrisa
PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije morate takoj plačati 30% celotnega zneska, preostali del mora biti poravnani 12 dni pred pričetkom letovanja. Pri odpovedi, daljši od 30 dni za že rezervirani oddih, zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri odpovedi, krajši od 15 dni, zaračunamo stroške in 20% celotnega zneska. Pri krajših odpovednih rokih zahtevamo plačilo v celoti. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 15 dni pred začetkom letovanja. **Želimo vam prijetno bivanje, kjerkoli ste – Borza sindikalnega turizma.**

Metod Zalar
Direktor borze

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST

Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Koroškem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

»MARIBOR JUTRI« Z NOVIMI IZDELKI IN TEHNOLOGIJAMI

V torek ta teden je bilo v Mariboru posvetovanje, ki ga je organiziral pred dobrim letom dni ustanovljeni Tehnološko razvojni center (TRC) Maribor skupaj s Tehniško fakulteto Maribor, TAM-Razvojno tehničnim inštitutom in Tekstilnim inštitutom Maribor. Tema posveta je bila »Kaj lahko stori TRC za tehnološki razvoj Maribora in tudi širše v okviru projekta Maribor jutri.« To je bila le ena od tem tega posveta, vendar toliko pomembna, da jo velja obdelati posebej.

Direktor Tehnološko razvojnega centra Maribor mag. Božidar Ivec je v uvodu predstavil, podobno pa tudi rektor Univerze v Mariboru dr. Alojz Križman, nastanek in razvoj TRC-ja od julija lani, ko so Metalna, TAM, TVT Boris Kidrič, Kreditna banka Maribor in v imenu Republike Slovenije Ministrstvo za znanost in tehnologijo podpisali akt o ustanovitvi takšnega centra. V letu dni obstoja je TRC opravil svoje notranje organizacijske zadeve, iskal delo in pripravljaval projekte, ki jih je na tem posvetu tudi ponudil kot svoj predmet trženja. TRC je nameč povsem tržno orientirana institucija za pripravljanje projektov za razvoj izdelkov in tehnologij ter posredovanje znanja, tako da je njegova uspešnost odvisna od kakovosti projektov in trženja z njimi. Prvo leto delovanja tega centra tehničnega znanja je dalo že projekte inoviranja izdelkov, inoviranja tehnologij, varčevanja z energijo v predelovalnih procesih, projekt električnega avtobusa in podobni.

Glede na tako zastavljen program dejavnosti je bil Tehnološko razvojni center tudi povabljen k sodelovanju pri projektu Maribor jutri. V okviru tega projekta je hramče delovala tudi skupina za tehnologijo, saj naj bi ta tudi pomembno vplivala na preoblikovanje in nadaljnji razvoj mariborskega gospodarstva. Obdržati korak na področju tehnologije pa je tudi ena glavnih nalog, kajti vsako za-

je tako dobil mesto in vloga tudi v projektu Maribor jutri, kjer je treba sedaj v najkrajšem času, potem ko je v projektu zapisano kaj je potrebno, oblikovati primerne institucije, kot denimo tehnološki park, s katerimi bi podprli tehnološki razvoj oz. zgradili nov tehnološki sistem na tržnih osnovah. To seveda pomeni težko ločitev oz. prehod iz starega na novi gospodarski sistem, kjer naj bi prav

Seveda pa bo moral mariborski izvršni svet v okviru projekta Maribor jutri, ki ga financirata občinski in republiški izvršni svet, zagotoviti za naloge TRC-ja potrebna sredstva, na nekaj denarja pa ta institucija računa tudi iz sredstev za investicije na tehnološkem področju, ki ga bo v kratkem razpisalo Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije.

Blaž Grča

ostajanje na tem področju lahko pomeni še večje nazadovanje predvsem mariborske kovinskopredelovalne industrije.

Tehnološko razvojni center

TRC v prihodnje predstavljal jedro tega novega tehnološkega parka. Okoli tega se bodo zbirali tudi ostali dejavniki s tehnološkega področja.

Osnova projekta Maribor jutri je preoblikovanje mariborskega gospodarstva, kar pomeni reorganizacijo tistih gospodarskih sistemov, ki tega še niso storili, iskanje novih proizvodov in tehnologij in seveda tržišč zanje. Mariborsko gospodarstvo, kot smo ga vajeni iz preteklosti, očitno več nima posebne perspektive, to pa pomeni dejansko vztrajno iskanje novih možnosti zlasti na evropskih in drugih svetovnih tržiščih. Tam pa, kot vemo, veljajo strogi predpisi in zahteve po kakovosti in spoštovanju tehničnih standardov. Prav na tem področju naj bi odigral Tehnološko razvojni center Maribor odločilno vlogo, skupaj z Univerzo v Mariboru in ustanovitelji tega centra.

Enakopravni nekadilci

Ministrstvo za zdravstvo, družino in socialno varstvo je pripravilo Zakon o omejevanju kajenja in prodaji tobačnih izdelkov. Zdej gre, zakon v vladno proceduro in nato v skupščino.

Zakon bo omejeval kajenje v javnih in delovnih prostorih, prodajo tobačnih izdelkov in njihovo reklamo, predpisoval dopustno vsebnost škodljivih sestavin v cigaretah, obliko in vsebino opozoril, ki bodo morala biti natisnjena na tobačni embalaži in uvedel možnost financiranja družbenih aktivnosti za zmanjšanje kajenja.

Pa nas je tako huđo skrbelo, zakaj uspešno tovarno, ki ji je prihodnost zajamčena, prodajamo tujcem. Menda so prodajalci vedeli, kakšno katastrofo pripravljamo kadilcem, in so tujemu kapitalu zadnji čas podtaknili kukavičje jajce.

M. L.

IZRAVNAVA BILANCE ALI IZGON S TRGA

Do obiska predsednika Hrvaške, dr. Franja Tuđmana v Sloveniji je le še kratek čas, v katerem pa bo treba rešiti še precej odprtih vprašanj. Med njimi je tudi nekaj navidez obrobni, ki pa utegnejo neresena imeti prav tako dolgoročne in obsežne posledice kot najpomembnejša. Na primer vprašanje, ali se je na Hrvaškem, še najbolj v Zagrebu, res začela gonja zoper Gorenje, kot nas je obvestil direktor Servisa Gorenje, Todor Dmitrović. Po njegovem trdnem prepričanju ne gre za vpliv nedavno povečanih uvoznih davščin za slovenske izdelke, ampak za težnjo, da bi na Hrvaškem izničili blagovno znamko Gorenja. Na to kažejo tudi nekatere druge poteze oblasti, na primer zadrege pri registraciji servisnih vozil. Jugotovi ni mogoče znova registrirati, ker so »srpska roba«, povratka v Slovenijo pa ne dovolijo, češ da gre za odtujevanje premoženja Hrvaške. Možno je seveda, da se Hrvati ravnaajo le po svojih vojnih zakonih. Ali pa, kot pravi Miha Bedina z Gospodarske zbornice Slovenije, lahko prizadevanja za zmanjšanje prodaje slovenskih izdelkov sodijo med hrvaška prizadevanja, da bi čimbolj izravnali svoje neugodno razmerje v blagovni menjavi s Slovenijo. Skratka, tudi najmanjši trn, ki zbode, lahko povzroči nejevoljo; če pa še misliš, da ga je nastavil sosed...

BORZA KOOPERACIJ

Na mednarodnem obrtnem sejmu v Celju je bil torek v znamenju mednarodne borze kooperacij malega gospodarstva, ki jo organizira Mednarodni center za malo gospodarstvo Vzhod-Zahod pri republiškem ministrstvu za malo gospodarstvo, sodeluje pa še ministrstvo za industrijo in gradbeništvo. Glavni udeleženci borze kooperacij sta mednarodni organizaciji UNIDO (ind. mreža za tehnologijo), ki jo zastopa direktorica oddelka za investicije AKIKO SUZAKI in EVCA (evropsko združenje za rizični kapital), katerega predstavnik je njen generalni sekretar William Stevens. Glavni izvajalci borze kooperacij so Mednarodni center za malo gospodarstvo, Center za

informacijski sistem GZS, World Trade Center Ljubljana in informacijski sistem OZS. Pogodbe o mednarodnem sodelovanju in navezovanju stikov na področju industrije, kooperacij, transferov, inovacij, financiranja, svetovalnih servisnih in posredniških storitev ter izobraževanja, usposabljanja, promocij in publikacij so sklepali predstavniki iz držav Daljnega vzhoda, Skandinavije, Srednje, Centralne in Vzhodne Evrope, regij Alpe Jadrana s preko 800 slovenskimi poslovnimi, podjetniki in obrtniki. Poslovneži s področja trgovine, male in grosistične prodaje so se na borzi kooperacij dogovarjali in podpisovali pogodbe o že konkretnih poslih.

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje Podjetništvo in razvoj kadrov

Podjetniške razvojne zasnove v razvitih državah že od sredine sedemdesetih let ne gradijo več na novih tehnologijah kot osnovnem spodbujevalcu razvoja, ampak predvsem na kadrih. To postavlja v ospredje skrb za razvoj človeških potencialov, za uveljavljanje različnih sistemov in metodologij razvoja kadrov ter modelov planiranja karier sodelavcev. Po tej poti je mogoče spodbuditi načrtovanje osebnega strokovnega razvoja do zgornjih meja posameznikove zmožnosti. Z načrtovanjem karier je mogoče sodelavcem približati možnosti razvoja njihove poklicne poti in jih usmerjati k delu, v katerem bodo najuspešnejši. Zadovoljstvo pri delu pa je močan vzvod sproščanja človekove ustvarjalnosti.

Vsebina

- I. Podjetništvo in načrtovanje razvoja kadrov
 - Optimalen razvoj sodelavcev
 - Od klasične personalne h kadrovske razvojni družbi
 - Vrednote in pravila podjetniške kulture
 - Ciljna kvalifikacijska struktura podjetja
 - Računalniško spremljanje poklicne poti
- II. Načrtovanje razvoja človeških potencialov kot sestavina strateškega planiranja in razvojnega poslovanja
 - Strateški razvojni načrt podjetja
 - Načrtovanje razvoja sodelavcev
- III. Ugotavljanje potreb po znanju kot kriterij standardov kakovosti - ISO 9001
 - Metodološki postopki in orodja za ugotavljanje potrebnih znanj
 - Pravilnik o ugotavljanju potreb po znanju
- IV. Nekatera načela kadrovske strategije in načrtovanje karier
- V. Elementi sistema razvoja kadrov
- VI. Metodologija načrtovanj karier
 - A. Kaj vsebuje in kdo so njeni nosilci
 - Manj improvizacij in dela s kadri »po posluhu«
 - B. Metodološke smernice za izdelavo orodij in pripomočkov pri načrtovanju karier
 - Upoštevati komu je metodološko orodje namenjeno
 - Zagotoviti multidisciplinarni strokovni pristop
 - Razviti svetovalno delo
 - Ocenjevati ustvarjalni potencial sodelavcev
 - Sodelavce usmerjati
 - Ocenjevati rezultate usposabljanja
 - Spremeniti staro strukturo delovnih mest
 - Izboljšati sistem nagrajevanja in napredovanja
 - C. Sestavine ustrezne metodologije načrtovanja karier
 - Kadrovski portfolio
 - Ocenjevanje delovne uspešnosti in razvojni možnosti menedžerjev
 - Letna anketa o poklicnih željah in strokovnih ambicijah sodelavcev
 - Letni razgovor s sodelavcem
 - Protokol za evidentiranje »letnega razgovora«
 - Načrt razvoja vodilnih kadrov
 - Kadrovska evidenca načrtovanja karier
- VII. Priloge

Želja in namen avtorja te brošure sta bila, skrajšati poti iskanja in uveljavljanja novih prijemov v kadrovske dejavnosti naših podjetij. Zato v njej seznanja s konkretnimi metodološkimi pripomočki. Poslovodstva in strokovne kadrovske službe v podjetjih jih bodo skladno s svojo poslovno filozofijo in kadrovske razvojno strategijo lahko prilagodili svojim potrebam in pričakovanjem.

Priročnik bo v oktobru izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Prednaročniška cena priročnika 850 SIT.

Smrtno resni tolar

Slovenija bo začela konec tega meseca zamenjevati tolarke bone za prave tolarje, pri čemer pa vlada, če smo prav razumeli predsednika Janeza Drnovška, ni poskrbela za špekulante in za domače proizvajalce denarja (ki se jim grdo reče »ponarejevalci«). Za prve naj ne bi bilo kruha zato, ker bo zamenjava potekala brez devalvacije, pa tudi inflacijo namerava vlada še naprej trdno držati za vrat. Delati prave tolarje (ne bonov torej) doma pa ne bo lahko - čeprav so na videz zelo mikavni in bi torej domači prerovalci imeli veselje z delom - ker so pred hišno dejavnostjo zavarovani na vse znane in uveljavljene načine. Novim tolarjem gre torej vsa pohvala, z eno samo drobno zamerjo: ko bi se možje na njih ne držali tako smrtno resno. Umetnik bi kateremu od njih lahko privoščil vsaj toliko nasmeška, kot ga včasih pokaže premier Janez Drnovšek...

SEMINAR PLASTIČARJEV

Organizatorja celodnevne seminarja v Velenju o predelavi plastike avstrijsko podjetje Fokum iz Weissenbacha in program Hladilno zamrzovalna tehnika Gorenja Gospodinjstkih aparatov nista pričakovala takšne udeležbe. Zbralo se je blizu 170 predstavnikov podjetij in obrtnikov, predelovalcev plastike. Ob tej priložnosti so jim predstavili tudi nemško podjetje Battenfeld, enega najstarejših in največjih proizvajalcev strojev in naprav za predelavo plastike v Evropi.

Gorenje Gospodinjstki aparati niso bili le po naključju izbrani za soorganizatorja seminarja. Prav v Gorenjevih podjetjih v Velenju, Nazarjah in Rušah je največ strojev za predelavo plastike, izdelanih

v Battenfeldu. S stroji in napravami za predelavo plastike pa se Battenfeld vse bolj uveljavlja tudi v drugih slovenskih podjetjih in med zasebnimi predelovalci plastike.

Udeležencem seminarja so predstavili tudi zadnjo novost firme Battenfeld - krmilnik z uporabo transporterjev TC 40, ki ga bo podjetje prvokrat širše predstavilo javnosti na bližnjem sejmu plastike K - 92 v Düsseldorfu. Med ogledom proizvodnje v Gorenju Gospodinjstkih aparatih pa so si udeleženci seminarja ogledali tudi delovanje najnovejšega stroja za brizganje plastike z računalniško opremljeno krmilno tehniko, zadnji tovrstni dosežek Battenfelda.

MINISTER IZGANJALEC HUDIČA

Prihodnje leto bo leto turizma. Tri tisoč sto zasebnih slovenskih gostincev pričakuje od ministrstva za turizem in gostinstvo ter od novega zakona o gostinstvu, da bosta vsaj v letu turizma preprečila nelojalno konkurenco in naredila več reda pri plačevanju davkov in spoštovanju tehničnih normativov pri odpiranju novih lokalov. Skratka, vsi novopečeni lastniki bifejev (in seveda tudi stari) ter gostinskih lokalov bi morali plačevati davke in spoštovati gostinsko zakonodajo, ne pa »ta pravim gostincem« na nelojalen način odžirati lep kos kruha. Če ne, bo moral sam minister delati red...

SOGLASJE

V prejšnji številki smo poročali o tem, da naj bi sindikat Skei v Tovarni vozil in toplotne tehnike v Mariboru tožil podjetje zaradi nezakonitega pošiljanja 1746 delavcev na čakanje na delo. Postopka na čakanje ni izpeljalo skladno z veljavno zakonodajo in sindikat se je seveda postavil v obrambo delavcev.

V torek, 15. septembra, pa sta vodstvi koncerna TVT in Svobodnih sindikatov dosegli konsenz, ki sta ga opredelili v štirih točkah. Po tem dogovoru vsi sklepi o napotitvi delavcev na čakanje na delo, ki so jih ti prejeli po 24. avgustu veljajo do izdaje novih sklepov kot sklepi o perazporeditvi delovnega časa. To pomeni, da pripada delavcem v tem času nadomestilo v višini 70 odstotkov osebnega dohodka. Za to obdobje delavci ne bodo prejeli sklepov o praznopolni delovnega časa.

Drugi sklep pravi, da se skladno z opravljenim postop-

kom ugotavljanja presežnih delavcev in sklepom upravnega odbora koncerna TVT s 15. septembrom, vročijo sklepi o začasnem prenehanju potreb po delu delavcev in o napotitvi na čakanje na delo doma. Po tem sklepu bodo delavci na čakanju od 19. septembra do 31. decembra 1992 oz. največ šest mesecev. Za ta čas jim pripada nadomestilo osebnega dohodka v višini 70 % osnovne plače, povečane za dodatek za delovno dobo, vendar najmanj v višini zamencene plače.

Glede na te sklepe je svobodni sindikat v podjetju umaknil kolektivni ugovor, ki ga je predal vodstvu podjetja 8. septembra. Rešili so tudi vprašanje sindikalnih zaupnikov, ki po tem dogovoru ne morejo biti spoznani za presežne delavce. Soglasje sta podpisala vršilec dolžnosti direktorja družbe TVT Mitja Zagrajšek in predsednik SKEI Enver Čehić.

B. G.

ZLATI CEH

Obrtna zbornica Slovenije je na letošnjem 25. mednarodnem obrtnem sejmu v Celju podelila prgišče priznanj in bronastih plaket najboljšim izdelkom oziroma njihovim avtorjem ter za sejem in razvoj obrtništva zaslužnim posameznikom. Podobna priznanja je podelilo tudi mesto Celje, toda zaradi preobilice gradiva objavljamo samo dobitnike »Zlatega ceha«, nagrade za najboljše dosežke, ki jih je podelila Obrtna zbornica Slovenije.

Milan Podlipec, delavnica »Detel«, je dobil prvo zlato nagrado (njegovi izdelki so prejeli največ točk) za izdelke iz programa stomatoloških nasadnih instrumentov. Posebej je med njimi zanimiv turbinski kolenčnik »Unilex maxi Lux«, ki ima poleg drugih dobrih karakteristik vgrajena tudi optična vlakna, s pomočjo katerih osvetli delovno mesto na zobu.

Firma »Jakša«, d. o. o. je bila nagrajena za tuljavo

magneta v proti eksplozijski zaščiti na magnetnih ventilih. Tuljava je po novem zalata s trdim materialom in je bolj varna. Konstrukcija aktivirane dela ustreza evropskim normam in takšna novost je pomembna za dobro avtomatizacijo procesa v kemični petrokemični in rudarski dejavnosti. Dovolj razlogov torej za drugo največje število točk in tudi drugo zlato nagrado.

V »Ključavničarstvu Ježovnik Anton« (Žalec) izdelujejo štedilnike na trda goriva, izdelki pa so po skrbni izdelavi, funkcionalnosti, tehnični izvedbi, opremljenosti in obliki v vrhu tovrstnih izdelkov.

Četrta »Zlati ceh« si je prislužila točilna miza nam na žalost neznanega avtorja (v uradnem sporočilu o nagradah ni zapisan). Ta izdelek je po mnenju komisije tudi vrhunec tovrstnih izdelkov.

Obrtnik Brezovšek, lastnik »Kamnolasta« iz Maribora, si je za fontano prislužil zadnjo, peto zlato nagrado.

Čakanje

Glede na to, da so ta teden vladni mlinci še mliči in skozi gosto sito sejalji vloge podjetij za dodelitev sredstev iz sklada za razvoj, je tudi Kreditna banka Maribor s svojo odločitvijo še čakala. Tako so nam povedali v sredo v Elektrokovini, kjer nestrpnost čakajo dan, ko bo vlada objavila, kdo bo deležen njene pomoči. Klobučič se bo tako začel odvijati na to ali na drugo stran šele naslednji teden.

PREZADOLŽENOST IN PREZAPOSLLENOST

Novo vodstvo Gorenja Elektronike je pripravilo program sanacije podjetja. Računajo, da bodo udeleženci pripravljene podpreti predvideno sanacijo, da bi se podjetje tako rešilo prezadolženosti in nelikvidnosti. Sanacijski program so že posredovali pristojnim institucijam in poslovnim partnerjem.

Sanacijo so si v Gorenju Elektroniki zamislili takole: Dobavitelji naj bi zapadle terjatve spremenili v posojila z devizno klavzulo, primerno obrestno mero in rokom vračanja do 24 mesecev oz. delno kapitalizirali svoje terjatve. Banke, ki so večinski upnik podjetja, naj bi v okviru sanacije bank Gorenje Elektroniko razbremenile večine zapadlih bančnih posojil, pretežno s spremembo terjatev v lastniški kapital v podjetju. Država pa naj bi prek pristojnih institucij prevzela stroške odpustitve 155 delavcev, ki so trajni tehnološki presežek, za obdobje šestih mesecev.

Vzrokov za sedanji težaven položaj Gorenja Elektronike je več. Med najpomembnejšimi pa izguba trga nekdanje Jugoslavije. Na tem trgu so imeli kar 70 odstotkov vse prodaje, saj je bilo to Gorenjevo podjetje zadnja leta edini proizvajalec barvnih televizijskih sprejemnikov v Jugoslaviji. Žal v podjetju niso pravočasno ukrepali; zamujali so s programskim in organizacijskim prestrukturiranjem ter uvajanjem dodatnih programov za prezaposlitev. Ob zmanjšanem obsegu proizvodnje niso zmanjševali tudi

fiksni stroškov. Pri nekaterih izvoženih barvnih televizijskih sprejemnikih dosežene izvozne prodajne cene niso

pokrile stroškov materiala in proizvodnega dela. Zaradi pomanjkanja kvalitetnih virov tolaških in deviznih sredstev

Gorenje Elektronika je lani prodala na tuje 25 % barvnih televizijskih sprejemnikov, v prvih šestih mesecih letos pa kar 80 % vse proizvodnje. Sicer pa znašajo izgubljene terjatve do kupcev na trgih nekdanje Jugoslavije blizu 9 milijonov DEM, škoda zaradi izpada prometa na tem trgu lani in v prvem polletju pa je ocenjena na 10 milijonov DEM. Približno toliko pa znaša trenutna zadolženost podjetja. (Foto: Hinko Jerčić)

pa so začeli neobvladljivo naraščati stroški financiranja in tečajne razlike.

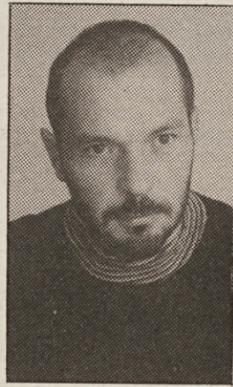
Pri pripravi sanacijskega programa so upoštevali, da Gorenje Elektronika ima trg (domači je resda omejen), visoko usposobljene razvojne službe, sodobno tehnologijo in izdelke na ustrezni kakovostni ravni. Mesto med proizvajalci tako imenovane rjave tehnike v Evropi pa lahko to Gorenjevo podjetje obdrži le, če čimbolj izkoristi prednosti, sodobno tehnologijo in veliko fleksibilnost proizvodnje ter občutno zmanjša vhodne stroške, tudi z zmanjšanjem števila zaposlenih.

Nekatere naloge iz sanacijskega programa, ki ga je prva obravnavala skupščina Gorenje Elektronike, so že začeli uresničevati. Za zmanjšanje cen vhodnih materialov so uspeli cene septembrskih dobav za barvni televizijski sprejemnik znižati za 30 do 40 DEM oz. za 6 do 8 odstotkov. Ob že osvojeni proizvodnji elektronskih delov šasij za monitorje bodo ta mesec izdelali tudi testno serijo kompletnih monitorjev za osebne računalnike. Ta nov izdelek je v celoti namenjen izvozu. Letos bo mogoče v Sloveniji prodati okrog 1.500 barvnih televizijskih sprejemnikov na mesec, izvozili pa jih bodo po napovedanih naročilih okrog 7000 mesečno.

Oblikovan pa je tudi že odbor upnikov Gorenja Elektronike, ki bo odločal o načinu sanacije, posebej tudi o potrebnem moratoriju in reprogramiranju terjatev ter o nujnem dodatnem financiranju tekoče proizvodnje.

M. L.

Brezposelnost in inflacija

Piše: Franci Kržanič

Ob nesrečno vodeni jugoslovanski (Markovičevi) stabilizacijski politiki v letu 1990 in neusklajeni slovenski (Peterletovi) gospodarski politiki do aprila 1992 sta si bili zaposlenost delavcev in stabilnost cen v nasprotju. Opustitev stabilizacijske politike bi utegnili prekiniti upadanje zaposlenosti, stabilizacijsko znižanje inflacije pa je imelo za posledico upadanje števila zaposlenih.

Dokler inflacija ne dobi razsežnosti, zaradi katerih motnje plačilnega prometa vplivajo na zmanjšanje gospodarske dejavnosti in zaposlenosti, je povezava med rastjo cen in zaposlovanjem odvisna od vpliva zaposlenosti na plače in plač na zaposlenost in cene. Načeloma visoka raven zaposlenosti vpliva na visoke plače (ker je povpraševanje po delu večje od ponudbe), te pa pomenijo strošek in zato vplivajo na rast cen. Enako velja tudi v obratni smeri (Phillipsova zveza med inflacijo in nezaposlenostjo). Vendar pa je raven cen pri danem obsegu produkcije na koncu odvisna od količine (ta pa od ponudbe) in hitrosti kroženja (ta pa od inflacijskih pričakovanj) denarja v obtoku. Ob dani denarni ponudbi ni mogoče prodati blaga, produciranega z višjimi stroški. Zato se ob visokih stroških dela (plačah) zmanjšuje zaposlenost (klasični vzrok brezposelnosti), od vpliva padajoče zaposlenosti na znižanje plač pa je odvisno, kako hitro in s tem manj boleče se bo stabiliziralo gospodarstvo – koliko časa bo minilo, da se bo gospodarstvo povrnilo v polno zaposlenost brez inflacije (Friedmanov in Phelpsov sklep, da ni dolgoročne povezave med inflacijo in nezaposlenostjo). Na tem intervalu, med znižanjem cen zaradi monetarne restrikcije, zmanjšanjem plač zaradi brezposelnosti (ali pa neposrednih državnih oziroma sindikalnih ukrepov) in povečanjem zaposlenosti zaradi nižjih plač je omenjena in za slovensko gospodarstvo v zadnjih letih značilna dilema o inflaciji in brezposelnosti.

Kadar se količina denarja v obtoku povečuje, lahko naraščanje povpraševanja, povzročeno z monetarno ekspanzijo, prehitveva inflacijo, kar vpliva na začasno rast produkcije in zaposlenosti. Na tem intervalu, ki ga omejujeta porast cen in nominalnih plač, definitivno pa padec realnih plač na realno ustrezno raven, je tudi dilema o zmanjšanju brezposelnosti in inflacije. Le da se sedaj rešuje v korist večje zaposlenosti (z zagotavljanjem zadostnega povpraševanja oziroma odpravljanjem Keynesovega vzroka brezposelnosti) in v škodo porušenega notranjega ravnotežja. Kljub kratkoročnosti (omejenost na opisani interval) takšnega stanja lahko ekonomska politika s svojo inflacijsko usmerjenostjo (stalnim povečevanjem ponudbe denarja) dlje časa vzdržuje zaposlenost na želeni ravni. Vzrok je običajno neznanje ali pa nepripravljenost za sprejem ustrežnejših ukrepov spodbujanja gospodarske rasti (aktivna zunanjetrgovinska, ustrezna fiskalna in razvojna politika). Na koncu takšnega inflacijskega razvoja namreč rast cen vpliva na padec konkurenčnosti ter prezadolžitve gospodarstva in države, zaradi česar narodno gospodarstvo zaide v stagflacijo brez možnosti za nadaljnjo inflacijsko spodbujanje produkcije in zaposlenosti. Dilema o rasti cen in brezposelnosti se torej slejkoprej konča.

V primeru podražitve surovin (prvi in drugi »naftni šok«) ali kapitala (»plačilno bilančna kriza«), večjih institucionalnih sprememb (gospodarske reforme) ali razpada trga (hiperinflacija, trgovinske blokade ipd.) se povečata inflacija in brezposelnost. Takrat je lepo vidno, da ni dileme o rasti cen in brezposelnosti. Od načina reševanja takšne krize je nato odvisno, ali bo in kakšna bo ta dilema. Stabilizacijska ekonomska politika zniža inflacijo in po omejenem intervalu vzpostavi polno zaposlenost (to obdobje lahko skrajša s socialnim paktom, administrativnimi ukrepi – Dornbuschevimi nominalnimi sidri ali z zamenjavo valute). Brezposelnost se zmanjša na svojo naravno stopnjo, ki se utegne ob takšnih krizah nekoliko povečati. Zlasti v manj razvitih državah je neizogiben del uspešne stabilizacije tudi aktivna razvojna in ekspanzivna zunanjetrgovinska politika. Možno je namreč, da samo znižanje plač ne bo zadostovalo za zagotovitev polne zaposlenosti. Akomodativna ekonomska politika pa, nasprotno od stabilizacijske, z monetarno ekspanzijo spodbuja inflacijo ob najprej znižani, nato pa zopet visoki stopnji brezposelnosti.

Pri odpravljanju slovenske stagflacijske krize je potrebno s socialnim paktom opredeliti tolikšne osnovne plače, da bo omogočeno normalno življenje delavca na eni strani ter ustrezna konkurenčnost slovenskega gospodarstva in z njo tudi zaposlenost na drugi strani. Pri tem je treba upoštevati minimalno »košarico dobrin«, potrebno za preživetje delavca in njegove družine, in dejanski upad gospodarske dejavnosti, zaradi katerega plač v enem skoku in takoj ni mogoče vrniti na realno raven izpred nekaj let (razen za ceno dodatnega povečanja brezposelnosti, upada gospodarske dejavnosti in blaginje).

Če si slovenski sindikati želijo stabilnost gospodarstva ob največjih možnih realnih prejemkih zaposlenih, bodo v pogajanjih o socialnem paktu:

- pristali na spremembo kolektivnih pogodb tako, da se bo izračun osnovne plače prilagodil realnemu obsegu plač pred nastopom krize in zmanjšal za realen upad gospodarske dejavnosti med depresijo, t. j. za okoli 38 %. Junij letos so bili realni dohodki (deflaciorano z rastjo življenjskih stroškov) za dobrih 48 % manjši kot v enakem mesecu 1989 (pred začetkom depresije). Treba je upoštevati, da je ta indeks zaradi hiperinflacije zgolj približna ocena dejanskega upada;

- izposlovali določila v kolektivnih pogodbah, v katerih bodo zaposleni dobili pravico do deleža pri profitu v družbenih podjetjih, oziroma da se bo reinvestirani dobiček pripisal v njihove delnice;

- izposlovali povečevanje osnovne plače v kolektivni pogodbi za realno rast gospodarske dejavnosti na Slovenskem (ugotavljano vsako leto);

- slovenskim državljanom izposlovali državno zaščito minimalne življenjske ravni z »draginjskim dodatkom« ali »državljanjskim dohodkom«, ki naj ga država obračuna »na družinskega člana« ter izplača v denarju ali bonih za prehrano, ogrevanje, obleko, obutev, razsvetljavo, šolske potrebščine, zdravje in higijeno ter stanarino.

Ob 50-letnici slovenske ljudske vojske: nikoli več sprejeti orožja od okupatorja, se obrniti proti lastnemu narodu

Letos mineva 50 let, odkar so se uporniške partizanske skupine, čete, odredi v okupirani Sloveniji združili v večje vojaške enote – partizanske brigade. Tako je bila iz II. štajerskega bataljona, ki je pozimi 1941/42 taboril in se bojeval z Italijani na Pugledu, 5. aprila 1942 v taboru na Kremenjaku ustanovljena prva partizanska brigada na Slovenskem, tretja na ozemlju predaprilske Jugoslavije. Štab brigade so sestavljali: komandant Franc Rozman-Stane, politični komisar Dušan Kveder-Tomaž in namestnik komandanta Peter Stante-Skala.

Poleti 1943 je tudi nad drugimi, vsemi brigadami, ki so nastale leta 1942 in kasneje, prevzel poveljstvo Franc Rozman-Stane kot vrhovni komandant glavnega štaba NOV.

Slovensko partizansko odporiško gibanje, ki je z ustanovitvijo večjih vojnih enot-brigad preraslo v narodnoosvobodilno vojsko Slovenije, je bilo že med vojno priznано s strani zaveznikov. S tem je slovenski narod postavil prve temelje svoje sedanje državnosti in hkrati prispeval pomemben delež k skupnemu boju zmagovite zavezniške protifašistične koalicije.

Osrednja proslava tega zgodovinskega dogodka pred pol stoletja bo **19. septembra ob 11. uri na Trgu republike v Ljubljani**. Slavnostni govornik na njej bo **Milan Kučan**, predsednik predsedstva Republike Slovenije, ki bo opravil tudi častni obhod zbranih predstavnikov Maistrovih borcev in brigad NOV Slovenije.

Ob tej priložnosti-si bo možno ogledati tudi razstavo »Reševanje zavezniških letalcev med NOV na Slovenskem«. Odprta bo od 18. septembra do 3. oktobra 1992 v avli stolpnice Iskre, Trg republike 3. Razstavo je pripravila ZZB Slovenije, v sodelovanju z Muzejem novejšje zgodovine v Ljubljani in Letalsko zvezo Slovenije.

Pomen in bojna moč vojaških enot narodnoosvobodilne vojske

Oglejmo si ob tej priložnosti – vsaj v skopem obrisu – pomen in razsežnost rojstva in bojne moči vojaških enot slovenskega naroda v drugi svetovni vojni!

vojno teritorialni oblastni organi, ki so skrbeli za materialno oskrbo vojske.

Ob koncu vojne maja 1945. je narodnoosvobodilna vojska Slovenije štela 37.901 borca in starešino. Organizirana je bila v 36 brigadah oz. podobnih enotah in 12 partizanskih odredih (sestavljala je 6 divizij, 2 korpusa in 1 operativno enoto v velikosti korpusa). V oboroženem boju je v 1500 dneh vojne padlo ali zaradi ran umrlo 19.500 borcev.

V sestavi slovenske narodnoosvobodilne vojske so bile tudi enote pripadnikov sosednjih in drugih držav, in sicer: 6 italijanskih brigad (tri v diviziji Garibaldi Natisone), avstrijski bataljon, madžarski bataljon, francoska četa in več ruskih bataljonov.

Slovenski partizani, aktivisti OF in prebivalci so rešili nad 300 zavezniških letalcev, ki so zapuščali sestreljena in poškodovana letala in se s padali spuščali na osvobodeno ozemlje Slovenije, kakor tudi nad 700 pripadnikov zavezniških armad – beguncev iz nemških ujetniških taborišč. Vsi rešeni so bili vrnjeni v svoje baze, da so se lahko ponovno vključili v boj.

Slovenska partizanska in narodnoosvobodilna vojska je bila sicer podrejena Vrhovnemu štabu NOV in PO Jugoslavije, delovala pa je povsem samostojno. Kot je znano, je bilo slovensko ozemlje razdeljeno na tri okupacijske režime in zasedeno z močnimi policijskimi in vojaškimi silami v razmerju: 1 okupatorski vojak ali policist na 8 do 65 prebivalcev. Če bi takšno razmerje prevladovalo na celotnem območju predvojnega Jugoslavije, bi okupator za njegovo kontrolo potreboval 2 milijona vojakov. Razmerje moči po številu vojakov med okupatorsko in narodnoosvobodilno vojsko se je v posameznih letih zasedbe Slovenije spreminjalo v korist okupatorja. V prvem letu vojne je znašalo 1:40, v zadnjem pa 1:3,4.

Glede oborožitve in ognjene moči pa so ta razmerja povsem neprimerljiva. Okupatorske sile so imele velike prednosti zaradi geografske bližine okupatorskih držav, kakor tudi zaradi večje komunikacijske in druge infrastrukturne razvitosti Slovenije v primerjavi z drugimi deli zasedene Jugoslavije.

Kljub takšnim neugodnim razmeram pa se je slovensko partizanstvo in narodnoosvobodilna vojska uspešno upirala nekajkratnim močnim ofenzivam

sta doživeli poraz zaradi politike. Po uspešno končanih vojnah sta bili obe razpuščeni, njune enote razslovenjene, njihove starešine in vojaki pa vključeni v vojske unitarnih držav – Kraljevine Jugoslavije in Demokratične federativne Jugoslavije.

Vse tri naše narodnoosvobodilne vojske je rodila, postavila na noge huda narodova stiska. Grozilo nam je ali iztrebljenje ali hlapčevsko životarjenje pod tujo peto. Šlo je za biti ali ne biti Slovenec. Pred našimi vojskami je bila torej na izbiro ena sama lastna pot – če smo hoteli kot narod preživeti: upor, boj za svobodno domovino, varnost lastnega ognjišča, boljše življenje prihodnjih rodov...

Nobena resnično domoljubna vojska se ob takšnem usodnem klicu domovine na pomoč ne more odzvati drugače, kot so se naše tri. Tako pripadnike naših vojsk ne odlikujejo le simbolne, temveč čvrste vezi, stvarna dejanja: v partizanske enote so se že leta 1941 vključevali številni borci za severno mejo oziroma pripadniki prve slovenske vojske; Teritorialni obrambi ali tretji slovenski vojski pa so organizacijske in učne temelje postavili – na izkušnjah narodnoosvobodilne vojske – njeni pripadniki. Sedanja slovenska vojska tako ni brez korenin;

Janez J. Švajncer, major naše nove Teritorialne obrambe:

Vojsko imamo že leto dni, vendar se, kolikor le moremo, izogibamo, da bi naravnost povedali, katere

Po notranjskih vaseh so bili ljudje med okupacijo zavedni pripadniki Osvobodilne fronte, žene, organizirane v AFZ, pa so noč in dan delale za svojo ljudsko vojsko. Na sliki: članici divizijske kulturniške skupine Brina in Vera s kmečko mamicco.

Po mitingu v Prezidu, septembra 1943: borci in neborci so se pomešali med seboj in si imeli mnogokaj povedati. Prvi duhovnik na sliki je verski referent XIV. divizije Jože Lampret, drugi pa je domači župnik iz Prezida.

Divizijska kulturniška skupina je na številnih mitingih navduševala ljudi z borbeno pesmijo, recitacijami Kajuhovih stihov in bodrilno besedo o osvoboditvi domovine in pravičnejši družbeni ureditvi v njej. – Prva z leve Marta Paulin-Brina, s harmoniko Janez Lavrič, potem Vera Hreščak-Behler, za njo z leve Janez Weiss-Belač, za njim z leve zadaj Jože Lampret, za Vero z desne Sveto Marolt-Špik in na skrajni desni Karel Destovnik-Kajuh.

Partizanska vojska, ki je nastajala v prvem letu te vojne, je bila v začetku organizirana v bojne skupine, čete, bataljone, nato v odrede in grupe odredov. Sprva je opravljala naloge teritorialne vojske, to je, bila je usposobljena predvsem za partizanski način bojevanja. Čeprav ne vselej, se je vendarle pretežno bojevala v domačih krajih. Tudi čete, bataljoni in odredi so se zato imenovali kar po območjih svojega delovanja (krimski, loški, kočevski, krški, dolomitski itd.).

Potreba po večji učinkovitosti delovanja pa je vse bolj terjala ustanovitev takšnih vojaških enot, ki bi imele večjo »ognjeno moč« in bi bile predvsem manevrsko usposobljene za nagle premike in za združevanje močnejših sil v spopadih z večjimi enotami okupatorja, kakor tudi v napadih na njegova vse bolj utrjena oporišča. Za takšne namene je bilo potrebno ustanoviti brigade, hkrati pa teritorialnim enotam partizanske vojske še naprej prepuščati pobudo za opravljanje njihovih glavnih vojaških nalog.

Ustanovitev prvih brigad je, razumljivo, pomenila šele začetek nastajanja celovite oblikovane vojaške organizacije narodnoosvobodilnega gibanja, prilagojene zahtevam in pogojem vojskovanja na zasedenem ozemlju. Narodnoosvobodilna vojska Slovenije pa je nezadržno naraščala. S povečevanjem števila brigad so se te združevale v divizije, divizije pa v korpus.

Hkrati z vojaškimi enotami NOV Slovenije so nastajale in se razvijale tudi različne službe za operativne in zaledne potrebe vojske in prebivalstva ter

okupatorskih sil, osvobajala ozemlja, omogočila razvoj narodne oblasti ter vzpostavljane temeljev slovenske državnosti. Bila je zato visoko cenjena kot enakopravna zaveznica v svetovni protifašistični koaliciji. S svojim uspešnim bojnim delovanjem je prispevala k porazu fašizma več, kot so bile realne moči majhnega slovenskega naroda.

Dvoje ocen o vlogi slovenske vojske pred 50 leti in danes

Ivan Dolničar, predsednik slovenske borčevske organizacije:

Slovinci smo v tem stoletju že trikrat ustanavljali svojo vojsko: prvo po razpadu avstro-ogrške monarhije – nastalo v letih 1918–1919 – iz slovenskih jeter avstro-ogrskih polkov, ki so imeli naborne okraje na Slovenskem, in iz prostovoljcev v bojih za severno mejo; drugo v obdobju okupacije Slovenije od leta 1941 do 1945 – kot partizansko in narodnoosvobodilno vojsko – in tretjo, v obliki teritorialne obrambe od leta 1969 do 1991, iz katere zdaj nastaja vojska samostojne Države Slovenije. Pred prvo, med prvo in drugo ter med drugo in tretjo vojno pa smo Slovenci služili v vojskah držav, v katere je bila Slovenija vključena. Vse tri naše vojske so se potrdile in izkazale na bojnem polju: prva v bojih za severno mejo Slovenije, druga v bojih za osvoboditev Slovenije izpod tuje okupacije in tretja v bojih zoper agresivni napad jugoslovanske armade na osamosvojenjo Republiko Slovenijo. Nobena od teh slovenskih vojsk ni bila poražena na bojnem polju. Prva in druga vojska

so naše korenine in kaj iz preteklosti je tudi sedanjost in za prihodnost.

Sporen je slovenski narodnoosvobodilni boj 1941–1945. Boj, ki ga je povzročila okupacija, je zaradi elementov revolucije nenadoma v novih časih na Slovenskem obvisel v zraku in kot da naj zaradi aktualne politike ne bi bil del naših dni. Iz političnih krogov je tak odnos segel tudi do TO. V želji po depolitizaciji se izogibamo opredelitvi in jasni besedi o partizanih, MVAC, slovenskih četnikih in domobrancih, celo o ovaduhih ne, ki so kot italijanski in nemški plačanci in podleži služili okupatorju. Med vojno so okupatorji nehoti delali komunistom uslugo, ko so vse borce NOV in aktiviste razglašali za komuniste, nekaj podobnega počno danes tudi slovenske desne stranke. Namesto da bi se skušale tudi same ob velikem in upravičenem nasprotovanju vsemu, kar diši po boljševoškem terorju, razglasiti za naslednice pozitivnih prvin narodnoosvobodilnega boja, se tiho obnašajo, kot da so naslednice njegovih nasprotnikov. Glasno in jasno tega ne morejo povedati, saj same vedo, da bi bil v demokratični Evropi to popoln nesmisel. Tega ne bi sprejeli niti Nemci in ne Italijani, saj je tudi njim jasno, kolikšno gorje sta prinesla fašizem in nacizem. Enako ne bo na političnem odru ne pri nas in ne po svetu razumevanja za nikogar, ki bi se razglašal za nadaljevalca Stalinovega terorja, gulagov in njegove politike.

Zato se je zgodilo, da ob vsej tej zmedbi v vojski ne moremo naravnost povedati edinega možnega načela, da ni v nobenem primeru mogoče sprejeti od

okupatorja orožja in se s tem orožjem obrniti proti lastnemu narodu. To edino možno stališče nam je popolnoma logično pri merjenju slovenskih oficirjev v JLA leta 1991, toda če bi ga sprejeli kot eno naših splošnih zapovedi, bi dregnili v sršenje gnezdo druge svetovne vojne kot dela aktualne politike na Slovenskem.

Zato ni nič čudnega, da nam kateri izmed starih partizanov kar naravnost zna zabrusiti o belogardistični TO (čeprav je res, da zaradi nekritičnega malikovanja v zadnjih desetletjih ne bi sprejel tudi najnujnejših treznih sodb), kot tudi druga stran samo tiho in prežeče čaka, kakšne se bomo pokazali in če bo treba s politično močjo udariti po nas na tisoč zvitih političnih načinov.

Mi pa med temi prepadi vozimo slalom. Na proslava h igramo vse mogoče in neznane skladbe, ne upamo pa zaigrati »Hej, brigade!«

Čeprav je ta poskočna koračnica samo narodnoobrambna in nič partijska. Ne igramo »Na juriš!«, ne »Janez, kranjski Janez!« in tudi Kajuha nam recitirajo šolarji, mi sami ne. Ob našem predlogu, da bi vojašnici na Vrhniki dali ime po Ivanu Cankarju, je bilo kot prvi neformalni odziv slišati, pa menda ja ne bomo tega Cankarja častili tudi v današnjih časih...

Mi pa molčimo in prepogosto naš molk ne pomeni nič drugega kot strinjanje tudi z najbolj ekstremnimi domobranskimi glasovi. Prihajajo kot pisma bralcev iz daljne Amerike, čeprav pred 50 leti velika večina Slovencev še zdaleč ni marala okupatorja in tudi če niso bili za komuniste, zaradi tega niso vzeli pušk od Italijanov in Nemcev. Nič drugače niso takrat ravnali Francozi, Norvežani, Nizozemci, Rusi in po letu 1943 tudi Italijani.

Poziv nekdanjih borcev: ne dopustimo novega razkola v slovenskem narodu!

Zgodovinskega dejstva, da je samostojna Slovenija tudi zaradi boja na strani zavezniških sil v drugi svetovni vojni zaslužila mednarodno veljavni krst, ne more nihče zanikati. Boj za narodno identiteto in osvoboditev Slovencev – govori zgodovina – je sicer trajal stoletja, predno se je lahko učinkovito prebudniško in zmogovito izrazil z ustvarjalnostjo Trubarja, Prešerna, slovenskih taborov, majniške deklaracije in še posebno – narodnoosvobodilnega boja 1941–1945. Zasluga NOV v času druge svetovne vojne je pridobitev Primorske in Istre ter določitev sedanjih meja z Republiko Italijo. Neizpodbitno zgodovinsko dejstvo je tudi, da smo prav v tem obdobju začeli svojo državnost uveljavljati kot del širše mednarodne koalicije protifašističnih sil. Če se slovenski narod ne bi bojeval v NOB na strani zaveznikov, bi bili Primorska in Istra še danes pod Italijo, saj so zavezniki v Atlantski listini, na podlagi katere so se po vojni razvila načela OZN, odločno poudarili, da bo sleherni izmed evropskih narodov obarvan »v

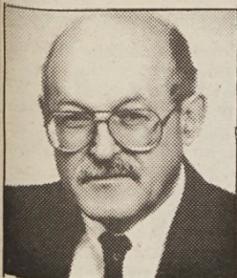
skladu s prispevkom, ki ga je vložil v vojni na strani zaveznikov«. Prav ta in samo ta naš prispevek v času druge svetovne vojne je tudi podlaga za sporazume v Osimu z Italijo, za 9. člen avstrijske državne pogodbe.

Ob 50-letnici dražgoške bitke (tega, po zgodovinarju dr. Tonetu Ferencu, v tistem času »največjega vojaškega dogodka v evropskem odporiškem gibanju na interesnem območju tretjega rajha« – Gorenjski glanc 17. januarja 1922) je slavnostni govornik dr. France Bučar, predsednik republiške skupščine in nekdanji partizan, o pomenu NOB rekel:

– Če bi tudi danes ravnali samo po »pameti«, se ne bi nikoli spustili v borbo za državno osamosvojitve, se ne bi uprli JA, ne bi se podajali osamljeni v svet, ko so bile vse opcije na drugi strani: ustavna zavarovanost Jugoslavije, absolutna premoč JA, v celoti odklonilno stališče Zahoda do naše osamosvojitve. In smo se prebili. To je tisti duh, ki veže iz Dražgoš...

.... Sprva je dejanje, ki je usmerjeno v prihodnost: priznanje pozitivne vloge NOB, obžalovanje preteklih napak, predvsem pa spoznanje, da jih ne smemo več ponoviti. Temeljna, iz katere je izšlo vse zlo, je bila v stanju duha: Ne videti in ne priznati dobrega in dobronamernosti v svojem bližnjem, če je drugačnega prepričanja in drugačnega nazora – ali obratno, priznati dobro v sosedu samo, če je enakega prepričanja – v najhujši obliki samo, če pripada moji politični stranki. Ne dopustimo, da se ta pošast spet priplazi k nam, naj bo kakršnekoli politične barve – čeprav že vohlja za vogalom.

Priredil Vinko Blatnik

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Tudi v toplinah je lahko dopust prijeten

Pogovor dveh mladih pred dopusti (seveda pred leti): »Le kako so naši v fabriki neumni, da postavijo prikolico v toplince. Tam je pravi dolgčas, nič se ne dogaja, nobenega žura ni, pa tudi prave klope ne. Sami stari in revmatični. Ne, tja že ne gremo. Šli bomo na morje.«

Tako so se pogovarjali pred leti. Sicer pa so bile pred leti toplince vedno povezane s socialnim zavarovanjem in neke vrste privilegiji nekaterih. Saj je znano, da so bili nekateri borci vsako leto v toplinah, drugi pa zelo redko ali pa celo nikoli. Da bi si kdo sam plačal toplince, je bila tudi takrat, ko je bilo več denarja kot danes, prava redkost. Pa sem tudi takrat slišal za primere, da so – resda ne najmlajši zakonci namesto na dopust na morje šli v toplince. Še posebej, če jih je vse leto trgalo v enem ali drugem sklepu in so trpeli za najpogostejšo boleznijo Slovencev, za boleznimi gibal. Rekli so, da tisti denar, ki so ga prejšnja leta namenili za dopust na morju, raje porabijo za svoje zdravje in se spočijejo v toplinah.

Letos so bile toplince menda polne. Razlogov je bilo mnogo in prav je tako. Tudi v toplinah je lahko dopust prijeten. Verjetno celo bolj zdrav od tistega na morju, če ob morju samo poležavamo in popivamo.

Pa še nekaj imajo v toplinah, česar na morju ni – organizirano in vodeno rekreacijo. Tam nam ustrezno izobraženi strokovnjaki svetujejo, koliko, kje in kako naj se rekreiramo.

Se nekaj besed o ugovorih mladih, da se v toplinah nič ne dogaja. Veliko toplinc ima kar precej koncertov, kulturnih prireditev, tudi precej zabave, da o razstavah ne govorimo. Vem, da imajo nekatere toplince tudi lepo urejene knjižnice, tako da ni treba nositi od doma knjig. Pa kar lepo bi bilo, če bi na dopustu prebrali tudi kakšno knjigo, za kar med letom nimamo časa. Vsaj eno knjigo med dopustom, bi dejali naši literati!

Morda bi kdo od bralcev želel, da bi priporočal, kakšne toplince so bolj primerne in bolj zdravilne za to ali ono bolezen. Ne, tega ne bom storil! Ne da ne bi vedel, ker me o tem pogosto vprašajo moji bolniki in delavci na obdobjih pregledih, pač pa ker bi morda dišalo malo po reklamah in bi verjetno urednik malo zavihal nos. To so splošno znane stvari, pa še bolnika in njegove bolezni moramo dobro poznati.

Pred letošnjim dopustom me je klical po telefonu znanec, Slovenec, ki živi in dela v Švici. Vedel sem, da je bil hudo bolan. Operirali so ga na trebušni slinavki. Vprašal me je, kam mu svetujem, ker želi na dopust domov v Slovenijo. Ne da bi razmišljal sem mu svetoval Rogaško Slatino. Pozabil pa sem, da je kmalu po operaciji imel srčni infarkt. Pa sem moral preklicevati svoje telefonsko priporočilo in sem mu svetoval Radence. Ali se je mojega nasveta držal, ne vem, ker se po dopustih nisva ne slišala ne videla.

Na srečo imamo v Sloveniji veliko toplinc. Že mnogo pred nami so jih znali ceniti Rimljani in po njih je denimo ostalo ime Rimske toplince. O njih v zadnjem času zopet veliko beremo, pa ne zaradi njihovega uspešnega dela, ampak zaradi neresenega lastništva.

»Nekaj o revščini«, mi je podtaknil svojo željo urednik. Zakaj pa ne, malo pogledaš okoli sebe, preprišaš kak podatek, ga podkrepiš s solzavim primerom, pa je.

Pa ni. Ko sem poizkusil, ni šlo. Lastnemu besedilu nisem verjel. Morda bi o revščini moral pisati nekdo, ki je sam revež. Jaz pa jem vsak dan trikrat, oblačim se v čisto in obuvam v celo, vozim se z avtom, bil sem na morju in še prejšnji mesec sem si kupil knjigo.

Revščino srečujem bolj pri drugih, pri tistih iz predvolilnih programov strank, iz obrobni strani časopisov in revij, tistih, ki mi ne dajo miru ne na ulici in ne v kavarni, ker nepretrgoma od mene hočejo vbojajme: za kruh, za bolnega otroka, za obleko, za pir, za avtobusno karto...

Seveda vem, da je to le lumpenavantgarda lačnih in samo usedlina novega družbenega sloja, ki pa še vedno gara v tovarnah za beraško plačo in le počasi in mukoma spoznava, kaj se ji je pravzaprav zgodilo.

Nihče jih več ne potrebuje in zato jih nihče več tudi ne mara. Tovarni so odveč, državi v napoto, bogu v sramoto. Še vedno životarijo z upanjem le zato, ker jim bo do volitev še treba lagati, jim obljubljeni in vmes celo kaj malega dati.

Toda to ni več zgodba o tej revščini. To je že zgodba o neki drugi revščini, o uboštvi duha in morale.

Sicer pa utegne celo biti, da so opozarjanja in pripovedi o revščini, uboštvi, lakoti in obupu izmišljene, navadna novinarska hudobija, sindikalno podtikanje.

Se spominjate krilatice slovenskih ljudskih poslancev prvega sklica prvega demokratičnega parlamenta po prvih svobodnih volitvah, s katero so strokovno utemeljevali nove družbene odnose? Ničkolikokrat je v tistih slavnih dneh bilo namreč slišati: »Ustvarili bomo družbo bogatih posameznikov in čimbolj bo obložena njihova miza, več bo od nje popadalo drobtin tudi za reveže.«

Za božjo voljo!

Ne bodimo torej neučakani. Pozorno oko in uho lahko že danes zaznava, da smo na najboljši poti k uresničitvi tega zgodovinskega gospodarsko socialnega programa. Še nikoli doslej namreč nisem videl toliko in tako bogatih Slovencev, lastnikov do nedavnega naših tovarn in naše zemlje, ki se vozijo v najdražjih avtomobilih in najrazkošnejših jahtah, letujejo na najmanjših pacifiških otokih in lezejo v rit največjim politikom.

Kako in s čim vse so obložene njihove mize, si komaj lahko predstavljam. Za božjo voljo, ne sekirajte se torej! Vse bo še dobro, le na kolena se bo treba spraviti, saj tudi s čipkastih prtov padajo drobtine vedno le na tla.

Doro Hvalica

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Zavarovalna doba, ki se šteje v dejanskem trajanju

Po starih predpisih je bilo določeno, da se v zavarovalno dobo všteva čas, prebit po 15. letu starosti v delovnem razmerju oziroma na delu, na podlagi katerega je bil zavarovanec obvezno zavarovan, novi predpisi pa določajo, da se v zavarovalno dobo všteva čas, prebit v obveznem ali prostovoljnem zavarovanju po dopolnjenem 15. letu starosti.

Čas se všteva v zavarovalno dobo, če je prebit v obveznem zavarovanju s polnim delovnim časom. Pri tem je kot poln delovni čas mišljen tudi čas, ki ga je zavarovanec prebit v obveznem zavarovanju s skrajšanim delovnim časom, ki ustreza njegovi delovni zmoglosti, ali zavarovanca, ki dela s skrajšanim delovnim časom zaradi nege svojega otroka, starega do treh let, oziroma zaradi nege in varstva težje telesno ali kakorkoli duševno prizadete osebe, če je tako delo usklajeno z delovno pravnimi predpisi.

Čas, prebit v delovnem razmerju z nepolnim delovnim časom, se všteva v pokojninsko dobo tako, da se ga preračuna na poln delovni čas. Pri proračunu koledarske dneve zaposlitve zavarovanca pomnožimo z delovnim časom, opravljenim dnevno, zmnožek nato delimo z dnevnim časom organizacije, dobljeni rezultat pa delimo s 30. Tako dobimo izračun zavarovalne dobe, izkazane v dnevih oziroma mesecih. Podoben način velja tudi v primerih, ko je delovni čas dosežen z delom v dveh ali več organizacijah.

Čas dela preko polnega delovnega časa se ne všteva v pokojninsko dobo. Ta čas se lahko upošteva le npr. zaradi prerazporeditve delovnega časa zaradi sezonske narave dela, kot je to v turizmu, gradbeništvu, deloma kmetijstvu... V tem primeru pa preračun opravimo tako, da število ur preko polnega delovnega časa, opravljenih v sezoni, delimo s 7, dobljene dneve zavarovanja pa nato prištejemo k številu dejansko opravljenih delovnih dni. Seveda pa seštevek ne sme biti večji od števila dni rednega delovnega časa organizacije za polno leto.

Zakon določa tudi primere, ko gre za vštevanje časa v zavarovalno dobo brez pogoja zavarovanja. Tako se v zavarovalno dobo všteva tudi čas, ki ga je zavarovanec po prenehanju delovnega razmerja ali dela, na podlagi katerega je bil zavarovan, prebit v bolniškem staležu ali na porodniškem dopustu, če je za ta čas prejemal nadomestilo plače. Za razliko od tega všteta, ki predstavlja predhodno zavarovanje, se ne glede na to, ali je bil predhodno zavarovan, všteva v zavarovalno dobo tudi čas, ki ga je zavarovanec prebit na poklicni rehabilitaciji, na katero je bil napoten kot delovni invalid, vojaški invalid, slepa oseba, oboleni za distrofijo in sorodnimi boleznimi, paraplegik, oboleni za otroško paralizacijo ali multiplo sklerozo ali ekstrapiramidnimi obolenji oziroma kot civilni invalid vojne.

Če je plačan prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, se v zavarovalno dobo všteva tudi čas, ki ga je zavarovanec prebit na strokovnem izpopolnjevanju ali specializaciji, ko je bil vključen v program aktivne politike zaposlovanja, na neplačanem izrednem dopustu (ta ni več omejen na 30 dni), na prestajanju zaporne kazni (če ni že obvezno zavarovan), ki ni daljša od 30 dni, v priporu, če ta ni všteta v kazni in ker je bil odstranjen z dela iz organizacije.

OZIMNICA '92

**MALA
OZIMNICA** (6 x 720 ml)

kumarice	2 kom
paprika	1 kom
rdeča pesa	1 kom
mešana solata	1 kom
feferoni nepekoči	1 kom

740 SIT

**VELIKA
OZIMNICA** (12 x 720 ml)

kumarice	3 kom
paprika	3 kom
rdeča pesa	3 kom
mešana solata	1 kom
kislo zelje	1 kom
feferoni nepekoči	1 kom

1.550 SIT

PAKET KUMARICE
(6 x 720 ml) **720 SIT**
(12 x 720 ml) **1.490 SIT**

**PAKET
MEŠANA SOLATA**
(6 x 720 ml) **590 SIT**

**PAKET
RDEČA PESA**
(6 x 720 ml) **650 SIT**

PAKET KOMPOTI
(6 x 720 ml) **950 SIT**

**DELIKATESNI
PAKET**
(6 x 370 ml)

paprika fileti	1 kom
šampinjoni	1 kom
polnjene olive	1 kom
namaz s hrenom	1 kom
čebulica	1 kom
gorčica vrček	1 kom

980 SIT

**PAKET
NIZKOKALORIČNI
DŽEMI**
(6 x 210 ml)

marakuja, brusnica,	
mango, andska jagoda,	
papaja, kivi	

560 SIT

**ZELENJAVNI
PAKET** (6 x 850 g)

pelati	1 kom
grah	2 kom
stročji fižol	1 kom
duveč	1 kom
paradižnikov konc.	1 kom

1.220 SIT

**PAKET
PAPRIKA** (6 x 720 ml)

paprika paradižnik,	
paprika fileti	

880 SIT

**PAKET
OMAKCE** (6 x 210 ml)

omak. iz pelatov, omak. z	
zelenjavo, omak. z gobami	

650 SIT

Prepričajte svojega sindikalnega zaupnika, naj ugoden nakup organizira še danes!

MERCATOR – ETA – ŽIVILSKA INDUSTRIJA KAMNIK

Razvejenost literarnega gibanja ZKOS

Obnovljeni grad Štatenberg, baročni lovski dvorec grofov Attemsov, je v sodobni slovenski kulturi dobil sloves kot prizorišče štatenberških pisateljskih srečanj in kraj srečavanja, kasneje so temu rekli oporečniški pisateljev in drugih razumnikov. Tokrat gre za nekaj drugega:

Konec septembra bo na štatenberškem gradu jubilejno, 20. srečanje mladih pesnikov in pisateljev Slovenije. Prireditev pripravljajo Zveza kulturnih organizacij Slovenije skupaj z mariborskim odborom Društva slovenskih pisateljev ob materialni pomoči mariborske vlade in sponzorjev.

Pobudniki srečanja pred 20 leti so bili prav tako iz štajerskega dela Slovenije, in sicer KUD iz Gradišča, danes spet Sv. Trojice v Slovenskih goricah. Srečanja pesnikov in pisateljev začel je pisatelj ob materialni pomoči mariborske vlade in sponzorjev. Pobudniki srečanja pred 20 leti so bili prav tako iz štajerskega dela Slovenije, in sicer KUD iz Gradišča, danes spet Sv. Trojice v Slovenskih goricah. Srečanja pesnikov in pisateljev začel je pisatelj ob materialni pomoči mariborske vlade in sponzorjev.

Republiško srečanje mladih pesnikov in pisateljev je že več let nekakšna selekcija z vsakoletnih šestih območnih srečanj, tako da na osrednjo prireditev pridejo le tisti, ki so jih izbrali območne žirije. Na območnih in na republiškem srečanju je za udeležence pripravljeno strokoven program, pogovor z žirijo, ki je dolžna razložiti svoje odločitve, ter literarni večer. Kasneje pa so mnogi lahko sodelovali na t.i. literarnih kolonijah, delavnicah, šolah kreativnega pisanja itd.

Srečanja, kolonije in številne druge strokovno-izobraževalne oblike so se z leti oblikovale kot nujen rezultat pobud in potreb bodisi tistih, ki so na njih sodelovali kot pisoci, bodisi tistih, ki so z njimi delali kot člani žirij, mentorji, predavatelji. Cilj vsega tega literarnega gibanja seveda sploh

ni bil in ni »ustvariti« literata po vsej sili. Gre namreč predvsem za dvigovanje kulture, za širjenje pogleda in književno ustvarjalnost, v kritiško in literarno znanje, brez zamejitev in ideoloških predznakov, čeprav so gibanju nenaklonjeni radi podtikali celo kaj takega. Prav tukaj, v literarnem gibanju, je prodrlo spoznanje, da je potrebno spremeniti vlogo mentorja, ki naj ne bo nepreklicna avtoriteta in razsodnik, ki naj ne bo »usmerjevalec« pisocih posameznikov ali skupin, če so se vanje združevali: mentor naj samo odpira, podpira in pomaga iskati čim več izbir in možnosti. Mentorji literarnih skupin, glasil, učitelji in profesorji, pa tudi pisoci se že 15 let lahko izpopolnjujejo na t.i. poletnih literarnih šolah (udeleženci se jih poprečno 50-60 ljudi) s praktičnim in teoretskim programom, ki praviloma prinaša najnovije informacije s področja literature, kritike in literarne teorije, redno pa vključuje tudi predavanja o manj znanih literaturah (letos npr. finske in kitajske).

Kot rezultat potreb literarnega gibanja in pobud, ki so se tu porajale, je nastala publikacija Mentor, revija za vprašanja literature in mentorstva. Mesečnik izhaja že 13. leto.

Na srečanjih, kolonijah in literarnih večerih so sodelovali številni avtorji, ki so do danes izdali že več knjig. Nekateri nekdanji začetniki so danes ugledni avtorji in člani Društva slovenskih pisateljev. Mnogi so se v reviji Mentor ali na srečanjih in kolonijah prvič zares soočili z javnostjo ali začeli redno objavljati. Nekaj imen: Maja Vidmar, Feri Lainšček, Vlado Žabot, Štefan Remic, Andrej Blatnik, Lidija Gačnik Gombač, Ivo Stropnik, Damjan Jensterle, Aldo Žerjal, Ivo Frbežar... preveč bi bilo naštevati. Se več pa, če bi imenoval člane žirij, mentorje, predavatelje in druge sodelavce literarnega gibanja pri ZKOS. Gonilna sila je bil od začetka in malodane ves čas pisatelj in dramatik Peter Božič. Pesnik Niko Grafenauer je bil zlasti prva leta odločno med tistimi, ki so zahtevali in uveljavljali strokovne

kriterije in kvaliteto. Zaobiti ni mogoče Lojzeta Kovačiča niti drugih predavateljev in gostov, med katerimi so bili poleg naštetih avtorji, kot so Milan Jesih, Tomaž Salamun, dr. Dimitrij Rupel, dr. Andrej Inkret, dr. Denis Poniž, Tone Peršak, slavisti dr. Matjaž Kmecl, dr. Jože Toporišič, dr. Janez Dular in mnogi drugi strokovnjaki.

To je le kratka predstavitev obsega in kakovostne usmeritve literarnega gibanja pri ZKOS, početa, iz katerega – to velja poudariti – je vzklila podobna dejavnost tudi pri drugih organizatorjih, skupinah in revijah.

Na gradu Štatenberg letos, na 20. srečanju mladih pesnikov in pisateljev Slovenije torej ne bo slovesno kar tako, brez razloga. D. B.

Denacionalizacija

Zadnje čase se kar naprej spopadam s denacionalizacijskimi težavami, čeprav nisem med razlaščenici, temveč običajen državljan z najemnim stanovanjem in tekočim ter žiro računom.

Pa vendar je prek športa, s katerim se včasih še ukvarjam, v moj vsakdan stopila denacionalizacija. Najprej s kupom pisem s sodišča, sedaj pa s pozivi na pristojni občinski upravni organ. V naravi naj bi vračali del športnih in rekreacijskih površin, tam kjer si je nekoč oblast na Viču zamislila sijajno športno dvorano; potem je zakonsko prepovedovala negospodarske investicije, dokler ji ni zmanjkalo denarja, in je tako vse ostalo na papirjih in le malo v urejenem zemljišču.

Če stvari predamo advokatom, lahko odpišemo denar, namenjen vzdrževanju športnega parka in plačam zaposlenih. Tko se bodeмо sami in poslujemo o rdečkarjih, ker varujemo zadnjo večjo povr-

šino v Ljubljani, namenjeno športu in rekreaciji kot javni dobrini.

Vidite, tako je to, če se človek ljubiteljsko ukvarja s športom in nosi kakšno funkcijo.

Prav zato sem pogledal po starih knjigah in v leksikonu Dravske banovine iz predpredvojne dobe (da mi Janša ne zameri osvobodilne vojne) našel podatke o gozdovih. Ti so zgovorni, ko prikazujejo gozdove Kranjskega verskega fonda, župne, kaplanijske, cerkovniške, samostanske in škofijske gozdove.

Zajetne številke so to, Jožefa II., ki je cerkvi nekoč že jemal kot prosvetljeni vladar, pa že dolgo ni več. In si mislim: kako neki bo vesoljna slovenska cerkev, kjer zadnje čase vse večkrat vidim geslo: »Bog nam izprosi duhovnikov«, gospodarila z vsem tem, če nam že tisti majhen rekreacijski košček na Viču povzroča takšne težave.

Vem, da je po svetu drugače in je cerkev bolj duhovna skupnost kot kapitalist. Vem pa tudi, da je nam ta svet tuj. Vse bližje sem temu, ko po teh prostranstvih morda ne bom mogel planinariti brez posebne dovolilnice. Slovenija, moja dežela!

Milan Bratec

Hotel sem prot vetru scat, pa burja mi nagaja...

(v stereo in mono izvedbi)

- Ja Rajko, kaj pa tako švicaš?
- Danijel, ne me zajebavat u živ mozag, imam toliko težav in problemov.
- Pa pojdi h Hubiju na terapijo.
- Samo nehaj, no. Se mi zdi, da me nihče več ne mara!
- Kaj je banda, kaj imate spet v planu?
- O, Vito, kako si kaj?
- Ravno sem pojedel en bananin štrudelj. Sicer pa ti preoblečeni komunisti se skrivajo povsod. Zadnjič so mi v hamburger dali rdečo papriko. Mamico jim njegovo. Samo, jim bom že pokazal, še otroke mi bodo pokvarili!
- S čim pa?
- S to civilico, moji otroci ne bodo govorili piši kako što govoriš, če mora že oče.
- Vito, ne sekiraj se, ko boš predsednik Slovenije, boš počistil to bando.
- Bog daj, tovarišija.
- Ja Alojz, da bi te strela, od kod pa v tvojem besednjaku beseda tovarišija?! To je pa sumljivo, zelo sumljivo!
- Daj, daj Vito, smiri živce, gremo na pivoce.
- Kdo časti?
- Podobniku je spet nekaj padlo pod roko. Malo vas vidim pri maši, tako ne bo šlo naprej.
- Veš Alojz, tisti pršut pri Šuštarju je bil plesniv, vino pa skisano.
- Saj sem mu rekel, da so mu ga mladinci podtaknili, celo Drnovšek.
- Samo ne mi te mladince omenjat, ti so še slabši kot preoblečeni komunisti!
- Vito, smiri živčke, boš dobil zdaj eno dozo direktno v možgane. Svojo marksistično brado si pa lepo očedi!
- Hvala, to mi je Strgar plačal. Te ljubljanske žabe pa pišejo grafite: Strgar – smetar – grobar! Jaz bi jih že naučil pameti.
- Ti, Vito bi jih gotovo. Če ne boš predsednik, te bomo dali, da zamenjaš Mitka na razvedrilnem programu.
- Ja, Danijel, televizija bo naša!
- Mitko in Vitko, ta dva bi lahko vodila našo predvolilno kampa-njo.
- Danijel, a so zlati cekini od črne emigracije že prišli?
- Ne še, Alojz, bodo dali, malo boš šel pa nažicat okoli!
- Zaupam vate, Danijel, ti si si znal pomagat na obali.
- To smo mi na Star, pogled Starca, dve podjetji je uničil, njegovo pa dela, samo zlato!
- Ja, malo smo pokradli, malo smo lagali, samo vseeno se nismo

tako dobro znašli kot ti pavijani, komunisti!

- Vito, usedi se, saj ti gredo sline na usta!
- Kaj je s tem Hubijem, je naš ali ni? Spolzek je, kot vsi psihopati, se pravi, psihiatri.
- Zelen je on, samo pokvarjen je pa že, nič jasnega ne reče.
- Alojz, če ne bi bilo tebe, bi se stvar sesula.
- Rajko, ne bit zakompleksan, samo rečem ti, ta notranji nemir, ta duhovna praznina, to je zato, ker ne hodiš k sveti maši!
- Pa saj veš, vedno zaspi.
- Površnosti ne bomo trpeli. Zadnjič sem Jelinčiča lepo opozoril, ti nagradi orožja, če bomo rabili, se obrnemo nate, samo ne diletantizma, ne nas vpletat.
- In so ga hoteli komunisti, pa tisti košarkar Bavčar zapret zaradi nekaj pasjih bombic.
- Samo, Zmago ima dobre zveze.
- O, pozdravljeni, koalicija.
- Kaj je pa tebe Malenšek prineslo?
- Ravno sem se nekaj prepisal z Bučkotom, samo se z njim ne da.
- Ja, tudi on bi moral k sveti maši!
- Fantje, a veste, kaj vam povem? Na naslednji seji bom predlagal, da naj vsi, ki hodijo pretirano oblečeni v rdeče, in rumeno-plavo, podpišejo izjavo, da so barvno slepi.
- Pa da se Juriju obrije brada!
- Vito, Rajko, pomirita se!
- Ne, ne morem, ti udbaši, ta banda rdečih šejkov, ta Štefka, pa ta Kučan, pa ta Drnovšek, pa njegov tenis, pa Miša Molk, pa Lovro Kuhar, pa bralne značke...
- Daj, Malenšek, pelji Vita na sprehod, da se pomiri, madona, saj je iz vaše stranke.
- Naj ga Rajko!
- Niti tega se ne moremo dogovoriti, kdo naj Vita pelje na sprehod!
- Pa preplete banane, pa paprikaš, zakaj na tržnici prodajajo zvečine rdeče paprike, to je zarota, to so ti preoblečeni komunisti nastavili, zakaj ni panterja v zastavi, zakaj, ta moj zakaj, pesem je neizpeta...
- Dajte človeku pomagat, vidite, da ima enega od svojih napadov?
- Koliko je imel že hujskih za govorniškimi odrom, pa ni nihče protestiral?!
- Dajmo se spokat na pivo.
- Ja zadnji čas.
- Madona, nekaj smrdi po marihuani, me spominja na študentovska leta.
- To so mladi demokrati in mladinci.
- Ti mladinci, bi jim že pokazal, pa tenis v Avstriji, pa ženske v Beogradu, madona, jim bom že pokazal...
- Ja, z Vitotom gre na slabše.
- No, mogoče ima pa šanse, da postane predsednik.
- Toliko kot Kramberger.
- Slava mrtvim v nebesih!
- In v peklu!

Franjo F. Frankenstin

»Zdajci ti povem. Kdo je izpovedan, temu izroči izpovednik bel listič, kjer je zapisano število palic, ki mu jih našteje posvetno oblastvo v pokoro izpovedanih grehov!«

»Število palic! Je li prav čulo moje uho?«

»Resnično, število palic! Kaj bi bila naša država brez palic! Blagonsko to orodje je steber, da, glavni steber javnemu življenju našemu.«

»Razloži mi še, kako nadzira posvetno oblastvo, da se vsakomur odšteje prisojno število, kakor določa izpovedni listič?«

»V ta namen se je pomnožilo število fratrov redarjev. Vsaka izpovednika ima posebnega nadzornika-redarja. Kadar se je vsa tolpa izpovedala, jo odvede frater v to poslopje, da se brez odloga opravi posvetna pokora.«

»Moj Bog, koliko li imate redarjev?«

»Nekaj nad dve tisoč.«

»In koliko je takih, ki dele palice, ki tepo?«

»Hala! Ti še ne poznaš izobraženosti stoletja našega! Toda pojdiva na policijsko dvorišče; ako se ne motim, delujejo stroji prav sedaj!«

»Stroji?«

»Da, stroji! Pojdi in čudi se napredu naših razsvetljenih dob. Seveda naju puste samo na moški oddelek, ali vprav ondi so največji in najlepši stroji!«

Konja priveže k zidu. Potem stopiva v vežjo. Tukaj se je že slišalo šumenje, kakor bi bučala sapa okrog gorskih vrhov. Vmes je pokalo prav takisto, kakor bi se na Veliki petek počasi gonila ropotulja v visokem cerkvenem zvoniku. Stopivšemu iz veže se mi je razgrnilo prostorno dvorišče.

Ivan Tavčar:

Kakšno živahno gibanje in življenje se je gnetlo ta! Največjo pozornost so mi vzbujali stroji razpostavljeni sem ter tja po dvoriščih. Bili so to nekaki zaboji, iz katerih so štrlele palice, težke in debele. Ugledal sem stroj z desetimi palicami, ta je bila najmanjši; pri največjem, pravem orjaku, pa sem naštel celo štirideset palic. V dveh vrstah so gledali častiti drogi iz zaboja, in če je fraterredar zasukal ročico, se je zavrtel leseni hloh v zaboju in prva vrsta je tlesknila po klopeh, razstavljenih pred strojem. Kadar je zasukal drugič, je tlesknila druga vrsta po drugih klopeh, katerih prva vrsta ni zadela prej. Fratri-redarji so prav tedaj jako ročno razgnali izpovedance v različne oddelke. Oni, ki so imeli na listih po pet palic, so se združili v posebno tolpo in zasedli prostor pred strojem z desetimi palicami. To je bil isti stroj, pri katerem je štel vsaka vrsta po pet palic. Drugi, z desetimi palicami na listkih, so se postavili pred stroj, iz katerega je štrlelo dvajset palic v dveh vrstah. Tisti izpovedanci, katerim se je prisodilo največ palic, so obkročili stroj s štiridesetimi palicami. Bili so to stari nespokorni grešniki, ki so jako lahkodušno opazali grozne stroje in katerim se je kazalo na licu, da jim ni veliko do tega, ali dobe deset palic več ali manj. Vmes so bili tudi starčki, ki so že težka nosili svoje kosti, in slabotni otročiči, katerim se je od groze treslo sibko telesce. Ko je bilo pred stroji vse lepo razvrščeno, se je oglašil pater kapucinec, stoječ na nekaki leci

4000 (17)

- imenovali so ga patra eksekutorja - in tlesknil z rokami. Kakor strela so udarili izpovedanci med klopi, stoječe pred strojem. Vsak si je izbral svojo in legel nanjo. Otročiče in starce, o katerih je bilo pričakovati, da bodo sredi eksekucije v bolečinah izkušali zdrkniti s klopi, so privezali z jermeni nanjo. Ko so bile pri vseh strojih zasedene klopi, je dvignil pater eksekutor roko in zansoljal: »Grešiti se ne sme!«

Te besede so bile fratrom pri ročicah znamenje, da so jih pričeli vrteti. Ali so vam padale palice, prav kakor bi se prala preja pri vodi! Vmes se je čulo škripanje z zobmi, itenje, vzdihanje in posebno vekanje otrok, ki so se kakor belouške zvijali pod udarci. Ko se je pri prvem stroju ročica zasukala desetkrat in pri stroju orjaku štiridesetkrat, je nosil na tepenem delu telesa vsak grešnik in grešniček toliko palic, kolikor jih je bilo zapisanih na belem lističu. Stroji so se ustavili, privezane grešnike so odvezali, in vsi pretepeni so se postavili v dolgo vrsto. Frater je rožljal pred to vrsto z orjaško puščico, in vsak, ki je čutil grenke udarce, je plačal v puščico nekaj drobca. Pater eksekutor pa je z lece svoje neprestano nosiljal: »Grešiti se ne sme!«

»No!« me ogovori profesor sv. Simplicija. »Kako sodiš sedaj o javnem razmerju našem? Ali ni to vzor, kako naj se vzajemno podpirata cerkveno in posvetno oblastvo? Ali ni to vrhunec izobraženosti?«

»Dobro! Državi s takimi napravami se moram čuditi. Toda če sem prav videl, morajo tepeni grešniki še nekaj plačati?«

»Prav si videl! Kako naj bi se drugače živili naši bratje redarji? To je ravno modrost v modrosti te naprave.«

»Povej mi še nekaj.« Opazujem in opazujem tolpo izpovedancev, a menim, da so to zgolj siromaki. Kje so bogatini? Ali ne dobivajo tudi ti svojih palic?«

»Kaj neki misliš! Bogataši se odkupujejo, in sicer s petimi lirami za vsako palico. Prav tukaj je prvi vir dohodkov, katerih toliko potrebuje presvetli nadškof. Ali ni to modro?«

»Modro! Premodro.« Tudi to mi razjasni: Ali ne zahajajo duhovniki in dušni pastirji tudi k izpovedi? In če zahajajo, kako je z njimi in kako je s palicami na belih listkih?«

»Da naši dušni pastirji greše, dasi malokdaj, o tem ni dvojbe. Zato zahajajo k izpovedi in dobivajo bele listke. Toda, ali si že čul kdaj, da so tepli duhovnika?«

»Nikdar ne.«

»Beli listki veljajo torej pri duhovnikih le simbolično, ker ravno drugače veljati ne morejo!«

»Kako naj umejem to?«

»Stopaj za mano?«

Šla sva v najoddaljenejši kot dvorišča in obstala pred prostorom, ki je bil ograjen z železnim, pozlačenim pažem. Napravljena je bila od desak streha nad tem prostorom, a na spodnji strani je bila prevlečena z žametom. Sredi prostora je stal stroj desetih palic, s svilo obvit. Palice pa so bile v prvem pomenu šibice, in da se udarec ni čutil, so jih obvijali z volno, da so padale kakor rahla sapica po onem, ki je ležal na blazinasti

klopi.

»Vidiš,« izpregovori profesor, »tukaj simbolično tepemo izpovedanega duhovnika. Seveda, takrat ne sme nihče na dvorišče, in edini pater gvardijan opravlja svoje-ročno posel pri stroju. Pri nas je pravica za vsakogar ista, ali ne? Kaj takega izvestno nimate v sibirski republiki?«

»Res ne!«

»Sedaj odriniva v poslopje, sicer odide oče gvardijan na izprehod, in potem ga danes ne učakava več.«

Oče gvardijan še ni bil šel na izprehod, zato sva hitro in lahko opravila svoj posel pri njem. Najlepši uspeh sem dosegel v tem, da mi je izročil pismeno privolitev, s katero so mi bila odprta vrata na ženski oddelek. Za vse to sem plačal samo petdeset lir, kar se mi ni videlo preveliko.

Pred policijskim poslopjem odveže profesor konja pri zidu in me vpraša: »Kam greva najprej? Obilo je znamenitosti v belem mestu, da jih v enem dnevu ne ogle-dava. Ako ti je do tega, da poslušajš dober svet, kreniva najprej k pravosodni palači!«

»Dobro! Pojdiva tja!«

Ko odrineva, opazim, da se je napatilo za nama pet bratov kapucinov.

»Čemu korakajo ti za nama?« vprašam spremljevalca.

»Da naju nadzirajo. Takih redarjev kroži obilo po Emoni in marsikakšen greh je že preprečila njih roka!«

Ko mu ne odgovorim ničesar, dostavi ponosno:

»Da, da, izvrstno naše redarstvo vtika svoj nos v vsako stvarco in niti prah ne pade z mize, da ne bi zvedelo tega!«

»Vse se je izpremenilo,« vzdihnem sam v sebi, »samo slavna po-

licija je ostala ista in vtika prej kot slej svoj nos v sleherno stvar!«

Nato se odpravimo po ozki ulici proti pravosodni palači. Nikjer ni videti človeškega obraza in tudi pri oknih se ne prikaže nihče, to vzbudi moje začudenje, ki ga ne prikrivam spremljevalcu svojemu.

»To je premoder ukaz nadškofa Jakopa!« - mi prične razlagati profesor. »Tukaj sva na oddelku zakoncev. Na tem oddelku pa je zopet vsakemu stanu odkazan poseben prostor. Tukaj sva ravno pri krojačih. Da ne tratijo časa pri delu, jih je prepovedano gledati skozi okna ali pohajkovati po ulicah. Policiji naši pade v pest, kogar zasačijo redarji pri oknu ali na ulicah, če se ne more izkazati s potrebnim opravkom. Zato je redarstvu našemu toliko posla!«

Ozrem se po svoji petorici. Kakor strele jim švigajo pogledi okrog oken in vrat, da bi zasačili plen.

»Kogar zalotijo, ta plača?« vprašam.

»Gotovo, in na sedalu mu zapoje palica.«

Sedaj mi je bilo jasno, čemu so redarji tako strogo čuvali okna. Pokazati se ni hotel prestopnik zakona, in nadejal sem se, da odrine moja petorica praznih rok. Toda ni se zgodilo tako. Tam, kjer je ulica prav zelo tesna, se odpre okno v pritličju in sicer prav pred nosom učitelju z vseučilišča sv. Simplicija. Odskočil je, da ga ni zadel vatek, s katerim je nekdo zamahnil iz okna proti njemu. Pri oknu pa stoji dolg, košen možiček, krojač od nog do glave. Z dolgim vatlom suva na mojega strežnika, ki se mnogo trudi, da se izogiblje udarcem in da na drugi strani obrzi konja, ki se tudi plaši krojačevega kričanja.

Nadaljevanje prihodnjic

Novomeška Adria Caravan med stečajem in sanacijo

SLOVENIJA SE MORA ODLOČITI

Kako je mogoče, da obvisi na nitki takšno podjetje, kot je novomeška Adria Caravan? Odgovorov je seveda več. Toda pri tem nikakor ne moremo mimo ugotovitve predsednika upravnega odbora Adrie Caravan dr. Dušana Lavriča, ki je na nedavni novinarski konferenci resignirano dejal, da se je »vse skupaj zgodilo brez potrebe«. Najbrž se je res. Vzroki za sedanje stanje segajo leta nazaj, zdi pa se, da je bilo odločilno prav leto 1986, ko sta v Novem mestu trčila dva koncepta. Enega je zagovarjal takratni glavni sanator IMV Marjan Anžur, drugega pa takratni direktor Adrie Dušan Lavrič. Za prvim je takrat očitno stala republiška politika, drugi je imel na svoji strani nekaj razgledanih občinskih mož. Anžur je bil takrat močnejši, tako da Lavriču ni preostalo drugega, kot da je pobral šila in kopita in se vrnil v takratno Iskro iz Žužemberka, od koder je tudi prišel. V čem je bil spor?

Dušan Lavrič, ki se je po šestih letih ponovno vrnil v Adrio Caravan, nam je povedal, da obstaja dokumentacija o tem, kako se je že tedaj zavzemal za proizvodnjo največ 10 do 11 tisoč prikolic, medtem ko je Anžur vztrajal pri številki 15 do 16 tisoč. Sedanja optimalna proizvodnja naj bi bila 9000 prikolic na leto in 800 avtomov. Toda to še zdaleč ni vse.

Adria Caravan je bila po Lavričevem odhodu skrajno nemarno vodena. Dokaz: Andreas Poschacher je bil lani kot direktor podjetja v Novem mestu le 23 dni. Upravljalški in lastninski odnosi so bili skrajno nefunkcionalni. Ko človek vidi, kako je bila v tem pogledu Adria Caravan urejena, si skoraj ne more misliti drugega, kot da je bilo takšno stanje nekemu povšeči. Zakaj? To je seveda druga zgodba, s katero bi lahko imelo dovolj dela slovensko notranje ministrstvo in organi pregona. Podjetja v tujini so namreč funkcionirala kot sestavni del Adrie, formalno pa so bila podrejena holdingu IMV. Posledica: ta

Proizvodnja pa stoji...

podjetja so počela, kar se jim je zljubilo. V zadnjih štirih letih je bilo tako odpisanih 28 milijonov DEM terjatev, pri čemer je Lavrič poudaril, da je šlo kar tri četrtine odpisov na račun izgub teh tujih podjetij. Adria ima zdaj kar za 25 milijonov DEM ugotovljenih izgub, kar je precej več, kot je bilo ugotovljeno po odhodu Anžurja. Samo pomislimo: v Adrii France so skrili 7 milijonov izgub, razvpiča Adria International pa je pridelala od 3,5 do 4 milijone DEM izgub, pa še sploh ni začela poslovati. Razmere v tem podjetju mogoče še najbolj slikovito ponazarja pogodba med direktorjem Poschacherjem in Adrio, po kateri bi morala slednja plačati direktorju kar 800.000 DEM odpravnine. Lavrič je ob tem lahko samo ugotovil, da z njihove strani izpolnitev te pogodbe ne bi bilo moralno dejanje. Kako tudi? Ali naj bi gospod za 25 milijonov DEM izgub in poslovno katastrofo, ki jo pušča za seboj, zdaj dobil še 800.000 DEM nagrade? Le koliko masla ima v tej zgodbi na glavi Marjan Anžur?

Dušan Lavrič, predsednik upravnega odbora Adrie Caravan: »Ne morem se znebiti občutka, da se je vse to z Adrio zgodilo brez potrebe!«

Stečaj – najslabša možnost

Zgodovina Adrie Caravan v zadnjih letih je res zanimiva. Prepričani smo, da bi povprečnemu raziskovalnemu novinarju

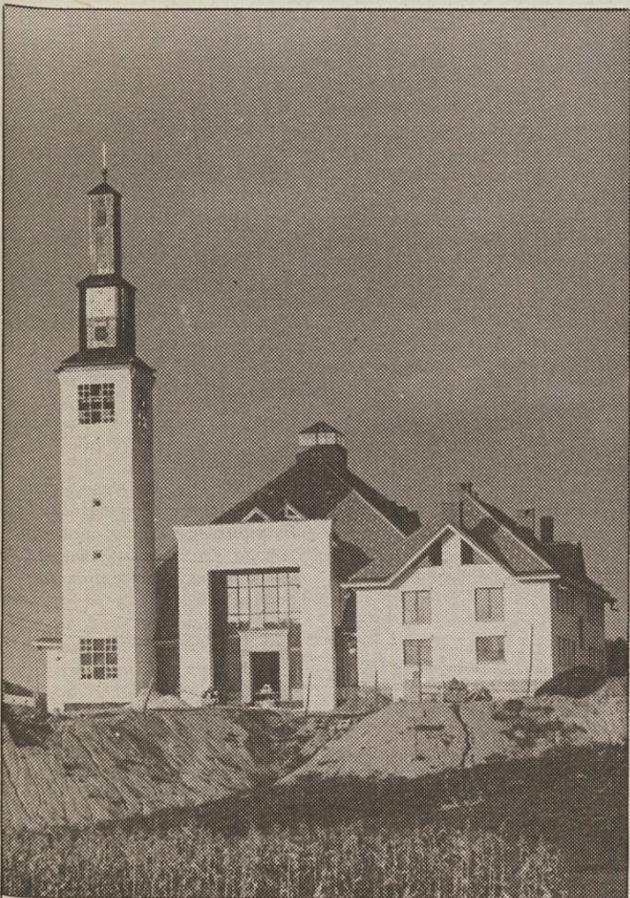
do podjetij v tujini. Te banke so že zahtevale vnovčitev garancij (Ljubljanska banka za 11,5 milijona DEM, Dolenjska banka za 4,5 milijona DEM). Adria bi torej od bank nujno potrebovala 16 milijonov DEM novih posojil, s katerimi bi pokrili obveznosti do tujih in domačih dobaviteljev in poravnali del posojil belgijskih bank. Banke pa cinaajo, kar je v sedanjih gospodarskih razmerah kajpak logično. Toda cinciati ne bodo mogle dolgo. Zdaj gre samo za to, ali bo denar šel za vnovčitev garancij in na tej podlagi seveda za praktično minimalne možnosti, da bi se Adria še lahko pobrala, ali bo dobila nujno posojilo, s katerim so realne možnosti za sanacijo. Banke v vsakem primeru ta denar lahko odpišejo. Tveganje je res precejšnje, toda v prvem primeru je denar dokončno izgubljen, v drugem pa ga je jemati kot investicijo, ki bi sčasoma lahko prinašala dobiček.

Direktorski diletantizem

Dušan Lavrič je ugotovil, da vse ekonomske kalkulacije temeljijo na 9000 prikolicah in proizvodnji 800 avtomov, ki bi jo iz Belgije preselili v Novo mesto. Ob normalni, se pravi racionalni postavitvi podjetja (ukinitvev podjetij v tujini) bi to po sanaciji lahko dajalo dobiček, kar bi mu omogočilo normalno funkcioniranje. Trenutno bi se dalo nekaj narediti z odobrenimi 6 milijoni DEM iz Sklada za razvoj, kar pa spet spremlja nekaj komplikacij. Sklad bi namreč dal denar le eni

Delovne zmage po novem

Cerkev Sv. Jožefa v Ivančni Gorici

iz nje uspelo spraviti skupaj pravcato kriminalko. Toda sedanje vodstvo Adrie in delavci od vsega tega ne bi imeli nič. Zdaj je stanje takšno, kakršno je. Za nazaj se praktično ne da rešiti ničesar več. Obstoj podjetja ne dopušča izgubljanja energije v tej smeri, temveč zahteva vse razpoložljive moči za konkretne poteze, ki bi dale upanje. To pa sloni na nujnih novih posojilih, brez katerih bo šla Adria Caravan prav gotovo v stečaj, ki bi bil tako zanjo kot za delavce, banke in slovensko družbo najslabša rešitev. Adria ima za razliko od mnogih slovenskih podjetij evropski trg, na katerem je njeno ime uveljavljena blagovna znamka. To pa je tisto, česar ni mogoče doseči čez noč in kar Slovenija danes najbolj potrebuje.

Lavrič nam je v Novem mestu govoril o sanacijskem načrtu, ki ima kljub skrajno neugodnim okoliščinam možnost za uspeh. Zdaj je bistveno, ali se bo slovenska vlada odločila to podjetje sanirati ali ga bo pustila v stečaj. Kot zdaj kaže, jasne odločitve še ni, čeprav nekatere stvari le kažejo, da si vlada želi sanacije. Toda to je veliko premalo. Iz Lavričevih besed o mnogih srečanjih predstavnikov Adrie z bankirji, ljudmi iz vlade in njenih institucij pa je moč sklepati, da mrzlično iščejo rešitve. Vse skupaj pa lahko pade kaj hitro v vodo, če se Adria ne bo mogla dogovoriti z belgijskimi bankami o servisiranju posojil v višini 16 milijonov DEM, s katerimi so se pokrivalo terjatve

od bank, ki pa zahtevajo dodatna poročila itd., medtem pa čas teče. Adria že 60 dni ne plačuje nobenih obveznosti, dobavitelji so se je začeli izogibati kot garjavega psa, pred dnevi so imeli v Belgiji za 2,5 milijona protestiranih menic itd. Kljub temu pa je Lavrič prepričan, da bi se s tistimi 6 milijoni DEM le dalo kaj narediti. Ima inačico za oplemenitenje tega ka-

Fantje, in kaj bo z nami?

pitala (načina seveda ni hotel povedati), ki bi bilo lahko zelo učinkovito, če bi jim uspelo namesto stečaja likvidirati podjetje v Dainzeju. Hkrati bi prodali obrat v Brežicah (domačemu kupcu), vključno s 150 tam zaposlenimi delavci. Vse to in drugi ukrepi bi jim lahko omogočili, da bi v začetku novembra v Novem mestu spet stekla proizvodnja. Zdaj samo pripravljajo modele za sejme, kar je nujno. Kajti če jih ne bo na sejmeh, jih bo evropski trg odpisal. To pa bi bil dokončni ko-

Nacionalna lastnina

Končno se je slovenska javnost, vključno z organizacijami, pričela zavedati pomena nacionalne lastnine (nekdanja družbena lastnina). Vedno večji so protesti proti prekomerni in nepotrebnim prodajam le-te tujcem. Nacionalna lastnina je glavni vir preživetja in obstoja prebivalcev države Slovenije. Neodvisni sindikati Slovenije smo že pred časom večkrat opozarjali, da nas lahko kratkovidna lastninska politika pripelje do izgube ekonomske in politične neodvisnosti. Da se to ne bi dogodilo, predlagamo in zahtevamo:

a) slovenski nacionalni gospodarski program, v katerem bo jasno opredeljena dolgoročna gospodarska politika in gospodarski razvoj;

b) rešitev vprašanja nacionalne lastnine: na osnovi nacionalnega programa naj se lastnina razdeli na državno in privatno, ter kateri del lahko gre v prodajo tujcem in kateri bo v lasti izključno državljanov Slovenije;

c) decentralizacija oblasti na političnem, gospodarskem in drugem področju, vključno z davčno reformo.

Prodaja nacionalne lastnine tujcem mora potekati javno in samo v primerih, ko ni domačega interesa in možnosti, ter na osnovi gospodarskega programa. Prevelik delež odprodaje bi Slovenijo postavil v neugoden položaj, ker ne bi bili več lastniki večinskega deleža naše lastnine. V svetu verjetno ni države, kjer bi bili večinoma lastniki tujci.

Očitno je, da si NEKDO hoče narod pošteno privoščiti. V NSS se pojavljajo sumi, da določeni ljudje za svojo osebno korist pomagajo našo državo kolonizirati (beri zaslužniti). Kljub tretji spremembi na oblasti, se stvari nemočno odvijajo naprej. Iz tega lahko sklepamo, da v Sloveniji deluje izredno dobro organiziran politični gospodarski lobi, ki dela v omenjeni smeri.

Odprodaja nacionalne lastnine je nezakonita in neutemeljena:

a) V Sloveniji še sploh ni dosežen strankarski konsenz o odprodaji lastnine.

b) Lastniki – državljani Slovenije se prav tako niso izrekli referendumsko o pristanku na prodajo svoje lastnine.

c) Vsa zakonodaja, ki je bila sprejeta v bivši SFRJ, je dejansko protiuustavna in je zato neveljavna.

d) Ker prejšnje točke niso rešene, se postavlja pod vprašaj tudi vse dosedanje lastninjenje.

Omenjena dogajanja nakazujejo, da Slovenija sploh ni pravna država, temveč velja načelo, »ukrađi čim več, dokler je še kaj ukrasti«. Tisti, ki niso sposobni ukrasti zase, pa pristavljajo svoj lonček, tako da s čudežno formulo odprodaje lastnine tujcem obljubljajo rešitev vseh težav in problemov Slovencev.

Slovinci moramo ločiti med stvarnim kapitalizmom in umetno povzročeno evforijo, ki je imela namen ljudi zavesti in jih okrađati nacionalne lastnine. Hlapčevska miselnost povzroča še več škod kot komunizem, ker hoče uničiti podjetniški duh, ki je še ostal (čas je že, da sociologi in psihologi razčlenijo te pojave, pravosodje in policija pa jih zakonsko onemogočita).

Neodvisni Sindikati Slovenije ne želimo sodelovati kot kolektivni krivec za to, kar se dogaja, zato poudarjamo, da je v naši domovini nekaj zelo hudo narobe. Dovolj nam je sprenevedanja in obnašanja posameznikov in političnih organizacij, tako enih kot drugih, da so težave nastale zaradi prehodnega obdobja in da jih ni mogoče rešiti. Velik del težav je povzročeni namenoma, da bi ustvarili kaos, v katerem naj bi se dogajalo, kar se dogaja. Od političnih organizacij in oblasti pričakujemo nemudno rešitev lastninskega vprašanja na pravičen in pameten način ter določitev jasnih smernic naše prihodnosti. Ta ne more biti prepuščena le slučaju in pričakovanju pomoči od zgoraj. Osnovna temeljna vprašanja moramo rešiti sami, takrat bo tudi pomoč z Zahoda imela prave učinke. Skratka, zahtevamo jasno sliko in trdne temelje prihodnosti.

Prebivalce Slovenije pa pozivamo, naj si ne pustijo ukrasti tega, kar je osnova našega preživetja in temelj prihodnosti.

Rastko Plohl,
predsednik predsedstva NSS

nirali. Konec koncev bi morali misliti tudi na to, da brez nje ostajamo brez še ene redkih blagovnih znamk, ki v Evropi nekaj pomenijo in ki so konec koncev tudi zaščitni znak Slovenije in njena najboljša promocija. Upati je le, da se je slovenska država naučila dovolj pri Elanu in da sedanja vlada ne bo ponavljala napak svoje predhodnice. Upanje torej obstaja, čeprav na drugi strani človeka zjezi, ko vidi ogromno gospodarsko in družbeno škodo, ki postavlja pod vprašaj socialno varnost 1700 dobrih delavcev, ki so imeli samo to nesrečo, da jim je politika v preteklosti na njihovo čelo dodelila očitne diletante. Kajpak bi lahko v tej zvezi uporabili še nekaj hujših izrazov, kar pa nikomur ne bi koristilo. Le to ni logično, kako lahko človek (beri: Marjan Anžur) s takšnimi referencami, ki jih imamo priložnost spoznati v tej zgodbi, meni nič, tebi nič pride na čelo velikega podjetja na drugem koncu Slovenije. Le kaj si bodo ob vsem tem mislili delavci mariborske Metalne? Ne bi bil rad v njihovi koži...

Ivo Kuljaj

Namesto humoreske

Kdo bo predsednik

Kdor je brez možganov in ponosa, ta bo volil Vitomira Grosa.

Predsednik ne bo Stanko Buser, ta novopečeni krščanski gusar.

Če bo predsednik Capi, bo hudič pred vrati.

Milan Kučan naj se malo spočije, ženi Štefki vsaj enkrat posodo pomije.

Ivan Oman naj ostane kmet, da ne bo plevel prerasel njegov zemljiški svet.

Alenka Žagar – Slana, to je naše hrepenenje, a njena stranka žal srednjeveško življenje.

Darja Lavtižar – Bebler ima dobre ideje, samo redki se jim smeje.

Tudi drugi kandidati nimajo šans, če rečemo med brati.

Kaj nam preostane, le Ivana Krambergerja nam duh ostane!

F. F. Frankestin

Kučanova kandidatura

Milan Kučan, predsednik predsedstva R Slovenije, doslej še ni zanimal vesti, da ne bo odmrznil (SDP-jevske) članske izkaznice, temveč da bo na bližnjih predsedniških volitvah kandidiral, če mu bo uspelo zbrati 5000 državljan-skih podpisov. Če se bo to res zgodilo, bo zgodovina nekoč o Kučanu pisala kot o edinem vodilnem komunistu med Pekingom in Havano, ki mu je uspelo vnovčiti najbolj nekurantno politično blago – lastno komunistično stranko. Prav zato je Kučan danes največji slovenski politik.

Grosovi čuvaji

Vitomir Gros, predsednik SO Kranj in republiški poslanec, je lahko rekel, da je novinarjem treba pristrichi peruti. Danica Simšič, urednica TV Dnevnika, pa menda ne bi smela reči, da prepoved komentiranja med volilno kampanjo pomeni za novinarje pravzaprav svojevrsten kompliment. Ker je to rekla, jo je odgovorni urednik informativnega programa Lado Ambrožič suspendiral. Je že tako, da se nekateri dandanašnji bojijo lastne sence in da krivolovci lahko postanejo najboljši lovski čuvaji. Na RTV od njih kar zaudarja.

Kacinov rating

Jelko Kacin, minister za informiranje, naj bi skrbel predvsem za promocijo Slovenije v svetu. Za

Politik novega kova

Kadar govori o svoji domovini, misli predvsem na svojo imovino.

Tugomer Kušlan

zdaj je tako, da se s promocijo Slovenije zelo zatika. Popolnoma drugače pa je s Kacinovo lastno promocijo. Njegov javnomnenjski rating vztrajno raste (na lestvici je prehitel celo predsednika vlade dr. Drnovška), četudi od lanske vojne ni naredil nič pametnega. Nov dokaz pač, da na slovenski politični sceni dobro uspevajo le bleferji.

Utroševi podatki

Milan Uroševič, član vodstva Svobodnih sindikatov Slovenije, je pred časom dejal, da so delavcem dali skupno 113 milijonov tolarjev, od tega kar 10 milijonov za enkratne socialne pomoči. Svobodni sindikati so priskočili na pomoč že več kot 7000 ogroženim delavcem...

France Tomšič, šef nekega sindikata, je že ogorčeno protestiral, saj takšni podatki podirajo njegova vztrajna prizadevanja za sprejem zakona o reprezentativnosti sindikatov.

Kuli

Horoskop

Različni interesi

Po Neronovi smrti je izumrla klavdijsko-julijska cesarska dinastija. Po krajši državljanski vojni je na rimski prestol prišla dinastija Severov. Ta je poizkušala rešiti, kar je več nesposobnih cesarjev prejšnje dinastije na prestolu zapravilo. Ena najvažnejših nalog je bila zaokrožiti osvojitve. Cesar Trajan (rojen 18. septembra 53) je bil tisti rimski cesar, pod čigar vladavino je imel rimski imperij največji obseg. Trajan pa se ni ukvarjal le z osvajanjem in organizacijo ter vzdrževanjem vojske; njegovo delo se je kazalo tudi na področju zakonodaje, novogradenj, predvsem cest in namakalnih oziroma vodovodnih objektov in seveda utrjenih področij ob mejah imperija. Tam so namreč živela barbarska plemena, ki so bila pripravljena vsak trenutek vstopi v imperij in pleniti. Pod Trajanom je bil imperij še vedno tako močan, da je te napade lahko zavračal. Trajanovi nasledniki pa so imeli pri varovanju meja imperija vedno večje težave.

Poleg velikih cesarskih dolžnosti se Trajan ni želel ukvarjati še z malenkostmi. Nekoč je k njemu prišla neka rimska matrona in se začela na dolgo in široko pritoževati čez svojega moža. Trajan je njeno pritoževanje hitro ustavil: »Kaj pa to mene briga?«

Da bi vzbudila cesarjevo naklonjenost, je matrona začela svojega moža slikati kot sovražnika cesarja in države. Trajan je bil spet zelo kratak: »Kaj pa to tebe briga?«

V tem tednu so se rodili še slovenski politik in kulturnik Ivan Hribar, švedska igralka Greta Garbo, angleški pisatelj George Herbert Wells, ruski skladatelj Dmitrij Sostakovič, ameriški pisatelj William Faulkner, madžarski politik Lajos Kossuth, angleški fizik in kemik Michael Faraday in nemški vojskovodja in diplomat Albrecht von Wallenstein.

Deni

	RISANI FILM	ZAKROŽIJEV ZEMLJIŠC	MADŽARSKI POLITIK (JANGOS)	SODOBNA NEMSKA PESNICA	KATRAN	ALBERT CAMUS	PODJEJE V TIAJ	AFRIŠKA ŽIVAL	ARGON	TUJE ŽENSKO IME	RUSKA CARICA	KRAJ NA KOČEVSKEM
VRSTA VRBE							REŽISER PETAN					
PERZJEC							DEL NOVE GVINEJE					
IZDELOVALEC SODOV						ERBJ AVGUST SENOA		GRŠKA BOGINJA NESREČE				
DROBIL V INDIJI					PRIPADNIK APACEV			ATLETSKI KLUB				
AMERIŠKA ROCK SKUPINA					VOJNI VRTINEC			STARA ENOTAZA DELO				SMER NEBA
AVTOR BORUT LEVEC	SLOVENSKA JEZIKOSLOVKA (BREDA)	KIRURŠKI POSEG	RUSKI PISATELJ (PAVEL)	MODEREN PLES TEHNICU		IVO ANDRIČ	ALKALJSKA KOVNA MESTO V KALIFORNJI					
AMERIŠKI LUKSUZNI AVTOBIL						SLED DRŠALK AMERIŠKI JELEN		REKA NA PELOPONEZU	AFRIŠKA ANTILOPA	FRANČOSKI NOCOMETNI VRATAR (JOEL)		
ČLOVEKU PODOBNA ŽIVAL					VZDEVEK EISENHOWERJA	JADRANSKI OTOK ZVIŠAN PROSTOR			SREBRO MESTO V SREDNJI FRANCIJI			
VRSTA POLTRDIH KOLOIDOV	STANOVALKA V BLIZINI	MADRONSKA KRZANKA	SLOVENSKI PISATELJ (JANEZ)	TESLO, MOTOVILO			NORDIJSKA BOGINJA MORJA	SOL, MLEČNE KISLINE			VESOLJSKO PLOVILO	
OPIS OČRT			VRSTA TRAVE	PREBIVALEC SIRIJE	OSAMLJENA STOLPNICA	BOJNI STRUP			ŽENIN BRAT	VELIKA VEZA		SLOVENSKI MINISTER (JELKO)
ZGODNOST					HRVATSKI POLOTOK							
EMIN CAR		MLEČNI IZDELEK	KRAJ PRI POREČU		LESENA ZGRADBA	TOVARNA V SARAJEVU			SCENOGRAFSKA VOGLNIK	OLIMPIJSKE IGRE		
VIŠJEVNOST							AVTOR LATINSKI VEZNIK					
TOGOVSKI POLITIK (ETIENNE)						FILOZOFI IDEALIZMA						
GLAVNO MESTO VEZUELE						ITALJANSKI KEMIK (GIULIO)					ALFI NIPIC	

Šef

Ko je šefu uspelo pripeljati nekaj generacij učencev, dijakov in študentov do duhovnega zenita tako imenovanega usmerjenega izobraževanja, se je odločil v posmeh nekdanjim podpisnikom ne-

kakšne peticije, oporečnikom in drugi podobni sodrgi napisati še knjigo z naslovom »Kariera kot spreminjanje«. Gre za unikatno delo, ki bo nekdanjim usmerjen-cem na stežaj odprlo možnosti kompatibilnosti njihovih usmer-jenih izobraževalnih dosežkov z globalnimi duhovnimi spre-membami slovenske družbe. Za-ložnik je brez dvoma naredil do-ber posel, saj gre za podvig, ki mu bo na slovenskem knjižnem trgu opazno dvignil reference. Takšnih svojčas ni imel niti znameniti Zdene Mali.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Toplo in sončno

V torek je hladna fronta za kratek čas prekinila suho in sončno vreme. Povsod po Sloveniji je deževalo. Od kraja do kraja so padle precej različne količine padavin. Največ jih je bilo v Novi Gorici, 31 mm. Omembe vrednih je še 13 mm v Ilirski Bistrici, 10 na Voglu, 8 v Bovcu in Črnomlju, pa morda po 5 v Ratečah, Portorožu in Postojni. Drugod je bilo dežja manj. Če nismo prezahtevni, lahko rečemo, da pregovor, ki nam je obljubljal bolj ali manj suho vreme od 8. septembra naprej zaenkrat še kar dobro drži. Ko smo že pri ljudskih pregovorih, omenimo tega: »Ako je Matevž (21. september) vedren, bo prijetna jesen.« Matevž bo v ponedeljek. Če bo lep (in mi napovedujemo, za ponedeljek lepo vreme), bo očitno res dlje časa lepo. Če bo seveda izrek držal. Naslednji dan, torek, pa napoveduje hudo zimo: »Ako Mavricija (22. september) sonce sije, pozimi huda sapa brije.«

Tudi torek bo, po naših napovedih, lep, sončen. Počakajmo, da bo v torek vreme res sončno, potem se bomo pričeli pripravljati na hudo zimo. Huda zima postaja v teh časih presneto draga. Včasih so imeli ljudje svoja stanovanja dosti hladnejša. Ogrevan je bil povečini le en ali dva prostora. Dandanašnji smo se že pošteno razvabili. Ponekod hodijo v kratkih rokavih, odpirajo okna in s tem še dodatno prispevajo k splošnemu ogrevanju ozračja.

Letošnje leto nas je bogato obdarilo s sončnim vremenom. Kaže, da bo tudi septembra tako. Razen v prvem tednu so bili dnevi večinoma sončni. Tudi v prihodnjih dneh se stanje ne bo bistveno spreminjalo. Nad severno in srednjo Evropo ter večjim delom Sredozemlja je območje visokega zračnega pritiska. Nastala je prava blokada, ki zadržuje ciklone nad Atlantikom, frontalni valovi se pomikajo čez Zahodno Evropo nad Skandinavijo in še na vreme v Srednji Evropi komajda vplivajo. Tako stanje je ponavadi trdoživo in se ne »podre« zlahka. Do sredine prihodnjega tedna se nam torej obeta toplo in sončno vreme. Zjutraj pa se bo po nižinah pojavljala megla.

Nagradna križanka št. 38

Rešeno križanko nam pošljite do 29. septembra 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479, na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 38. Nagrade so: 1000, 700 in 500 tolarjev. Rešitev nagradne križanke št. 36. AKTERKA, AMARU, MARTA PESTATOR, ARANY, DI-

EREZA, TANA, DRAKAR, EKS, JADRO, NARAVNI SPOMENIK, OSAR, LAERT, PIVA, RACAK, ARIADNA, KEN, REGA, LE, LARVIK, MAJOR, IL, ERNA, ABUNA, IDE, SK, LAAS, NAN, TIRENSKO MORJE, ANKA, RE, OK, MANDAT, UDAV, ANABAZA, KENT, SARA, KARAJAN, ANTE.

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 36
 1. Milan Krebl, Prisoje 31, 62391 Prevalje
 2. Edi Plaznik, Prečna pot 25, 61410 Zagorje ob Savi
 3. Marjan Štempihar, C. 1. maja 12, 64000 Kranj
 Nagrade bomo poslali po pošti